VETH MIA CHI SHONGITH

A Collection of Kashmiri Vakh by Bimla Raina

ناو ۔ بِملا رینہ

مٲلِس ہُند ناو ۔ پنڈِت مادھو کول

زاوُن سنہ ۔ سنہ 1947ء

زینہ جاے ۔ کھاہ بازر، اَننت ناگ کشیٖر

خاندارٕ سُند ناو ۔ کِشن کُمار رینہ

کِتاب :۔ (۱) ریٖشی مالیُن میٖوٕن ۔ سنہ ۱۹۹۸ء

(۲) وێتھ ماجہِ شونگِتھ

زیرِ طباعت (لیلایہ)

پتاہ ۔ 11، بی/بی ، گانٛدھی نگر جموں

پِن کوڈ نمبر ۔ 180004

Published by:-

Fankar Cultural Organisation Kashmir

Printed at J.K. Offset Printer, 315, Matia Mahal, Jama Masjid, Delhi-110006

Eminent Writers, Intelectuals of J&K State were among the Guests

From Left to Right:-

1. Bimla Raina 2. Moti Lal Saqi 3. Dr. Baljee Nath Pandit
4. Dr. Zahoor-ul Din 5. G.R. Hasrat Gadda

From Left to Right:-

1. Bimla Raina 2. Dr. Baljee Nath Pandit
3. Shri Moti Lal Saqi 4. Dr. Zahoor-ul- Din
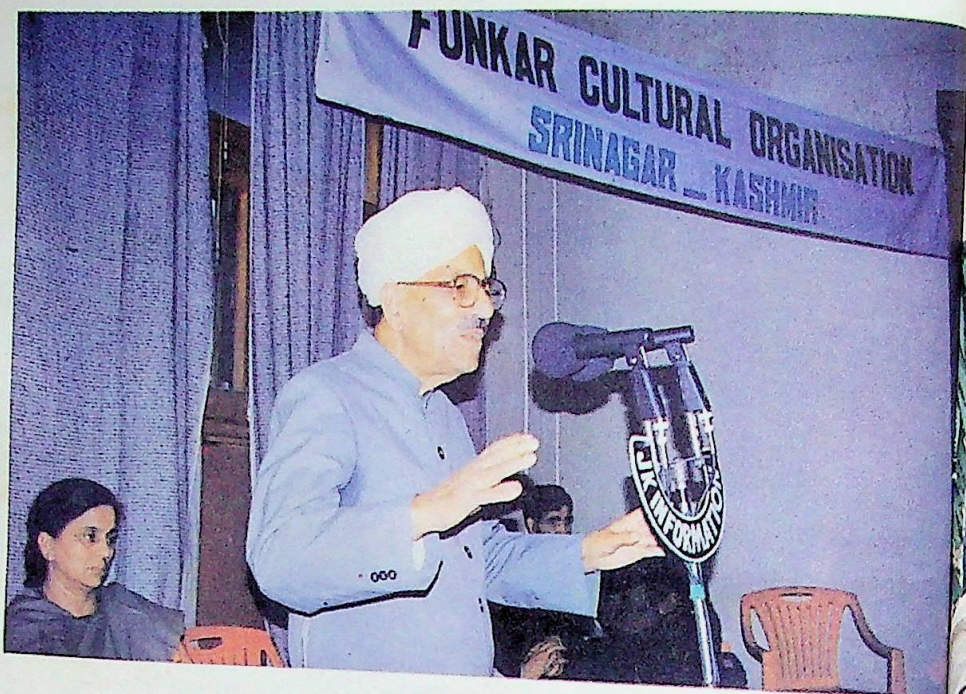
Dr. Balji Nath Pandit
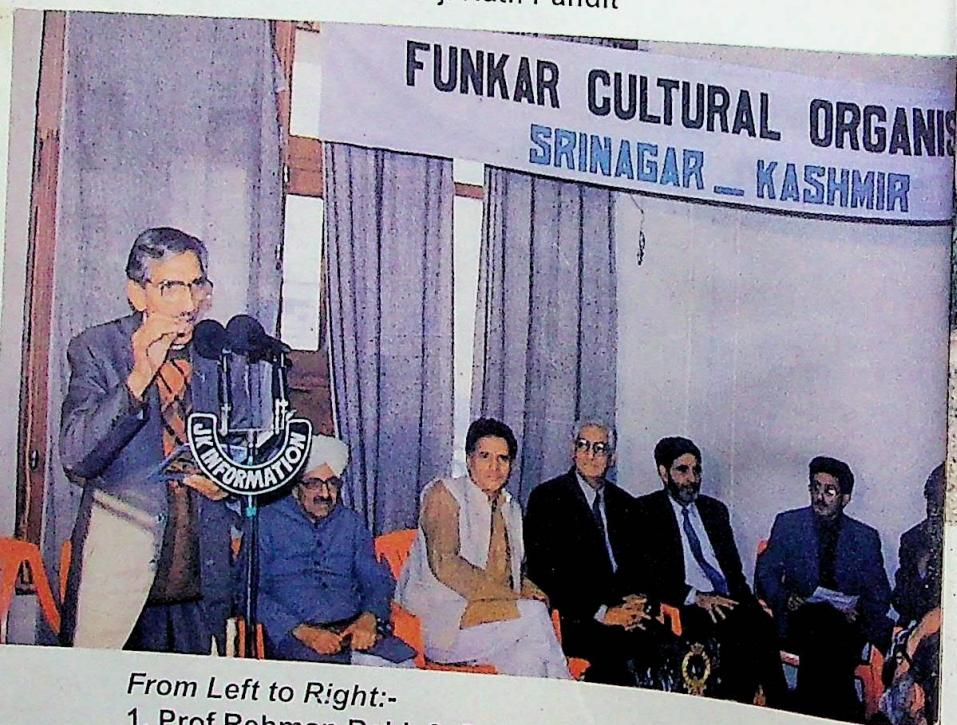
From Left to Right:-

1. Prof Rehman Rahi 2. Dr. Baljee Nath Pandit
3. Dr. Zahoor-ul-Din 4. Dr. Mohd Zaman Azurdah
5. Dr. Shoab Malik

From Left to Right:-

1. Smt. Bimla Raina 2. Padam Shri Ram Nath Shastri
3. Shri Ved Bhasin (Kashmir Times)
4. Mr. Sofi Gulam Mohd. (Srinagar Times)

Photographs of the Book releasing function
"REASH MANLYUN MYOUN"
held on 27th Nov. 1998.

From Left to Right:-
1. Bimla Raina 2. Moti Lal Saqi 3. Dr. Baljee Nath Pandit
3. Dr. Zahoor-ul- Din 4. Dr. Mohd. Zaman Azurdah
4. G.R. Hasrat Gadda 5. Prof. Rehman Rahi 6. Dr. Shoab Malik

मे' छुम सोरुय बुॅ बरुॅ कथ प्रय,
मे' वो'नमस बस बुॅ वुछिहन दय।
द्युतुन सोंचाह वुछुन खातस।।
वनय क्याह क्याह मो'गुम ज़ातस।।०।।

मरख ज़िंदय मरख नुॅ अदुॅ ज़ांह,
यि छु सोरुय मरुक अख प्राह।
मॅरिथ मरुन छु सातुॅ सातस।।
वनय क्याह क्याह मो'गुम ज़ातस।।०।।

इयकस नज़राह कॅरुॅन बरपूर,
मे' म्योन मरतबुॅ दॅज़िथ गवसूर।
कुनुय कुनिरिथ मे' कॉयनातसे।।
वनय क्याह क्याह मो'गुम ज़ातस।।०।।

बुॅ "बीमय" बीमुॅ क्याह व्वन्य् मूद,
मूरिथ ज़िंदय मरुन कति रूद।
गिंदान रिंदान अरफातस।।
वनय क्याह क्याह मो'गुम ज़ातस।।०।।

1968

مےٚ چھم سورُے بہٕ بَرِ کھتھ پرٛژے
مےٚ وۄنمس بس بہٕ دُچھہن دے
دِیُتن سونٛچاہ دُچھنُ کھاتس
وَنے کیاہ کیاہ موٚنگمُ ذاتس

مَرکھ زِنٛدَے مرکھ نہٕ اَدِ زانٛہہ
بہِ چھُے سورُے مرُکھ اَکھ پڑاہ
مرِتھ مرُن چھُ ساعتہٕ ساعتس
وَنے کیاہ کیاہ موٚنگمُ ذاتس

ڈیٚکس نظراہ کرٕن بھرپوٗر
مےٚ میوٚن مرتبہٕ دٕزِتھ گوٗ سوٗر
کنے کُنرِتھ مےٚ کاییناتس
وَنے کیاہ کیاہ موٚنگمُ ذاتس

بٕنٛیمے بیمہٕ کیاہ دہٕ ژھوٗد
مرِتھ زِنٛدَے مرِن کتہٕ روٗد
گِنٛڈان رِندان عرفاتس
وَنے کیاہ کیاہ موٚنگمُ ذاتس

•

۱۹۶۸ء

कॅमी कांह छे'नुं दिनस दातस
वनय क्याह क्याह मो'गुम ज़ातस।।
ग्वरव पुशरुॅस बु सत ग्वरुॅसुॅय,
दितिम सॅजदय मे' तस बरुॅसुॅय।
सु अबिज़्यथ सातुॅ अड रातस।।
वनय क्याह क्याह मो'गुम ज़ातस।।०।।

प्रज़लविथ ऑस ये'ज्ञिच ये'ज्ञ ज्यूत्य्,
खसान अरशस वसान भबूत्य्।
ग्रज़ान सूहम् द्वहस रातस।।
वनय क्याह क्याह मो'गुम ज़ातस।।०।।

वो'नुम सत् ग्वरुॅनुॅय कन थाव,
मंगुन क्याह छुय मनुॅच कथ बाव।
मॅंगिथ मॅंगुन नुॅ सातुॅ सातस।।
वनय क्याह क्याह मो'गुम ज़ातस।।०।।

(6)

کمیٚ کاہ چھنہٕ دِنس راتس
وَنے کیٛاہ مۆنگُم ذاتس

گوٚرو پُشرِس ستہٕ گوٚر پیسے
دِتم سٕجدے میٚے تس برپیسے

سُہ اَبہٕ ذ پہتہ ساعتہٕ اَڈٕ راتس
وَنے کیٛاہ مۆنگُم ذاتس

پٔرٕ زِبو تھا اَس ینگہٕ چہٕ ینگہٕ جوٚتٕ
کھسان عرشس وَسان بھبوٚتٕ

گرہزان سوٚہم دوٚہس راتس
وَنے کیٛاہ مۆنگُم ذاتس

وۆنُم ستہٕ گوٚر نے کن تھاو
منگُن کیٛاہ چھُے منیٚج کتھ باوُ

مُنگِتھ منگُن نہٕ ساعتہٕ ساعتس
وَنے کیٛاہ مۆنگُم ذاتس

थवुन खॅटिथ व्वंदस अंदर छु मानुँ कँसि हावुँनुय।
खबर छि मायि हालि दिल मा ओसनुँ कँसि बावुँनुय।।
यि अख ओ'गो'र राज़ ओस बॅनिथ शिकॉ'ऱ्य बुँ बाज़ गोस।
खबर छे' मा जिगर पनुन तग्या मे' संबलावुँनुय।।
मे' खूनि जिगर पनुन चे'योम माराज़ अज़ वरॉश्य गोम।
यि चाव चंग चमन तसुंद मे' कुस छु तंबुँलावुँनुय।।
ग्वतन ग्वतन गॅयस गतन मे' लाल जे'ऱ्य तिमन वतन।
कनन नुँ कन अॅछन नुँ अॅछ कथन ति ज़्यव छे' रावुँनुँय।।
दिलस नुँ दुब शहन नुँ जोश, वुडिथ गछान हवास होश।
बॅ सीनुँ सीनुँ राज़दार वुठन सुँविथ छु थावुँनुय।।
छि लोलुँ लोलुँसुँय स्व ग्रख न राथ न द्वह न कांह छु वक़।
बे'ख्वद ब्यदार बाख़बर चो'तुर च़्यथा छु थावुँनुय।।
यि राज़ राज़ थावुँ कस सन्यूस युसुय बुँ बावुँ तस।
बॆ "बीम" बावुँ बागुँनुँय अँदुँऱ्य अँदुँऱ्य छि छावुँनुँय।।

✪

5

تھوٗن کھٕٹِتھ دوہ ندس اَندر چھُ مانہٕ کأنسہِ ہاوُنے

خبر چھِ مایہ حالِ دل مااوسنہٕ کأنسہِ ہاوُنے

یہِ اَکھ اوٚ گوٚر رازاوس ہٕنِتھ شکارٕ ہہ باز گوس

خبر چھےٚ ما جگرٕ ہنٛ تگیا مےٚ سنبلاوُنے

مےٚ خونہِ جگرٕ ہنٛ چیٚوم ماراز از ورأشی گوم

یہِ چاو چنگ چمن تسٔند مےٚ کُس چھُ تنبہٕ لاوُنے

غوطن غوطن گیٚس گتن مےٚ لال جٔگرِ تمن وَتن

کنن نہٕ کن اَچھن نہٕ اَچھ کتھن تہِ زلو چھ راوٕنے

دِلس نہٕ دُیہ شہن نہٕ جوش وُڈِتھ گژھان حواس ہوش

یہٕ سینہٕ راز دار وٚٹھن سُوتِھ چھُ تھاوُنے

چھ لولہٕ لولہٕ سے سو گژھ نہٕ راتھ نہٕ دوہ نہٕ کانہہ چھُ وَق

بےٚ خود بیدار باخبر تہٕ ووٚتر تہٕ تھا چھُ تھاوُنے

یہِ راز راز تھاوٕ کس سنِس پسٔے ہہ باوٕ تس

ہہ ہمہ باوٕ باغنےٚ اَندرٕ ی چھِ چھاوٕنے

सार सो'म्बरिथ हार ये'तिये।।
के'न्ह नुॅ लॅतिये छुम करार।।०।।

लोलुॅ नार खॅहलि कारि पॅतिये,
वारि फ्वलुॅनय गुलज़ार।
दमुॅ दम त्राव हम सो'तिये।।
के'न्ह नुॅ लॅतिये छुम करार।।०।।

पोशि पे'न्जि बिहिथ जामुॅ छे'तिये,
माज़ नम ज़न मलुॅचार।
किथय मॅशरन वुछुम ये'तिये।।
के'न्ह नुॅ लॅतिये छुम करार।।०।।

ॲलिफ ऑनस न्वक्तुॅ कतिये,
प्वखतुॅ म्वखतुक छु बापार।
"बिमुॅ" वनि कस बद तुॅ रुॅतिये।।
के'न्ह नुॅ लॅतिये छुम करार।।०।।

✪

سأر سوٚ مبرِتھ ہار ییٚتہٕ یِیے
کیٚتھہٕ نہٕ لُتیٚ یے چھُم قرار

لولہٕ نار کھُہلہِ کارِ ہُتیٚ یے
وارِ پھولِن گُل زار

دمہٕ دم ترٛاد ہم سوٚلیٚ یے
کیٚتھہٕ نہٕ لُتیٚ یے چھُم قرار

پوشہِ ییٚنجہِ ہہتھ جامہٕ چھُتیٚ یے
نم تہٕ ماز زن ہلہٕ ژار

کِتھ مُشرِن وُچھُم ییٚتہٕ یِیے
کیٚتھہٕ نہٕ لُتیٚ یے چھُم قرار

اَلِف اَنس نوٚ کتہٕ کتہِ یے
پوختہٕ موٚ غنتک چھُوٚ باپار

بیٚمہٕ وَنہٕ کس بدتہٕ پرتیٚ یے
کیٚتھہٕ نہٕ لُتیٚ یے چھُم قرار

यारि लागुस पोशि फॅतिये,
के'न्ह नुॅ लॅतिये छुम करार।
बार त्रॉविथ ति लार ये'तिये,
वारुॅ वनुॅनस ति मा छु वार।
खारुॅ वानुॅ खारि नारुॅ तॅतिये।।
के'न्ह नुॅ लॅतिये छुम करार।।०।।
हर दर्बारुॅ वर छु तॅतिये,
सरुॅ छु अॅतिये ग्वफुॅ तुॅ गार।
मर मॅशरिथ गरुॅ छु अॅत्यये।।
के'न्ह नुॅ लॅतिये छुम करार।।०।।
बो'ज़ बोजुॅवुन कनुॅ पॅतिये,
पॅन्य् द्यारन गिंदुन ज़ार।

4

یارِ لاگس پوشہِ پھٹیے
کینہہ نہ لٹیے چھُم قرار

یار ترٲوِتھ تہِ لار ییٚتہِ ییے
وارہ وٚنہ نس تہِ ماچھ وار

کھارِ وانہ کھاری نارِ تٹیے
کینہہ نہ لٹیے چھُم قرار

ہر دربارِ وَر چھُ تٹیے
ییٚنتہِ ییے گوپھ غار

مَر مشرِتھ گھرِ چھُ آتیے
کینہہ نہ لٹیے چھُم قرار

بوٚز بوزہ وُن کنہِ ہٹیے
ٹینٹ دیارن گینڈُن زار

अँदुर्य यँदरुँय चँदरि नोवुम,
नय साज़ तय साज़ नय।
गटुँ गॉशरिथि गाह नोवुम।।
मनुँ प्रोवुम ख्वनुँबल।।०।।

बॅरगुँ बॅरगय सगुँ नोवुम,
मूलुँ मन्त्र गॅयि लय।
बॅय बॉगरिथ बॅय रोवुम।।
मनुँ प्रोवुम ख्वनुँबल।।०।।

तेल राज़स मेल बोवुम,
जामुँ छोवुम बीमुँनय।
रंगुँ रंगय रंगुँनोवुम।।
मनुँ प्रोवुम ख्वनुँबल।।०।।

اُندرِ ریٚنٛدرِے ژٕندرِ نوٗوُم
ہے نَے سازٕ تےَ سازٕ نےٚ ا

گٕٹہٕ گاٹشرِتھ گاہ نوٗوُم
مٕنہٕ پرٛؤوُم کھوٚنہٕ بل

بٕرگہٕ بٕرگےَ سگہٕ نوٗوُم
مۆلہٕ منٛتھر گٕیہٕ ےَ

بٔے باگرِتھ بٔے روٗوُم
مٕنہٕ پرٛؤ وُم کھوٚنہٕ بل

تیل رازس میل بوٗوُم
جامہٕ چھوٗوُم بٕیٚمہٕ نےَ

رنگہٕ رنگےَ رنگہٕ نوٗوُم
مٕنہٕ پرٛؤوُم کھوٚنہٕ بل

कलवालन कल बॉवुॅम,
मनॖ प्रोवुम ख्वनुॅबल।
हंसुॅ हागुर नालुॅ ह्योवुम।।
मनुॅ प्रोवुम ख्वनुॅबल।।०।।

कनुॅ च़ोलुम मनि पोलुम,
फलि फलि दॅज़ नारुॅ दुय।
यी नुॅ प्रे'चि़ह्यस ती ख्योवुम।।
मनुॅ प्रोवुम ख्वनुॅबल।।०।।

ज़हर ज़हरय मो'दरोवुम,
हदुॅ रॅट्यथुॅय बदुॅकुय।
सतुॅ आकाश वथ प्रॉवुॅम।।
मनुॅ प्रोवुम ख्वनुॅबल।।०।।

3

کلوالن کل بآوم
مَنہٕ پیٚرٛوُم کھونہٕ بل

ہمسہٕ ہاگرُ نالہٕ دیٛوُم
منہٕ پیٚرٛوُم کھونہٕ بل

کمنہٕ ژوُنُم منہٕ پوٗلُم
پھلہٕ پھلہٕ دُزٕ ناہٕر ڈُے

پٕی نہٕ پیٚر پتٕری ہیس تی کھیٛوُم
منہٕ پیٚرٛوُم کھونہٕ بل

زہر زہرٕ موٗد روٗوُم
حدٕ رُڈٕ تھےٕ بادٕ کےُ

ستہٕ آکاش وَتھ پیٚرآوُم
منہٕ پیٚرٛوُم کھونہٕ بل

शाह हेरि खस चुॅ ताले,
लगि नार ज़्वपोर मशाले।
गाह प्रवि यि नार जोशऩ।।
रुह होशन को'रुम मे' बेदार।।०।।

अँज़िने बिहिथ छि माले,
होंज़ाह छु राज़ुॅ चाले।
'बे मीम ला' बे' होशन।।
रुह होशन को'रुम मे' बेदार।।०।।

कवुॅ दिल छु अज़ मे' तोशन।
रुह होशन को'रुम मे' बेदार।।०।।

شاہ ہیر کھس ژٕ تالے
لگہِ نار ژٕو یاری مشالے
گاہ پیٚوِ یہِ نار جوشن
روح ہوشن کوٚرُم مےٚ بیدار

اٚشنزِ نےِ بیٚتھ چھہ مالے
ہوشنزاہ چھُ راز چالے
بآم لا بےٚ ہوشن
روح ہوشن کوٚرُم مےٚ بیدار

تو دِل چھُ اَنٛد یہِ توشن
روشن کوٚرُم مےٚ بیدار

हंसुॅ बूल्य

कवुॅ दिल छु अज़ मे' तोशन।
रुह होशन को'रुम मे' बेदार।।

हिव्य् विह्य युस ति चा़ले,
गम़ ग़ोसुॅ लूब गाले।
यियि ज़ान तिमन मनोशन।।
रुह होशन को'रुम मे' बेदार।।०।।

अचि़ युस अन्दर दमाले,
मदुॅ पान अदुॅ सु वाले।
सुय वुछि फुलय ति पोशन।।
रुह होशन को'रुम मे' बेदार।।०।।

चव म्वय यि दामुॅ चा़ले,
दिथ गव वुज़िंय् सु बाले।
द्युत लाल लाल फरोशन।।
रुह होशन को'रुम मे' बेदार।।०।।

ہمسہ بُوٗل

2

کوٗ دِل چھُواز مےٚ توشن

روح ہوش کوٗرُم مےٚ بیدار

ہوی دِہی یُس تہِ ژالے

غم غوصہٕ لوٗب گالے

یِیہِ زان تِمن منوشن

روح ہوش کوٗرُم مےٚ بیدار

اَژِیُس اَنٛدر دمالے

مَدہِ پان اَدِسہ والے

سُے دُچھِ کھِلَے تہِ پوشن

روح ہوش کوٗرُم مےٚ بیدار

چَھو مہوے یہِ دامہِ ژالے

دِتھ گوٗ وُزِلؠ سۄ بالے

دُیِت لال لال فروشن

روح ہوش کوٗرُم مےٚ بیدار

प्रुँछोमस कोनुँ रोज़ान छुख चुँ ननिरस।
तॅम्य दो'पनम कोनुँ कासान छुख चुँ अनिरस।।
छि गाह प्रवुँ म्यानि चालान गाशदारय।
चे' अनिरस क्याह करी चोन गाटुँजारय।।
मे' वो'नमस तारुँवुन छुख ज़गि चुँ तारय।
मे' वनतम माह मे' ल्यो'खमुत छुथ अवारय।।
तॅम्य् दो'पनम छुय चे' क्याह दिख क्याह चुँ तारस।
सनुर अख छख गरि क्याह संगि पारस।।

پرژھمس کوہ روزان چھکھ ژٕ سنہٕ رس
ٲتمی دۄیمٕ کوہ کاسان چھکھ ژٕ آنہٕ رس

چھ گاہ پرٛژو میثانہٕ ژالان گاشدارے
ژٕ تے اَتہٕ رس کیثاہ کری چون گاٹہٕ جارے

مےٚ وۄنمس تارُون چھکھ زٕگرٕ ژٕ تارے
مےٚ وَنتم ما مےٚ لیۄکھمُت چھُھتہ اوارے
ٲتمی دۄیمٕ چھُھے ژٕ تےٚ کیاہ دِکھ کیاہ ژٕ تارس
مَنُراکھ چھکھ گرٕکھ کیثاہ سنگِ پالہٕ رس

नज़ॅम

बुॅ नादान नाद लायान शाहसवारस।
तॅम्य् दो'पनम पय पताह प्रुॅछ़ होशदारस।।
प्रुॅछ़ोमस होशदारय वनतुॅ कुस छुय।
तॅम्य् दो'पनम आसि युस कुन कासि युस दुॅय।।
प्रुॅ॑मस राज़ुॅ होंज़स नाव क्याह छुय।
तॅम्य दो'पनम मदुॅ वॅसिथ अदुॅ बाव क्याह छुय।।
प्रुॅछ़ोमस ज़ात क्याह ह्यो'न्द छा मुसलमान।
तॅम्य दो'पनम बस बनाव्योम अख मे' इन्सान।।
प्रुॅछ़ोमस लानि म्योन क्याह चे' ल्यूखुथ।
तॅम्य दो'पनम ड़ेशिवुॅन्य् छख क्याह चे' ड्यूंठुथ।।
प्रुॅछ़ोमस क्याह ह्यवान छुख नावुॅ तारुक।
तॅम्य दो'पनम रुॅख सजुॅच छख छुस बुॅ मार्‌युक।।

نظم

(۱)

بہٕ نادان ناد لایان شاہسوارس

تُمی دۆپنم پےٚ پتاہ پرٛژھ ہوشدارس

پرٛژھیٚومس ہوشدارَے وَنتہٕ کُس چھُے

تُمی دۆپنم اَسہِ یُس کُن کاسہِ یُس ہٕ دے

پرٛژھیٚومس رازہ ہوشنس ناوکیٛاہ چھُے

تُمی دۆپنم مَدہ وُسھ اَدٕ بادکیٛاہ چھُے

پرٛژھومس ذات کیٛاہ ہیُند چھا مُسلمان

تُمی دۆپنم بس بناوِتھوم اکھ مےٚ انسان

پرٛژھومس لانہٕ میانےٚ کیٛاہ ژیٚنےٚ لیۆکھتھ

تُمی دۆپنم ڈلیشہٕ وُنی چھکھ کیٛاہ ژیٚنےٚ ڈرلوشتھ

پرٛژھومس کیٛاہ ہوان چھُکھ ناوتارُک

تُمی دۆپنم یہ کھہٕ سنبرِچ چھکھ چھُس بہٕ مارُنک

(212)

वछस अंदर रॅटिथ खॅटिथ,
पॉन्य् पानस त्रावान ज़ाल।
मचे अंदर मॅटा वॅटिथ,
ज़चन चॅटिथ दिवान लाल।।

(213)

मे'चे' वुछमय चँद्रॅचि ख्वये,
मे'च़ॉय वुछुम पूर दर पूर।
मे'चे वुछमय अमर्यतुॅ ज्वये,
मे'च़ॉय वुछुम नुॅ पानस दूर।।

٢١٢

وَچھس اَندر ژُٹھۍ کُنٹھۍ
پاٚنۍ پانَس ترٛاوان زال
پٔچے اندر مٔٹا وُٹھۍ
ژِچن ژٕ ٹٕھۍ دِوان لال

Imp.

٢١٣

میٚنٛژرے وُچھمَے ژٕنٛدرٕچہ خوٚیے
میٚنٛژرے وُچھم پلوٚر در پلوٚر
میٚنٛژرے وُچھمَے اَمرِیتہٕ جوٚیے
میٚنٛژرے وُچھمٕہ پانَس دوٚر

V. Imp

Completed on 8.11.03
at Sahibabad
Shalimar Garden
at 12.30 P.M
[illegible]
8/11

(209)

लॅंदरस बॅंदरुँ पीठ तल पातालस,
सॅंदरुक आगुर प्यठ आकाश।
मंज़ कनि जाया ग्रासुॅक्य कालस,
ज़ीवुँ जंजालस हिह्य पिह्य नाश।।

(210)

कालुँ चॅकरस रॅटिथ नालय,
अंदुँ अंदुँ वछस गंडय हाह।
से'मन्ज़ लछि बज़ुँ तारख मालय,
बालुँ पतुँ बालय, गाहँ पतुँ पतुँ गाह।।

(211)

न छुस अंदय न छुस ओंतुय,
अदुँ किथुँ वोंतुय लब्यस कांह।
छ़ांडान गछ़न कल्पुँ क्रोंतुय,
न छुस मोतुँय न ज़े'वि ज़ांह।।

۲۰۹

لُدرِس یٚدرٕ پیٹھ تل پاتالس
سُدرُک آگُر پیٹھ آکاش
منٛز کُنہِ جایا گرٛاسکی کالس
زٕلو جنجالس پٕہی پٕہی ناش

۲۱۰

کالہٕ ژٕ کرَس رٕٹھق نالےَ
اَنٛدٕ اَنٛدٕ وَچھس گنٛڈَے ہاہ
سینٛمٕنٛز لٕچھِ بَزِ تارکھ مالےَ
بالہٕ پتہٕ بالےَ گاہہَ پَتہٕ گاہ

۲۱۱

نَہ چھُس اَنٛدے نہ چھُس اوٚنٛتھُے
اَدٕ کیتھٕ ووٚنٛتُے لبَہٕس کانٛہہ
ژھانٛڈان گژھن کلیہٕ کرو نٛتُے
نہ چھُس موتٕے نہ زٕیوٚ زانٛہہ

(206)

पॉन्य् पानय पान रावुँरोवुम,
पॉन्य् पानय ह्यो'तुम पथ।
पॉन्य् पानुँय ये'द्रयन ख्योवुम,
पॉन्य् पानय हॉरुँम सथ।।

(207)

गोल गतव गनिरुँ गीरिथ,
शीरिथ थॉविम पनुँन्य् प्रान।
शहॅ हाँकल गगुँ नीरिथ,
गुँतुँ फीरिथ अमर्यतुँ श्रान।।

(208)

च़ुॅय अय आकाश च़ुॅय अय पाताल,
च़ुॅय अय गटुॅ गाश चे'य ह्युन ह्यो'न।
चुॅय अय रक्षिपाल चुॅय अय मुहुॅ ज़ाल,
च़ुॅय अय दयाल तुॅ अदुॅ कोनुॅ नो'न।।

۲۰۶

پاٲنز پانٕے پان راوٕ رووُم
پاٲنز پانٕے ہیوٚتُم پھتہٕ
پاٲنز پانٕے یِٹھٕ رٕنہٕ کھیٚوُم
پاٲنز پانٕے ہٲرٕم ستہٕ

Imp.

۲۰۷

گول گَتوٚ گٕنٕرٕ گیرِتھ
شٕرِتھ تھاوِم پٕنٕنہٕ پٕرٛان
شٕہ ہٲلکل گگہٕ نیرِتھ
گگتہٕ پھیرِتھ امرٕ پتہٕ شٕرٛان

?

V. Imp.

۲۰۸

ژٕے آے آکاش ژٕے آے پاتال
ژٕے آے گٕسہٕ گاش ژٕیے دیٚنٕ ہیوٚن
ژٕے آے رٕکھپال ژٕے آے مُہہٕ زال
ژٕے آے دَیال تہٕ آدٕ کوٚنہٕ نوٚن

(203)

मनि कास ज़्वलय हवा तारुँ क्वले,
बुमि तारुँ दरस वस भवुँसरस।
पकू थलि थले चँदरम फ्वले,
छ़लुँ अछ़ बरस ज़ूल मानसरस।।

(204)

सर रठ गले आसुन चले,
तुॅर तथ नारस सोंतुॅ पतुॅ बहारस।
फेर हलि हले सास बास फ्वले,
मेल बा यारस च़ुॅ ति तथ शुमारस।।

(205)

वुछ वुछ वुछ लगन धानस,
अंद मनुॅ लगि क्यथुॅ बे'यि सुँज़छ़ाल।
पानय अय फनकार नियि कुस फनस,
वे'ज़ कुस च़ूर फरि छे'नुॅ स्वनुॅमाल।।

۲۰۳

مَنہٕ کاس زہ لے ہوا تارٕ کو لے
ہُمہٕ تارٕ دَرَس وَس ہوٕ سرَس
پکوٗ تھلِ تھَلے ژٔندرَم پھو لے
ژٔھَلِہ اَژٔھ بَرَس زوٗل مانسرَس

۲۰۴

سَر رَٹھ گلے آسُن ژِلے
تیٖر تھٕ نارَس سوٗژٔتہٕ پَتہٕ بہادِس
پھیر ہَلِہ ہَلے ساس باس پھولے
میل باپارس ژُٕتہٕ تھٕ شُمارس

۲۰۵

وُچھ وُچھ وُچھ لگَن دَھنَس
اَژٔنِد مَنہٕ لگہِ کیتھٕ بتّے شٔنز ژھال
پانَے اَے فنکالہٕ نبہٕ کُس فَنس
ویّز کُس ژٔوٗر پھَرِ چھتّے نہٕ سوٕنہٕ مال

(200)

ह'फन मवला हर ज़ाँय् ज़्वन,
शनुँ वुँन्य् तर्फन बासुँ बासन।
नय कुनि अॅछ लगि नय कुनि कन,
सारिनुँय सॉर्‍यसुँय मंज़ हन हन।।

(201)

नय मॅरिथ नय मारुँ नावान,
नय ज़िंदय नय ज़िंदुँ नावान।
नय रॉविथ नय रावुँ रावान,
बस छु गिंदान तुँ गिंदुँनावान।।

(202)

त्रे'शवय तह दिथ हे'रि क्यो'हो ब्वनय,
ल्वहरनुँ यिवान तह बर तह।
यूताह सनुँय त्यूताह ग्वनुय,
किथुँ यियि वो'नुय वुछुम क्याह।।

۲۰۰

ہَر فن مَولا ہَر زآلٕ ظوٗن
شہنہٕ وِلٕ طرفن باسہٕ باسن
نَے کُنہِ اُچھ لگِہ نَے کُنہِ کن
سارِنے ساری سے منٛز ہَن ہَن

۲۰۱

نَے مُرِتھ نَے مارٕ ناوان
نَے زِنٛدے نَے زِنٛدٕ ناوان
نَے راوِتھ نَے راوٕ راوان
بسَ چھُ گِنٛدان تہٕ گنٛدٕ ناوان

۲۰۲

ترِیشوَے تہَ دِتھ ہیٚرِ کیٚو بوٚنَے
لوٚہَرِنہٕ پِلوان تہَ در تہَ
یلٕو تاہ سَنے تیٚوتاہ گوٚنے
کِتھٕ پیٚہِ وُنے وُچھم کیٚاہ

(197)

नय छुस पाफ तय नय छिस प्वन्य्,
नय छुस आराम नय सफरन।
नय छुय ज़ो'न तय नय छय ज़ॅन्य्,
नय छुस हरुद तय नय सोंतरन।।

(198)

नय छिस ग्वण तय नय बे ग्वण,
नय छुय कुन तय नय छुय द्वन।
नय छुय आगुर नय छुय वन,
नय छुय हे'रि कुनि नय छुय ब्वन।।

(199)

नय छुय फाकय नय छुस ख्यन,
नय सॅूत्य् ज़िंदन नय म्वरदन।
नय छुस ब्यन तय नय छिस र्‌यन,
नय छुय नार तय नय तुरनन।।

۱۹۷

نَے چھس پاپھ تَے نَے چھس پوٗنۍ
نَے چھُس آرام نَے سَفرَن
نَے چھُے زوٗن تَے نَے چھَے زُنۍ
نَے چھُس ہَرُد تَے نَے سوٗنترَن

۱۹۸

نَے چھس گوٗن تَے نَے بے گوٗن
نَے چھُے کُن تَے نَے چھُے دوٗن
نَے چھُے آگُر نَے چھُے وَن
نَے چھُے ہیَیرِ کِنہٕ نَے چھُے بوٗن

۱۹۹

نَے چھُے فاقَے نَے چھُس کھیٚن
نَے ستّی زَندَن نَے موٗردن
نَے چھُس ہٕن تَے نَے چھس رٕن
نَے چھُے نار تَے نَے تُرن

(194)

यसु`य खवनि तसु`य जाखा,
तस क्याह नाव जाने को'ह।
यसुँद सोरुय तसु`य गाव,
नहकय लूभु` लागु`रय मोह।।

(195)

संसार ब्रमु` बॉज़्य् सॉरी मानान,
असलुक ज़ानान ज़गि मंज़ कांह।
च़्यतु` व्रॅच़ शांत यस संकल्फु` फानन,
ज़गि ब्यो'न नु` ज़ानन पानस ज़ांह।

(196)

मस पानु` मस ह्यथ मसु` मॅच़ु`रावान,
खु`बु`कुय काँसि नु` पावान पय।
यस युथ ह्यस यियि तस त्युथ चावान,
पनु`ने वानय पानय च़ु` दय,

۱۹۴

یِسے کھوٚنہٕ تِسے زاکھ.

تَس کیٛاہ ناو زانٕنے کوٚنہہ.

یَسند سوزِے تَسے گرٛاو.

نحقے لۄبھ لانگری مۄہہ.

۱۹۵

سنسار برٛمہ بازی ساری مانن.

اَصلکٕ زانان زگہٕ منتر کانٛہہ.

ژھیتہٕ وۄژر شانت یَس سنکلپ پھاتن

زگہٕ بیوٚن نہٕ زانٕن پانس زانہہ.

۱۹۶

مَس پانٕہ مَس ہیتھ مَسہ مۆترا وان

کھنٛبکے کانٛسہٕ نہٕ پاوان پے.

یَس بیٛتھ ہیتھ ییہ تَس تیٛتھ چاوان.

پَینہٕ وانے پانے نہٕ دَے.

(191)

बिंदुॅय मो'चिथ रिंदय नचे,
पानय बोजि पनुन ग्यो'व।
वख तबुॅ त्रॉविथ अख तबुॅ म्वचे़,
तस क्याह वे'चे़ यस युथ प्रो'व।।

(192)

आत्म राज़स मन कर लये,
बंदन म्वक्ती मनुक ब्रम।
यछ़ पछ़ घ्ढ़ आॅनस नुॅ खाये,
आदि ओंथ नये सुय सूहम्।।

(193)

अकुंय ये'म्य् ज़ोन सुय गव यॅचुॅय,
सुय प्यव प्रॅछ़ुॅय वुहुॅवुन पान।
अद्वय आत्म राज़ुॅ यस मो'चुॅय,
तस ज्ञानुॅ विज्ञानुॅ पानुॅ शिव ज़ान।।

١٩١

بِنڈُے موٚژِتھ رِندے نژے
پانے بوزِ پنُن گیوٚو
وَکھتبہ تژاوِتھ اَختبہ موژے
تَس کیشاوہ وژے یَس یُتھ پروٚو

١٩٢

آتم رازس مَن کریے
بَنڈن موکھتی منگُ برژم
یَژھ یَژھ دژدٔ آنس نہ کھیے
آدِ اوتھ نیے سُے سوٚہم

١٩٣

اَکُے ییٚمی زون سُے گو یُژے
سُے ییٚوو پژرے وُسہ وُن پان
اَدہ آتم رازٕ یَس موٚژے
تتھ گیانہ دِگیانہ پانہ شوزان

(188)

अदुॅरय मे'न्ड्य (कॅम्य्) मो'दुॅर्य ख्योवुख,
पानस वोयुथ पानय डोल।
शाहबाजुॅ यँद्राजुॅ कॅम्य् वीरुॅ पोवुख,
तस सीर सरुॅ गव ये'म्य् पान गोल।।

(189)

पां ले'जि गजि तावुॅ म्वखुॅ कवुॅ अंदे,
तो'मलस सॅदरुॅ मंज़ यिया छाव।
होल अदुॅ गछ़ि क्याह लोलुॅ रो'स व्वंदे,
लोगि हुॅद तोगि वुर ज़गि पुॅछ़ बाव।।

(190)

छ़ूवह ये'लि लो'गुम छ़ूवह अदुॅ मॅशिम,
छ़वख दिथ गुशुम पनुन पान।
पनुॅने ग्रटुॅवलुॅ पान ये'लि प्युशुम,
सुय ये'लि चुॅशुम गॅयम ज़ान।।

۱۸۸

اَدٕری مینٛڈی کمۍ موٗدٕری کھیٚو وُکھ

پانسَ ووٚ یِتھُٕ یانَے ڈُول

شہبازٕ یُٛشد رازٕ کمۍ ویٚہر پوٗوکھ

تُٕسی سیر سَہر گوَ یٚیمی یانٛ گول

۱۸۹

پاں لیٚجہِ گجہ تاٰ موٗخۃ کوٗاَنٛدے

توٗ ملسَ عدٕ منٛزٕ پیا چھاو

ہول اَدٕ گرٛدٕ کیاہ لولہِ روٚس ووٚ ندے

لوگرٕ ہُشد توٗگرِ وُرٕ زگرِ پرٛزھ باو

۱۹۰

زٕھوہ ییٚلہِ لوٚگمُ زٕھوہ اَدٕ مُشم

زٕھوکھ دِتھ بُچھُم پٔنُٛ یان

پَنٕہ نے گرٛڈٕ بَلہِ یانٛ ییٚلہِ پُشم

سے بییٚلہِ زٕ چُشُم گیَم زان

(185)

मे'च़ुॅय ज़ोनुम आत्म आकाश,
मे' चे़ वुछुम मे'चि़ हुँज़ प्रय।
मे' चे़ वुछुम सासु सिरियि प्रकाश,
मे' चे़ वुछिम शक्ती लय।।

(186)

सिरियुक प्रकाश प्राणय ज़ोनुम,
आत्म ज़ोनुम द्यानुक द्यय।
पवॅनुक दवुन ग्यवॅनय जोनुम,
पानस पानय गॅछिथ लय।।

(187)

पांज़ुन पोतुर बार ज़न मन प्यो'व,
अवॅठ पन गव वोनव क्याह।
व्वंदॅक्यन सीरन कुलफॅ रो'स धनॅ गो'व,
हे'लि रो'स अन्न गव लोनव क्याह।।

١٨٥

میٹرے زونُم آتَم آکاش
میٹرے دُچھم میٹرِ ہنز پرے
میٹرے دُچھم ساسہ سِری بہ پرکاش
میٹرے دُچھم شکھتی لے

١٨٦

سِری یکُ پرا کاش پرانے زونُم
آتَم زونُم دیانکُ دِ ہے
پوَنکُ دَوُن گپھونے زونُم
پانس پانے گرِ چھنھ لے

١٨٧

پانسُو پاتر بار زن مَن پیوّو
اَوُٹھ پن گوَ وولوَ کیشاہ
وہ ئند کین سِیرَن کُلفہ روّس دن گوَ
ہیلہِ روّس اَن گوَ لولوَ کیشاہ

(183)

दॅहवुँय् हसित्यन लाकम ये'मिस,
प्रणव कमान तय प्राण कान यस।
क्वछि सुय राज़स ब्वछि कति तॅमिस,
तॅम्य् चव दामुॅ दामुॅ आनंदुॅ मस।।

(184)

मे'चे'य मे'च़ुय वुछिम क्वछे,
मे'च़ॅुय मे'चि ख्यावान ज़ुव।
मे'चे वुछिम मे'चि हुॅज़ ब्वछे,
पे'च़ॅुय मो'चिथ ज़ोनुम शिव।।

V. Imp.

١٨٣

ڈُہوٗنی سہتھِن لاکھم ییٚمس

پیٚڑِ لوٗ کمان تے پیٚڑان کانِ یَس

کوٗچھِ سٕے رازس بوٗچھِ کیٚتہٕ تمیٚس

اُتھی چھوٗ دامہٕ آنَنہٕ مسس

V. good

١٨٤

میٚٹھرے میٚٹھرے دُچھم کوچھے

میٚٹھرے میٚٹھرے کھشادان زُو

میٚٹھرے دُچھم میٚٹھر ہٕشز بوچھے

میٚٹھرے موٚژِتھ زونم رِشو

(180)

वुठिथ वॉलिंज बहॅनॉवुॅम,
अँदुॅर्य छोवुम पानस पान।
पनुन आसुन पानय रोवुम,
पानस लॉयिम पानय कान।।

(181)

पानय जानुन पानस ह्युवुय,
यसुॅय जाख तसुॅय ज़्यो'व।
न छु शवुॅय न छुस ज़ुवुय,
म्वखान बदलिथ नवम नो'व।।

(182)

सीर बसतुॅय पान जानुन,
यावुन जानुन श्रावणुॅ शीन।
वारुॅ छॉनिथ फ्यारुॅ फ्यानुन,
सतन गुर तय हतन जीन।।

١٨٠

وُٹھِتھ وٲلِنجہٕ بِہہٕ نآدِم
اُنٛدرٕ چھوٗم پانٕس پان
پٕنُن آسُن پانَے پرٛوٗدم
پانَس لٲیِم پانَے کان

١٨١

پانَے زانُن پانَس ہُوٗے
پیٖسُے زاس تٔسے زیٚو
نہٕ چھُہ رِشوِے نہٕ چھُس زُوِے
موٗکھن بدلِتھ نوٚم نوٚو

١٨٢

سپرٕ بستے پان زانُن
یادُن زانُن شرٛادَن شین
واہ چھاٚنِتھ پھیشارٕ پھیشانُن
ستَن گرُ تَے ہتَن زین

(177)

अॅछन बीठिम ते'ह अंबर,
वछस दिति हचिव्य् कॉन्य्।
गाश ज़ोनुम संसॉरय बंबर,
दार फांटुव पनुॅन्य् पॅन्य्।।

(178)

ककव बूल्य् गॅयम कनन,
समुॅहॉर्य मानन कॅडुॅम कल।
कुकिलि बोलि त्रास ह्यो'त मनन,
ह्यस प्यव ज़ोनुन मानसबल।।

(179)

कावुॅ कले क्वले त्रॉविथ,
ब्वद मनस ख्यॉविज़ि क्याह।
वावुॅ जामन पॉरॉविथ,
नावुॅ रॅस्यत्युक बॉविज़ि क्याह।।

۱۷۷

اُچھن بیٹھم تیٔنہٕ اَمبر
وَچھس دِتم ہٲچوی سکاآئز
گاش زوٗنہ سمآری بمبَر
دار پھالوٗ ہینی پاآئز

۱۷۸

ککوَ بوٗلی گیٖمَ کنَن
ستہمآری مانن کڈُٹام کل
کُکلِ بولہِ تراس ہیوَت منَن
حبس پیٖو ظعٕنُن مانسٕل

۱۷۹

کاوِ کلے کوٕ لے ترٲآوِتھ
بوٕد منَس کھیٲآدی زِ کشاہ
داوِ جامن پآئہٕ آوِتھ
ناوِ رٕدسی تیٔک بآٲدی زِ کیٲاہ

(174)

क्रकुँ मे' दिचमस कुने नावे,
क्याह अदुँ श्रावुँनुँ या अदुँ को'ह।
सोरुय तोरुम कुने दावे,
शीरिम बाल तय हूरिम क्रो'ह।।

(175)

अन्दर बिहिथ चाकय वारे,
कुनुय स्वरे द्यन क्यो राथ।
वे'ज़ ब्वद व्यगलन तील ज़न दारे,
यमुँ भय हारे इन्द्रस माथ।।

(176)

गाडुँ ज़ाल रटि क्याह पानि रो'स आरन,
मंज़ छंबुँ छारन दरि क्याह ठो'ठ।
ब्रॉत्य् द्यव पचि क्याह तस नय मारन,
द्यारुँ फो'त्य् नारन शाहरगि नो'ठ।।

۱۷۴

کرِیکہٕ مےٚ دِتھٕ مَس کُنےٚ نادے
کیاہ اَدٕ شٔراونہٕ یا اَدٕ کوٚہ
سوٗرُے تورُم کُنےٚ داوے
شیٖرِم بال تےٚ ۂورِم کرٕوہ

۱۷۵

اندر بہتھ ژاکےٚ وارے
کُنےٚ سوٗرے دِہن کیشو راتھ
وٕیز بوٚد ولِگن تیٖل زن دارے
یمہٕ بیٚہ ہارے اِندرَس مات

۱۷۶

گاڈٕ زال رٕٹہٕ کیٛاہ پانہٕ رٔوس آرن
منٛز چھِومبہٕ چھارتھ درِ کیٛاہ ٹھوٚٹھ
برانٛتی دہو پٔژِ کیٛاہ تس نے مارن
دٔیارہٕ پھوٚلتھ ناڈن شہ رگہٕ نیوٗٹھ

(171)

नो'टाह तुजोम नागुॅचि राये,
मदुॅचे माये पातॉल्य् प्योम।
व्वठ मे' लॉयिम त्रं'टि हुँदि आये,
ग्वरुॅ कृपाये अथुॅरो'ट गोम।।

(172)

रंगुॅ रोंगुम रंगुॅचे माये,
गो'ट गोम पो'ट नवि रंगुन प्योम।
रंगुॅर्य रो'गुंम बेरंगुॅ आये,
बे रंगुॅ रंगस क्वंगुॅय गोम।।

(173)

लयिचे लाकमि ख्वये खोरुम,
वगे रो'टुम द्युतमस फेश।
च़्यथुॅय चो'बुम चॅन्द्रम दोरुम,
दिवय फ्रॉवुॅम त्रो'गुन वेश।।

١٧١

نۆٹاہ تُجوم ناگچھہٕ رایےٚ
مدٕچے مایے پاتاٹٕلی پیٚشوم
دوکھٹ متےٚ لاٸِم تریٹٕہ ہِنٛدِ آیے
گوٕر کرٕپایے اَتھٕ رۆٹ گوم

١٧٢

رنگہٕ رۆنگُم رَنگچھے مایے
گۆٹ گوم پۆٹ نوِ رَنگُن پیٚوم
رنگٕری رۆنگُم بے رنگہٕ آیے
بے رنگہٕ رنگَس کونٕگے گوم

١٧٣

لَیہِ پچھے لاکمہٕ کھوییے کھورُم
وَگے رۆٹُم دیُتمس پھیٚش
ژھےٚ ژۆبُم ژٕنٛدرم دورُم
دِوَے پیٹرٕ آدم ترۆگُن ویش

(168)

ह्वजथ करुॅनी तस कम वे'चे,
युस रचि रचे तुॅ कचे छुय।
चे़नुॅवन दिवन व्वंदुॅतय हचे,
कस कूत पचे ज़ानान सुय।।

(169)

कुस सनुॅ नरुख तय क्याह सनुॅ स्वॅर्गस,
च़्यतय त्वॅगस चे़नान गछ़।
ब्रह्मुॅ सरुॅ वारुॅ पर बॅर्गस बॅर्गस,
हथ बर द्वरगस प्रथ बरुॅ अछ़।।

(170)

ठो'ठ मे' द्युतुम बठिके आये,
सीरुॅ सर, वीरुॅबल, यरिॅ ज़न गोम।
हो'ट मे' दिचो़म कटुॅ सुॅ'न्ज़ि त्राये,
गारुॅचे माये ओ'न्द कुन प्योम।।

۱۶۸

جُت کرُن تس کیٛاہ وۄتھرے
یُس رٔژ رٔژے کرٛتھے پچھے
ژینہٕ وَن دِوان ووٛنہٕ تے ہَتھرے
کُس کوٗت پٔژے زانان سُے

۱۶۹

کُسنہٕ نرگھ تے کیٛاہ سَنہٕ سورگس
ژٕہ بیتے تورگس ژیٛناں گرٛتھ
بٔریہہٕ سرٕ واہرٕ پرٛبرگس بٔرگس
ہتھ بر مرگس پَرتھ برٕ اَژھ

۱۷۰

ٹھوٗکھٹھ مَتے دیٖتُم بھٹِکے آیے
سیٛرٕ سر دیرٕ بل سیٛرٕ زن گوم
ہوٚٹ مَتے دِژوم کٹہٕ ہشترِ ترٛایے
غارچہ مایے اوٚندکُن پیشوم

(165)

कुस छुख पानय कॅमिस ज़ाख,
कते आखा गछुन को'त।
सुय ये'लि पानय, तस कुस ग्राख,
अदुॅकुस ब्याख कॅम्य् अदुॅ ह्वो'त।।

(166)

ब्रमस ब्रह्मुक ब्रम कवुॅ प्योयो,
सॉर कवुॅ लॅजयो बॉर खर ज़न।
ज़हरस अमरयथ ब्रोंत कवुॅ गोयो,
खे'य खे'य च़ॅल्य् नो यमस खन।।

(167)

कलि मल च़लि अदुॅ पोन्य वुज़ि नागस,
चुॅ च़मि, बुॅ हमि नो'व नवि जोश।
गोशि गोशि पलज़ुन आत्म आगस,
अदुॅ लल त्रागस फ्वलि होशि पोश।।

۱۶۵

کُس چُھکھ پانے کِمُس زاکھ
کَتے آکھ گرژھن کوٚت
سُے یِیلہٕ پانے تُس کُس گرٛاکھ
اَدٕ کُس بیشاکھ کُمُی اَدٕ ہیوٚت

۱۶۶

برٛہمس برہمکُھ برٛہم کوٚہ ہیٚژیو
سٲر کوٚہ لَجیو بٲر خَرزہ ن
زہرس امرہ بروٗنت کوٚہ گیٚو
کھیٚیے کھیٚیے ژٲلی نو یمس کھن

۱۶۷

کلہٕ مل ژلہٕ اَدٕ پونٛز دُزِ ناگس
ژہ ژمہِ بہٕ ہَمہِ نوٚو نَوِ جوش
گوشہِ گوشہِ پلزُن آتم آگس
اَدٕ لل ترٛاگس پھولہٕ ہوشہِ پوش

(162)

लोलुॅ दोनि मंज़ ख्वनि रटि युस व्वटे,
ज़'वे अमर्चथ छ़टे सुय।।
ब्रह्मांडुॅ वुज़मलि रव युस रटे,
कालुॅनि ज़ालुॅ कति नटे सुय।।

(163)

चुॅय अय अटुॅ तय चुॅय मंज़ गारस,
च़्यतुॅ व्वन्दि यारस सटुॅ अदुॅ क्याह।
चे'य मंज़ फाटुॅविथ चुॅय प्यठ तारस,
च़्यतुॅ बॉज़्य्गारस यिकुॅवटुॅ क्याह।।

(164)

त्रुसे'न्दि श्रान कर ज़ान कर गारस,
पृथ्वी आकाश मिलुॅविथ द्वन।
शे'शतुॅर्‌य नार ज़न अच्छ चंदन दारस,
वसि मदुॅ बनि अदुॅ पारस स्वन।।

good V. Imp

١٦٢

لوکہ دوہہ منز کھوہہ رٹہ یس وٗٹے
کالنہ زالہ کتہ نٹے سٗے
برہ کمانڈ وُزملہ زدیس رٹے
زیٖوے امرہتھ ژھٹے سٗے

١٦٣

ژیٖئے اَہٕ تے ژٕرے منز نمارس
ژٕہتہٕ وہ نندِ یارس سیٹہ اَدٕ کیٚاہ
ژٕرے منز پہاکھوٗتھ ژٕرے پیچھ تارس
ژیٖئے تہٕ باٗزی گارس یِکہٕ وٕٹہ کیٚاہ

١٦٤

تژُ سییٚندِ شژان کر زان کر نمارس
پرتھوی آکاش ملہٕ وِتھ دوٗن
شیٖٹشتری نارزن اَدٕھ ژدن دارس
وَسہٕ مَدٕ بنہٕ اَدٕ پارس سوٗن

V. Imp

(159)

ज़ारस गि'ज़ोम ज़ेनुॅनुॅचि प्रये,
ब्याज़ुॅ गव थो'द तय खो'तुम बोश।
साज़ाह वायोम बोज़ुॅनुॅचि लये,
राज़ुॅबलुॅ वाज़ुॅ वानुॅ डॅलिम होश।।

(160)

रंगुॅ मंदोर्यन दितिम गतय,
पॅतिमि वतय मॅशिथ गॅय।
तह तह खोरुम माज़ुॅ तुॅ रतय,
शाह गॅयि छ्यतय वती रॅय।।

(161)

छिटुॅ होर वुछुम आसुॅमानाह,
ककव ज़ूर्याह पकन आॅस्य।
वाँट्य हो'ल चाँट्य खो'ल कतरि बानाह,
ब्रमुॅ बो'ज़ दाना ख्यथ गॅयि राॅस्य्।।

١٥٩

زارس گنٛزرومم زیٖنہٕ ہٕچھہٕ پرٛیٖنے
بیاز گوٚ تھوٚد تےٚ کھوٚتم بوشس
سانٛداہ وایوٚم بوزہٕ چھہٕ لیٖنے
رازٕ بلہٕ وازٕ واپہٕ ڈکٕرم ہوشس

١٦٠

رنگہٕ منٛدورے دِتم گتےٚ
پٕتمہٕ وٚتے مُشِد گئے
تاہ تاہ کھوٚرم مازٕ تہ رتے
شاہ گیہٕ ژھیٖتےٚ وٚلی ژٕے

١٦١

چھٹہِ ہور وٗچھم آسماناہ
ککوٚ جوٗر شاہ.. پکن آس
واٹنٕٹی ہوٚل چانٛٹی کھوٚل کترٕ باناہ
بٕرٕ مہٕ بوٚنہ داناہ کھیتھ گیہٕ ژٕ آسی

(156)

तो'मुल, पोन्य्, तील नून कॅरॅम वॅरॅय,
मनशय को'रुम गणिशस साल।
तुबुॅ नॉर शंखुॅ डोल, छ्वन्य् छ्वन्य हॅरॅय,
शिवस त्रॉवुॅम ज़ुवय माल।।

(157)

कंगस बंगुॅ तय ज़्युन हंगस,
रंगय रंगुन क्वंगय पोश।
रंग हे'रंगुॅनुक सादुॅ संगस,
हंगुॅ ज़ाल ज़्युन तय क्वंग दियि जोश।।

(158)

यमस द्वहॅ अकि वो'नुय ब्रमन,
चमनस म्यॉनियस कज़क पोश।
यमन दो'पुस मॅ रोज़ खामन,
तावय तॉविथ डालख रोश।।

۱۵۶

تۆمُل پلوٗن تیل نوٗن کرِم ڈُپرے
بِنشے کوٗرُم گنِشَس سال
تُتھِ نارِ شنٛکھ ڈول چھوٗٹ ہرے
شِشوٗس ترٛاوِم زُدے مال

۱۵۷

کنٛگَس بنٛگہِ تے زُیُن ہنگَس
رنٛگے رنٛگن کو نٛگے پوشش
رنٛگ ہیٔے رنٛگنٛگ ساد سنٛگے
ہنگہِ زال زُیُن تے کونٛگ دِیہِ جوش

۱۵۸

یمَس دوہیہ اکہِ دونے بڑہ کمن
چمتس مشِائِلَس کرِ کھ پوشش
یمَن دوٗپُس مہ روز خمن
تاوے تاوِتھ ڈالکھ روش

(153)

करान गॅजगाह यथुॅय पानस,
तथुॅय आॅनस प्रॅुछ्ूयतो ज़ाथ।
स्वलबुॅ स्वल सोदा पानुॅ छु वानस,
नॅ तस द्वह तय न छस राथ।।

(154)

असनुॅचि त्राये वदुन ज़ानुन,
वदुॅनुॅचि त्राये असुन ज़ान।
शब्दा ग्वरुॅ सुंद हरुॅ सुंद मानुन,
गुरो पादन वंदुॅय प्राण।।

(155)

स्यंदुॅ बलय व्वंदुॅ छो'लुम,
मक़य दॅरुॅम साँकयराथ।
अमर नाथुॅय सातय फो'लुम,
शक्ती सो'रुॅम कुनि कायनात।।

۱۵۳

کران گٔژ گاہ پھِتے پانس
تیٚھے آنَس پٔرٕژھی توٚ ذاتھ
سٲلبہٕ سوٚل سودا پانٕہ چھُ وانس
نَہ چھُس دوہ تَے نہ چھَس راتھ

۱۵۴

اَسہٕ چھِہ تراٛیے وَدُن زانُن
وَدہٕ چھِہ تراٛیَے اَسُن زان
شبداہ گورُشد ہَرُسند مانُن
گورو پادن وَنٛدٕنٕ پرٛان

۱۵۵

سینٛدٕ بلَے ووٛنٛدٕ چھوٚلُم
بکَے ڈٕرم ساٛنگَے راتھ
اَمر ناتھے ساتَے پھولُم
شکتی سوٚرُم کُلہِ کاینات

(150)

गुपन गानस पॅहॅल्य् नयि,
मूलन यंगुॅ पॅत्रन सयि।
पॅथरिस क्वमुॅ लूकन खयि,
गामस अॅहरुॅ पानस भयि।।

(151)

युथनो बावख बतुॅ ले'ज ख्यावख,
कावुॅ सुॅज़ि तोंति दरि मा माल।
अँदुॅर्य थावख, पानस छावख,
मे'न्डि मे'न्डि ख्यावख सबे साल।।

(152)

वुफि युन नखो राजस डखो,
अकिस गरस सास बर।
युस यिनुॅ थके, ब्रोंह कति पके,
गॉब गछ़ान बॉज़्य्गर।।

۱۵۰

گیُن گانس پہُلی نیَہِ
مؤلن ییٚگہِ پہُترَن سَییہِ
پہُقرِس کوٗمہِ لوٗکن کھَییہِ
گامَس اٲہرِ پانس بَییہِ

۱۵۱

ییُچھنو باوَکھ بتہٕ لیٚنجی کھیاوکھ
کاوٕ ہِشنٕز توشتہِ درِ ما مال
اَندرے تھاوَکھ پانَس چھاوَکھ
میٚنڈِ میٚنڈِ کھیاوَکھ بسے سال

۱۵۲

وُچھِ یُن نکھے رازَہن ڈکھے
اٲگِس گرَس ساس برَ
یُس پنہٕ تھکے بروتھہ کتہٕ پکے
نمٲب گرٕشھان باٲزی گر

(147)

नख ह्मन नखुॅल्य, वख गछि ग्वबन,
ज़्यव यियि लबन नो'व नवि रोश।
पानुॅ पुछ्य पॉराव तोशिखान द्रबन,
को'छ रटि नबस को'न्ड गछ़ि पोश।।

(148)

शीशि डबि तालव नख खसि जून,
पकनस चीन्य् बुनिल्य् यठ ।
अंदुॅ अंदुॅ मूंय् चोर मंज़बाग च़्यून,
ग्यवुॅ क्रे'न्जि डून, वारिल्यन कठ।।

(149)

ग्राकन गूल्य्, श्राकन हूल्य,
महरे'य् डूल्य् वॉरिव गॅयि।
मॉल्य् सुॅज़ नुॅ मनन, माजि हुॅज़ नुॅ बूल्य्,
अॅक्य खे'यि ठील्य्, पो'तवॉल्य् पे'यि।

١٤٧

نکھ ہٕن نکھٕلی وق گرٕڈھِ گوبن
زٕلو پیپہِ لبَن نوٗو نوٕ رٕوش
پاہٕ پٕتڑھِ پأرٕاو توشہٕخانٔ دوٕبن
کوچھ رٕٹِ نبس کوٗنڈٕ گرٕڈھِ پوش

١٤٨

شیشہِ ڈٕبہٕ تالوٗ نکھ کھسہٕ زٕوٗن
پکنس ژٕلوٗن بُٹلِی یٹھ
اَنٛدٕ انٛدٕ موٗزٕ ژٕور منٛترباگ ژٕلوٗن
گیوٗ کریٗنجہِ ڈوٗن وارِلین کٹھ

١٤٩

گرٕاہکن گوٗل شرٕاکن ہوٗل
مہرٕینٛز ڈوٗل وأریُوٗ گرٕے
مأل پیٚنٛزٕ مٕنٔ ماجہِ ہیٚنٛزٕ بوٗل
اٚکی کھیٚیہ ڈٕھٹٕلی لوٗت وألی پیئے

(144)

कुस छू पनुन, कुस छुय ब्याख,
खो'लिस श्राखा कलस प्यठ।
कस आख बागुँय् कॅमिस ज़ाख,
बे'यिस बाखा पानस नठ।।

(145)

नठ नदहरनि यठ लगि पानस,
डलि ऑनुं, खानुंच पॉरी ज़ान।
प्रलयिकि प्रच़ंडुं खस ऑयिस्तानस,
रुँचि़ गरि ग्वडुं सरि पुशरुन पान।।

(146)

ख्वडुं मो'न्ड्य सिपाह कलुंहेरि डेरन,
हरदुं कालुं नेरन वीर्यन पोश।
ग्वडुं कॅर्य गर्दनि मीलुं पचि बेरन,
सोंतुं वावुं यीरन दरदुं हरदुं रोछ।।

۱۴۴

کُس چھُ پٲنٕ کُس چھے بێاکھ
کھیلِس شٔراکھ کلس پیٹھ
کَس آکھ باگنہٕ کَسے زاکھ
بێیس باکھ پانس نٹھ

۱۴۵

نٹھ نَد ہرنہٕ ییٹھ لگہٕ پانس
ڈٕلہٕ آنہٕ خانٛچ پٲری زان
پٔژلہٕ پکہٕ پٔژ ژٕنڈ ٹھرس آہستانس
پٔژرٕ گرِ گوڈ سَرِ پُشرُن پان

۱۴۶

کھوڈ منڈی سیاہ کلہٕ ہیر ڈیرن
ہرد کالہٕ نیرن وہرہٕ بن پوش
گوڈ کری گردنہٕ میلہٕ پچہٕ بیرَن
سوئتہٕ واو یپرن درد ہرد ردش

(141)

बलुॅ बाग्य् वानस द्रायि त्र्वपुॅ वारे,
आत्म गव परम आत्म ज़ न।
को'न ब्यूठ अॅन्य् पॉठ्य रंगुॅ पहारे,
ज़ोन्य् द्राव नॅन्य् पॉठ्य रॅन्य् गिलुॅवन।।

(142)

स्वर्गुॅहूर, स्वनुॅकूर द्रायि पो'त दारे,
रतुॅ बॉख ऑस्य् वतुॅ डुवन।
बॅद्रुॅ दूंय् सॅदरुॅ खॅच़ सुमुॅसवारे,
शीनुॅ डबि ज़ूनुॅ दारि कृष्णुॅ मिलुॅवन।।

(143)

नखुक नरकोन मखुॅ क्यथुॅ दरे,
हख दिनुॅ परे तोतुॅ क्या राम।
फ्वलि मा बुमि पोश ह्वछि मुॅचि़ थरे,
मो'त ब्यूठ गरे लरि कयाह क्राम।।

۱۴۱

یلہٕ باگہٕ وانس ڈرایہٕ ترٚوٚپہٕ وارے
آتم گوٚو پرٚمہٕ آتم زن
کوٚن ہیوٚتھ اُنٛ پاٹھی رنگہٕ پہارے
زوٚلۍ ڈراد ٹنٛ پاٹھی ریٚنۍ نگلہٕ وَن

۱۴۲

سورگہٕ حوٗر سونہٕ کوٚر ڈرایہٕ پوٚت دارے
رٚتہٕ باٚرٚو آسی وٚتہٕ ڈُون
بُدرٕ دوٚزٕ شُدرٕ کُھر شمہ سوارے
شیٚنہٕ ڈُبہٕ زوٚنہٕ دارِ گرشہٕ ملوَن

۱۴۳

نکھاکھ نرکون مکھہٕ کیتھہٕ درے
ہکھ دِنہٕ پٚرے طوطہٕ کیٛاہ رام
پھولہٕ مابمہٕ پوٗش ہٚرچھہٕ مثرٕ تھٚرے
موٚت ہیوٚٹھ گرے، لرِ کیٛاہ کرٛام

(138)

सतुँपूर्य लरे अॅर्ग्य पॉठ्य चा़ये,
कुठ्यन कॅरुॅख बॉग्य् बॉगरन।
मॅत्य् बीठ्य लो'त्य् पॉठ्य पनुॅने जाये,
शिव रूद हेरि शेरि रज़ुॅ अॅलुॅरन।।

(139)

मायि आयि वर को'ड कारि कायाये,
कामस ह्यथ चो'ल काचुॅ ब्रोर ज़न।
ब्रह्मुॅ क्वंडुॅ श्रान कर छ़लुॅ मायाये,
सन्तोश अरगुॅपोश त्रन बॉलकन।।

(140)

क्रूधुॅ ज़्युन मुहुॅ स्युन रन वासुॅनाये,
र्कमुॅ क्रो'त रुत रुत बल दियि ख्यन।
ज़ॉन्य् गव ज़्वनुॅ प्यथ जानुॅनुॅ कि आये,
कशि को'डुन गशि ज़्वनुॅ डाकुॅ डॉनि कन।।

١٣٨

سَتہٕ پۄری لرَے اُری پأٹھی ژاییے
کُنٹھِن کرٕکھ بأگی بأگرن
مُتی بیٹھی لوٗتٕ پأٹھی پیٹہٕ نے جاییے
شِشوٕ رۄد ہیٚرِ شیٖرِ رٕنہٕ اُلران

١٣٩

مایایہِ وَر کۆڈ کارِ کایاییے
کامَس ہیتھ ژۆل کاژٕ برۆر زن
بڑہمہٕ کوٗنڈٕ شژان کر ژھلہٕ مایاییے
سنتوش اَرگہٕ پوش ترہٕن بأکن

١٤٠

کرۄدٕ زُٹن مُہہٕ سٹُن رن واسناییے
کرمہٕ گرۆت رُت رُت بل دی کھیٚن
زآلٕ گو زدٕنہٕ پیتھ زانہٕ ہنکہٕ آییے
کشہٕ کۆڈُن گشٕہٕ زۆنہٕ ڈاکہٕ ڈآنہٕ کن

(135)

जूग्य् रोगि रोगि यिथ रे'शुताह होवुय,
सीनुॅ बॅ सीनुॅ राज बोवुये।
ग्वडुॅ ग्वरुॅ वाखा कनुॅ परुॅनोवुय,
ने'न्द्रायि आसन फ्रोवुंये।।

(136)

शिवन शक्ती ग्युंद छ्रूयपुॅ छ़ारे,
शेवस शहन गॅयि मिलॅुवन।
स्वरुॅनय साज़ा ह्यथ ग्वडुॅ सारे,
राजस करान साज़ुॅ मिलॅुवन।।

(137)

जूग्य् द्रायि मंज़ आरुॅ वारे वारे,
वशि ह्यथ वशिणव सूॅत्य् बॉरुॅवन।
माया मो'न्ड ह्यथ त्रो'गुॅनि दारे,
त्रुवॉर्य तारे जगि डुलॅुवन।।

١٣٥

جۆگ روگہِ روگہِ ہیتھ ریلِشتاہ ہوٗوے
سینہٕ لٕسینہٕ راز بوٗویے
گوڑ گوٗرہٕ واکھاہ کٔن بٔرنوٗوے
نیٚندر رایہٕ آسن بٔروٗویے

١٣٦

شوٗن شکتی گیٚنڈ ژھیپہٕ ژھارے
شیوٕس شہن گیہ مُلہٕ وَن
سورنے سازاہ ہیتھ گوڑ سارے
رازس کران سانہٕ مِلہٕ وَن

١٣٧

جۆگ دژایہٕ منتر آرِ وارے وارے
وٕشہِ ہیتھ وٕشہِ لوٗ ءستی بآردن
مایا موٗنڈ ہیتھ ترٕوگنہٕ وارے
ترٛ وآری تارے زگہِ ڈُلہٕ وَن

(132)

कावुँ शुप्य् ज़्यव कड लवुँ फिर लालन,
संगरमालि प्रो'व बालन गाश।
ओम पन प्वख़्ताव म्वख़्तुँ तरि मालन,
शंखुँ हे'छ ज़्यव दिन्य् तालुक बाश।।

(133)

ब्वदि हुंद द्वद चे' क्वदुँकड़ पानस,
मानस बलस कर पॉराव।
श्वद वानि श्रान कर ह्वदुँशीश दहानस,
बागि यिय पानस तिय वरताव।।

(134)

रे'शव राशि यिथ रुह रंबुँनोवुख,
गिन्दिथ बोवुख अंदुक गाश।
अंदुँ वंदुँ, बंदुँ बंदुँ, व्वंदुँ रंज़ुँनोवुख,
राशा छोवुख तुँ असि क्यतु बाश।।

۱۳۲

کاؤشِی زٕلہٕ کڈ لۄ پھِر لالن
سنگر مالہٕ پرۄو بالن گاش
اوم پَن پوختاو موختہٕ ترِ مالن
شانکھ ہیٚچھ زٕلو دِ تالکھ باش

۱۳۳

بۄدِ ہُند دو دچےٚ کوڈ کڈ پانس
مانس بلّس کر پارا و
شۄدِ وانہٕ شران کر ہۄدِ شیٖش دہانس
باگہٕ پی پانس تی ورتاو

۱۳۴

ریٚشو راشہٕ یتھ روح رٔنبہٕ نوٗکھ
گنِدِ یتھ بوٗکھ اَندکھ گاش
اَندِ ونِد بَنِدِ بَنِدِ وونِد رٔنبہٕ نوٗکھ
راشاہ چھوٗکھ تہٕ اَسہٕ کیُت باش

(129)

टुॅकुॅ टुॅख यस च़ॅज सुय स्वनुॅ कंदे,
स्वखाय से'न्दे करे राज।
बदरस लो'ग यस तस क्याह अंदे,
दॅथरि कलस अॅथरि ताज।।

(130)

रंगय आरुॅच क्वंगुॅ को'स्तूरी,
हंगस स्वनुॅ म्वखतुॅ जूरी छख।
रूशिथ कवुॅ छख कस छख च़ूरी,
संसॉर्‌य ब्रह्मुॅसॉर्‌य ले'तरे टख।।

(131)

गिंदुॅवुन जन्दुॅ मा ह्युन अरुॅखॉलिस,
वगि गुर आगुॅहन वुज़िथ गव।
पहि रो'स रथ गव अथुॅ दिथ पॅहलिस,
डाकुॅवोल नहकुॅ वति फाकुॅ फरि प्यव।।

١٢٩

ٹکہٕ ٹکہٕ ییٚس ژٕرج سُے سوٚنہٕ کنٛڈے
سوٗکھے سیٚنڈے کرے راجؠ
بد رس لوٗگ ییٚس تس کیٛاہ اَنٛڈے
دُتھرِ کلس اُتھرِ تاج

١٣٠

رنگےٚ آرٕچ کونگہٕ کوٗستوری
ہنگس سونہٕ موٗختہٕ جوٗری چھکھ
روٗشتھ کوٚ چھکھ کسٕ چھکھ ژوٗری
سمسٲری بزٕمہٕ سٲری لیٚترے ٹھکھ

١٣١

گِنٛڈہِ دُن جنٛڈہِ مادیُٛن اَرکھاٹ لِس
وگِہ گرُ آگہنَ وُزِ تھ گوَ
پہہ روٗس رَتھ گوَ اَتھہِ دِتھ پہٕلس
ڈاکہٕ وول نہکہِ وَتہِ فاکہِ پھسرِ پیوٚو

(126)

सब्ज़ नागा मंज क्वहँ आरस,
जुत कर मा टाल वुठ मुहुँज़ाल।
राज़ुँ हंसा गछ़ि पे'न्जि तारस,
लॉछल ललुँवान कॅरिय माल।।

(127)

बुबर खसान ये'ते त्रागस,
मागस ये'ते श्रावन जोश।
चँद्रँचि प्रे'वि लवुँ तते बागस,
आगस प्रे'यान तिमय पोश।।

(128)

दुहुँचि गटि तय रातुँचि प्रवे,
कवुँनो शिवस चेनान छुख।
युस तति मूद तय सुय ये'ति ज़े'वे,
सुय दवुँ दवे तॅस्य् अदुँ च़ुँख।।

۱۲۶

سبزٕ ناگاہ منٛز کوٗہ آرس
ژٕت کر ما ٹال وُٹھ مُہ زال
راز ہمسا گچھِ پینٛجہِ تارس
لاچِل للہ وان کرِتھ مال

۱۲۷

بُبہٕ کھسان یِتے تڑاگس
ماگس یِتے مشرادٕن جوش
ژٕندرِچہِ پریٚوِ لوٗ تتے باغس
آغس پڑیان تِمے پوش

۱۲۸

دُہچہِ گٹہِ تَے راتچہِ پریٚوے
کوٗ لو شِوُس ژرینان چھکھ
لیُس تتہِ موٗد تَسے یِیتہٕ زیٚوے
سے دٕہ دٕے تسی اَد ژکھ

(123)

कें हन ब़खा तय कें हन तॉरी,
केंह अथुॅ मूरान ख्यावान फ्यख।
केंह गॅयि नॅख्य् ह्यथ केंह अटुॅ बॉरी,
कें हन यॉरी करान छखा।।

(124)

कथन मंगुस छ़्वपि हुंद बाश,
क्वठ्यन मंगुस बिहुक जोश।
अॅछन मंगुस वन्युक गाश,
कनन मंगुस ज़्वनुक होश।।

(125)

ज़प हिरि गॅनिरिथ यलुॅ गव दरय,
आगुर वॅछुॅम़चॅ लछि लंजि बून्य्।
अपो'र पॅरिथ क्रूठ कर सरय,
ऑज्ञायि मंडुॅलस रंगय दून्य्।।

۱۲۳

کینہہ بر ہکھ تے کینہہ تاری
کینہہ اَتھ مۆران کھیاوان پھکھ
کینہہ گے اُنکھی ہیتھ کینہہ اَڑے باری
کینہہ یاری کران چھکھ

۱۲۴

کمھن منگس ژھوپہ ہُنہ باج
کوٹھن منگس بہنکھ جوش
اَچھن منگس وَنیک گاش
کنن منگس ظونکے ہوش

۱۲۵

زَپھ ہرِ گنہرتھ یلہِ گوَ درے
آگر وُژھمہ لچھ لنجہِ بلوٗز
اَلوٗرہ پٔرتھ کرِ ڈھ کر سرے
اَگنیایہِ منڈلس رنگے دوٗز

(120)

कपॅुस्य् कुलिस क्वंग नॅु ब्ववन,
नफ्ॅुच़्य राजस दी दी रॉस्य्।
द्यानॅु मूनिस ति म्वखतॅु नो'वन,
बानन तॅछि दानस खॉस्य्।।

(121)

अॅगनॅु क्वंडन स्वन जरन,
म्वख्त प्रवे हरन ज़न।
र्वपॅु सॅदरस नावि तरन,
सरन अमर्‌यथ बरन वन।।

(122)

ताजस सब्ज प्रवॅु प्रवन,
पद्‌मॅु पद्यन प्रज़लन लाल।
साज़ॅु साजन्दर छिस ग्यवन,
वतन वथ्ॅुरिथ गुलि गुलाल।।

۱۲۰

کپسی کُلِس کونگ پٔنہٕ بوٚوَن
نٕفُٹرٕی رازِس دی دی رأسی
دھیشانٕہ موٗلِس تہٕ موخۍتہٕ نوٚوَن
بانن ژھٕنہ دانِس کھاسی

۱۲۱

اُگنہٕ کوٚنڈِن سوٚن جَرن
موخۍتہٕ پرِیلوٚوے ہَرن زن
روپہٕ سُدرس ناوِ ترَن
سَرن امرہتھ بھَرن وَن

۱۲۲

تا جِس سَبز پٔرٕو پرِیلوٚوَن
پلمہٕ پدِمن پٔرزلن لال
سانٕز سازندر چھِس گیوَن
وَتن دٕتھرِتھ گُلہٕ گُلال

(117)

ऑनस ऑनस मंज़ ज़ाँपानस,
बिहिथ पानय तुलिथ डूल्य्।
नॅन्य् कथ ज़ॉन्य् वो'न क्या अन्ज़ानस,
कॅन्य् शे'छ पानस वुठुॅ कॅल्य् बूल्य।।

(118)

कवुॅनो पानो अँदरी फो'टुख,
किथो रॅटुॅथ व्वखुॅर्य नाव।
ह्वदुॅ हरि पो'त गरि हॅत्य् हून्य् चो'टुख,
ज़्यवव छो'टुख मो'दरि बाव।।

(119)

कर्मुॅ कोरव यस कर्मस फरे,
धर्मुॅकिस दारस दियि क्याह पो'न।
नकुॅद नुॅ सोदा पो'च कवुॅज़रे,
वुछिवुन कोतुर बुछिनय ओ'न।।

۱۱۷

آنس آنس منز زآنِپانس

بہتھ پانےٚ تُلِتھ ڈٗول

ژٕنۍ کمِتھ زآلۍ وُن کیاہ اَن زانس

کٔنۍ شٕیچھی پانس وُڈھ گٔی بوٗل

۱۱۸

کوٗنو پالو اَندری پھوٚٹکھ

کمِتھو رٕٹِتھ ووکھری ناو

ہوٚد ہر پوٚت گرٕتی ہوٗل ژوٚٹکھ

زیوٚو ژھوٚٹکھ موٚدرِ بھاو

۱۱۹

کرمہٕ کورو ییٚس کرمس پھرے

دھرمہٕ کٕس دارِس دِیہ کیاہ پوٚن

نقد ہٕنہ سودا پوٚژ کوٚ زرے

دُچھوٗن کوتُرٕ بچھنے اوٚن

(114)

क्रेंकुॅ बलुॅ मनुॅ सारि हंसा ड्यूंठुम,
पोशि नूल बोलि बोज़न तार।
नज़र पिलिथ थज़रुॅ ब्यूठुम,
रोशि होशन चीतन गोर।।

(115)

ॲलिफ़ुॅहॅ अंदर हय,
'मीम' 'दाल' मदुॅ वाल।
फ़ुरनय वज़ि नय,
गनि होल ननि लाल।।

(116)

नन्यर सोरुय नो'नुय हॉविथ,
सन्यर लबुन पानस ताम।
ज़्वनुक ज़ान्यर कन्दे सॉविथ,
मनस रॉविथ ह्यनस साम।।

۱۱۴

کریشکہِ بلہِ مَنہِ سارِ ہنسا ڈٕلِٕوکھٕم
پوشہِ نوٗل بولِہ بوزن تار
نظرہِ پلتھ تھزر بیوٚتھٕم
روشہِ ہوشن ژہِتن گار

۱۱۵

اَلِف اَندر ح
میم دال مد وال
پھُرہ نیہِ وزِ نےٚ
گنہِ ہوَل ننہِ لال

۱۱۶

ننِہ سوٗرے نوٗنے ہاَدِتھ
سنہہ لبُن پانس تام
ظوٗبُک زانہہ کنڈے ساَدِتھ
منس راَوِتھ ہنس سام

(111)

आनय दिच़ॖन अँदॖर्य ऑनय,
स्वनय वगुव तॖ रवपय खाव।
खो'टिस खॅटिथ वुज़ि क्यथॖ व्हॅनय,
मो'र राज़्य् मॅरिस रिंदॖ ज़िंदॖ द्राव।।

(112)

कुलुफ मुॅच़रिथ व्वंदॖकिस डबस,
अँदॖर्य नबस लगि व्यस्तार।
तारख मंडुला ज़ून बे'हे गबस,
सिरियि सबि तय ज़गि ह्यसॖमार।।

(113)

लछि बो'द शहन ज़्यो'व,
शाहन सासॖ बो'द ख्यो'व।
कुस प्रोन तॖ क्याह नो'व,
कुस ज़ाव तॖ कुस गो'व।।

۱۱۱

آنے دِژن اَنٛدرِی آنے
سونے وَگو تہٕ روپے کھڑاو
کھوٚرِٹس کھٹھٕ وُزِ کیتھٕ وہمنے
موٚر راضی مرٛتھ رِنٛدٕ زِنٛدٕ دژاو

۱۱۲

قُلف مُترٕ رِتھٕ ونٛدٕ کِس ڈبس
اَنٛدرِی نبسن لگِہ ولِستار
تارک مَنٛڈلاہ زوٗن بیٛہ گبس
سِرِی یہٕ سبِہ تےٚ زِگرِ جِسہٕ مار

۱۱۳

پچھ بوٚد شِہن زلیوٚو
شِہن ساسہٕ بوٚد کھیوٚو
کُس پرٛون تہٕ کَشاہ نوٚو
کُس زاو کُس گوٚو

(108)

शंकरुँ जटे चँदरम रटे,
शिव शहस कस प्युल द्यान।
वन छा खासिहे छ़टि छ़टे,
हू हा नुँ तस मिलुँविथ प्राण।।

(109)

लयि गछ़ुन तुँ नयि म्वच़ुन,
त्रे'यि नच़ुन अंदर ध्यान।
फहि गछ़ुन कहि प्रच़ुन,
सुय वच़ुन आत्म ज़ान।।

(110)

त्रुँकून्य् आरुँ तपोस्थानुँ,
त्रुँयि अर्धा पानुँ स्यन्दयबल।
पूर्ण चँद्र शिवुँ अंदुँ पानुँ,
शुन्य्यिकि सथानुँ सहस्त्रुँदल।।

۱۰۸

شنکر جٹے ژٕندرم رَٹے
شِوشہَس کَس پیٛشل دیٛان
وَن چھا کھَسِہ ہےٚ ژھٹہِ ژھٹے
ہوٚ ہانہٕ تَس مِلہٕ وِتھ پژان

۱۰۹

لَیہِ گرٛژھن تہٕ نیبہِ موٗژن
ترٛییہِ نبٕژن اَنٛدر دیٛان
پچھہِ گرٛژھن کھَہِ پیٛژن
سُے وَژُن آتم زان

۱۱۰

تژکوٗنٛ آرٕ تیوٗس تھانہٕ
تژ یہِ اَردٕ پانہٕ سیٛندَے بل
پوٗرن ژٕندرٕ شِوٕ اَنٛدٕ پانہٕ
شُنیٚک ستھانہٕ سہَسرٕ دَل

(105)

पॉन्य् पानय कुस छुस ब्याख,
पानय खाक पानय कुज।
पानय ज़ाखा पानय प्याखा,
पानय श्राखा पानय पुज।।

(106)

दीशान दीशान दितिम वॅनी,
मे' ज़ांह नुॅ कुनी अथि अदुॅ आम।
मनस दितिम पवनुॅन्य पॅनी,
अदुॅ अंदकॅनी तीरथ द्राम।।

(107)

सतय्वगुॅ कलुॅय्वगुॅ प्रथ य्वगुॅबनी,
दियि मनस युस युथ दाय।
लछि बॅद्य य्वग अदुॅ कति नॅनी,
च़्वशवय गुणी हर य्वगुॅ ज़ाय।।

۱۰۵

پاڑ پانے کُس چھُس بتاکھ
پانے خاک پانے کُنج
پانے زاکھ پانے پیٹاکھ
پانے شراکھ پانے پُنج

۱۰۶

دیشن دیشن دِرتم وُلی
مے زانہہ نہ کُنی اتھِ اڈ آم
منس دِرتم پوہنی پٹنی
اڈ انڈ کُنی تیسر تھ ڈرام

۱۰۷

ستہ یگہ کل یگہ پرتھ یگہ بتی
دِیہ منس یُس یتھ داے
پچھ بدی یگ ادِکتہ نی
ژرہ شوے گتی ہر یگہ زاے

(102)

वनुँ लो'ग मेलाह ख्यनुँ रो'स पानस,
मानसबलस गो'न्डुख ज़ूल।
ताह ताह रंगुँ रंगुँ आयि सतानस,
लंजि ब्वन थानस ह्यो'र कुन मूल।।

(103)

ज़िंदुँ पानुँ आयस मरन मरन,
ग्वरन पे'यस ख्वरन तल।
हरन कोसुम द्वदुर लरन,
ज़र्यर ज़रन कोंसर बल।।

(104)

किथुँ शाहँ गोमुत नॉल्य् अरज़ोलुय,
कवो छुख लो'गमुत वालुँ वाशे।
ज़्यतुँ मर स्वख द्वख ज़न अरुँ खोलुँय,
वे'ह व्यॉज़ रिवान ज़्यनुँ बाशे।।

۱۰۲

وَنہٕ لوٚگ ماآاہ کھینہٕ روٚس پانس
مانس بلتس گوٚنڈُکھ زوٚل
تہٕ تہٕ رنگہٕ رنگہٕ آلیستانَس
لنجہٕ بلون تھانس ہیوٚر کُن موٚل

۱۰۳

زِندہٕ پانہٕ آیَس مَرن مَرن
گوٚرن پیٚنیَس کھوٚرن تل
ہرِن کوشُم دوٚدُر لبرن
زرہٕر زرن کوٚنسر بل

۱۰۴

کِنچھ شاہ گوٚمُت نالِ ارزوٚلے
کوٚو چھُکھ لوٚگمت والہٕ واشے
زہتہٕ مرسوٚکھ دوٚکھ زن ارکھولے
ویٚتہٕ ویاز رِوان زینہٕ باشے

(99)

नॅगरुॅ नॅगरुॅ छ़ँडिम वनहा,
वनुॅ कस सना वुछुम क्याह।
नबुॅज़ नबज़ुॅ कॅरिथ फना,
अदुॅ कथ मना करे ज़ांह।।

(100)

मनुॅ हटुॅ मन रो'टुम कचे,
तारुॅचि तूलुम तुॅ रॅटिम कन।
दबुॅ दबुॅ वॉलिथ श्रोपरिम मे'चे़,
वनन कुनिरिथ बन्यव स्वन।।

(101)

अँदुॅर्य अँदुॅर्य अंदर गराह,
गरस अंदर समन्दराह।
नलुॅवटि रो'स्तुय द्रसि बराह,
जाफुॅर्य म्वहरि स्वनुॅ हॉर्य थराह।।

٩٩

نگرٕ نگرٕ ژٕھنڈِم وَن ہا
وَنہٕ کس سَنا وُچھم کیشاہ
نبض نبض کرٕتھ فناہ
آدٕ کتھ فناہ کرَے زانہہ

١٠٠

مینہٕ ہیٹہٕ من روٗٹُم کرٕے
تارٕ ژٕ تولُم زٕرٕبُم کن
دبہٕ دبہٕ وآلِتھ شروٗپرِم میٚژرے
وَتن کُنِرتھ بنیوٗو سوٗن

١٠١

اَندری اَندری اندر گھرا
گھرس اندر سمندرا
نلہٕ وَٹہٕ روٗستےٚ دوٕسیہِ برا
جاٮ۪فری موہرِ سو ہیہاری تھرا

(96)

हँदु॑र्य शाह हे'तिम अँदु॑र्य,
स्वखु॑ ब्रारि स्वखा वुछुम नु॑ कांह।
से'न्दु॑र गॅयम लूभु॑चि ने'न्दरि,
हॅल्य् टॉर्य अॅछ फिर्य वुछुम नु॑ ज़ांह।।

(97)

बॅरगु॑ बॅरगु॑ नीलोफरस,
बिहिथ सरस करान राज।
पाँचि मवखु॑ रॅटिथ गरस,
वाँय् वरस गँडिथ ताज।।

(98)

बॉत्य् गॅयम ब्रमय सरस,
वॉत्य् दितिम बरस ताम।
खूत्य् दितिम खोंखु॑न्य् थरस,
शे'श पंजि दरस वादय खाम।।

۹۶

ہٕنٛدری شاہ ہیٚتھ اٚنٛدری
سوکھ بڑٛآری سوکھاہ وُچھم نہٕ کانٛہہ
سیٚنٛدر گیٚم لوٚبچہِ نیٚنٛدری
ہٕلی ٹاری اچھِ پھری وُچھم نہٕ زانٛہہ

۹۷

ٹُرِگہٕ ٹُرِگہٕ نیلوفرس
بِہتھ سَرَس کراں راج
پانٛشہِ موکھ ژٕٹھ گھرس
واٚنۍ وَرس گٔنڈِتھ تاج

۹۸

بڑٛاٚنتی گیٚم برٛمے سرس
واٚنتی دِرِتم بَرَس تام
کھوٚنتی دِرِتم کھوٚنکھنۍ تھرس
شیٚش ہیٚنٛج درس وادے خام

(93)

सो'पुँय् आयोम द्रहँ अकि राज़य,
साज़ ओस ह्यथ सो'म्बुल शेरान।
दो'पनम छिय मा बिय किनुँ ताज़य,
माजन तस यस गुल पॉरान।।

(94)

रुम रुम कॅहलिथ रुह म्योन चलें,
मछ़ि मछ़ॅबंद डले म्योन।
मे'चि मे'च रले रछ़ रछ़ गले,
अदुँ क्याह फ्वले नो'व नतुँ प्रोन।।

(95)

सतन से'न्दरन थाव्योम ब्वनुँय,
दो'व खो'त वनुँय नो'नुय द्राव।
मो'र ओस मो'चिथ म्वर्दय ख्वनुँय,
नो'थ गव गो'नुय छो'नुय द्राव।।

٩٣

سۆپنز آیوم دۄ ہے اکہ رازے
ساز اوس ہیتھ سُنٛیل شیران
دۄ پیٖم چھی ما بی کِنہٕ تازے
مازن تس یُس گُل پآران

٩٤

رُمہٕ رُمہٕ کھٲلِتھ روح میوٗن ژلے
مٔژھ مٔژھ بند ڈلے میوٗن
میٖژر میٖژر رلے رژھ رژھ گلے
اَدٕ کٲیاہ پھلے نۆو نتہٕ پرٛوٗن

٩٥

ستن سُندرن تھاوٕیوم بمہٕ نے
دۄو کھۆت دہنے نۆنے دژاو
مۆر اوس مۆژِتھ مورُدے کھونے
نۆتھ گوٚ گۆنے چھونے دژاو

(90)

मारुँकि भये लहँ खँत्य् पानय,
नारुँकि लये दज़िथ गो'व सूर।
कार तुँ करतूत सन्यच़्यथ जानुँय,
वार मा वनुँनस दारुँ गछुँ दूर।।

(91)

दयस कँम्य पुछ़ ओ'नुथ कते,
मनुँ वुज़मले कस लगि वोंत।
पय यस यियि तवुँ कवुँ नो मते,
अन्न वे'ज़ गले भवुँ च़लि ब्रो'त।।

(92)

वे'हरुँ कथ गोख हा म्यानि पानो,
वान छुय म्वलुल शेरुस दोर।
कँहरि कयामत मॉर्‌यफतुँ ज़ान हो,
हान छय होरुँन्य् मूरुख खोर।।

۹۰

عارکہِ بیئے لاہ کُھتی پانے

نارِ چہِ لیئے ڈُزِتھ گوَ سوٗر

کارِ تہٕ کرتوٗت سنشرہتھ زانے

وارِ ماوَنہٕ نس دارِ گژھ دوٗر

۹۱

دیَس کمُی پرُژھ اوٗنُتھ کتے

مَنہٕ وُز ملے کس لگہِ وونت

پئے یَس پیہِ توٕ کوٕ نوٗ متے

اَنہٕ ویٔز گلے بھوٕ ژلہِ بروٗنت

۹۲

وہیٔرِ کتھ گوکھ ہا میثانہٕ پانو

وان چھُے موٗلُ شیرُس دور

قہرِ قیامت مٲرِی فتہٕ زان ہو

ہان چھے ہورہٕ موٗرکھ کھور

(87)

शाह रज़ि रज़ि वस पख ज़ेरि ज़ेरे,
यँदुॅर फेरे कतुन क्रूठ।
च़्वदुॅश चँदरम चोरम नेरे,
अमर्यतुॅ वेरे चँद्रयुन म्यूठ।।

(88)

वो'न याम दिच़ोम ताम गॅय ग्वतन,
सासव कथव द्युतुम ब्रख।
सो'न गव सोरुय वो'न आव गतन,
बास लो'ग प्रथन ह्यो'तुम थख।।

(89)

खँड हार लयि मा गिंदुॅ क्याह ज़ारस,
जराह दितिम बॉज़्य गारस कूॅत्य्।
बंड दित्य नागन टख द्युत तारस,
दॅह दॅर्य वसि कुस गारस सूॅत्य्।।

۸۷

شہٕ رزِ رزِ وَس پکھ زیٖرِ نہ زیٖر ے
یُٔنٛدٕر پھیٖرے کتُن کرٕ ؤ کھٹ
ژوٕ دٕشس ژُٔنٛدرم ژوُرم نیٖرِ
امرٕ پتہٕ ویٖرے ژُٔنٛدریُٔن میٖشوٗ کھٹ

۸۸

وۆن یام دِژوم تام گیٖسہٕ گوٕ تن
ساسَو کمھتوَ دِتُم بر کھ
سۆن گوَ سورُے وۆن آد گتن
باس لوٗگ پژتھن ہیوٗتُم تھکھ

۸۹

کھُٔنٛڈ ہار لوٗ ما گِنٛدٕ کیاہ زارس
جراہ دِتِم باَزٕرِ گارس ستی
بنٛڈ دِتی ناگن ٹکھ دیُت تارس
دُٕہ ژُٕرِ وسیہِ گُس غارس ستی

(84)

रुॅश दुय चऱ्चुन मनस मो'शुम,
ग्रटुॅ बलुॅ पिशुम पनुन पान।
पान्यर त्रॉविथ परस पो'शुम,
हरस हे'छिम लागुॅन्य् प्राण।।

(85)

अटुॅ कॅरिथ ज़ंडुॅ बार्यन,
से'पि पहर्यन र्वपुॅ गछ।
बर वॅथिय मुगुॅर्य दार्यन,
गाँटुॅ ब्रार्यन क्रूलुॅ गछ।।

(86)

कावुॅ गाटुल तति नो चलन,
फॅर्य फ्यलन वॅर्य मॅहलाम।
त्रुक्यन त्रॅचरिथ तुतुॅर्य कलन,
ज़्रंडुॅ बलन क्वंग तुॅ बादाम।।

٨٤

رِش دے ژرژُن منس موٗشُم
گرٕٹہ بلہ پشُم پنُن پان
پانسر ترٛاوِتھ ہرس پوٗشُم
ہرس ہیٚچھم لاگی پژان

٨٥

اٹہ کرِتھ زنٛڈ بارہن
سیٚپہ پارِن روپہ گچھ
بر ڈٕتھی مونگری دارن
گانٛٹ بژارن کرٕلہ پچھ

٨٦

کاو گاٹُل تتہ لو چلن
پھری پھلن ویرِ مہلام
ترٛکین ترٛٹِتھ تُتری کلن
زرنٛڈ بلن گونگ بادام

(81)

लोलुँ लालुँनि म्युल कर लालन,
ब्रम बो'ज़ मॅशरिथ गरुँ संसार।
ल्वलि ल्वलि ललुँवुन ज़्वशवुँन्य कालन,
नूर फवलि बालन पूर ब्रह्मुँसार।।

(82)

अज़ुँय स्वरि युस पगाह फवले,
वले संतोषुक अॅतलास।
छय स्वथ यस कालय डले,
खले खलस तस डुबुँ डास।।

(83)

लछस कुलुफ तुँ वछस छाव,
म्वखस म्वहर मनस ताव।
त्रवदि ज़्यथ ब्वदि ग्राव,
ब्यंदुँ दय से'न्धि नाव।।

٨١

لولہٕ لالہنہٕ میٖشُل کر لالن
بڑہمہٕ لوٚز مُشرِتھ گھر سِمار
لولہِ لولہِ للہٕوُن ژ‍ٕدشہوٗنہٕ کالن
لوٗر پھوٚلہِ بالن پوٗر بڑہمہٕ سار

٨٢

اَزہٕ سورِیُس لِگاہ پھولے
وٗلے سنتوُشک اُطلاسٕ
چِھے سوتھ لیَس کالے ڈلے
کھلے کھلس تس ڈُبہٕ ڈاس

٨٣

لُچھس کُلف تہٕ وٕچھس چھاو
موغس موٚہَر تہٕ مِنَس تاو
ترٚودِ ژٕہتھ بودِ گراو
بٕہنٕڈہٕ دے سیٚنٕڈِ ناو

714872

(78)

चदुख सॉरिय संसॉर्य बंधन,
छुख च़ॖ पनुन व्यदंन कस।
प्राण प्राणन प्राणॖय वंदन,
नाहकय लो'गमुत शींकियाह मस।।

(79)

व्वखॖल्य् नाव लाकम अथस,
वुखुर्य वतन कथन सोज़।
पखॖच चॉरिथ पयि किस रथस,
वायुक वसवास त्रॉविथ बोज़।।

(80)

अन्य्व अनिरय वुछुय नो'नुय,
जर्यव जरिरय बूज़ुय सथ।
कल्यव कजिरय मनस खो'नुय,
त्रुॖवॅकुॖर्य प्रॉविथ परमॖ गथ।।

۷۸

ژٔکھ ستآری ہمسآری بَشٔدن
چُھکھ ژٕ پہنٕ وہشٔدن کس
پرٛان پرٛانن پرٛانٕے وشٔدن
نہکَے لوٗگمت شینٛگیاہ مس

۷۹

وۄہکھلی ناو لاکم اتھس
وۄہکھری وَتن کھقن سوز
پکھٕج چآرِتھ پے کِس رتھس
وائیک وسواس ترٛآوِتھ بوز

۸۰

اَنیۆو اَنہٕ رَے وُچھے نوٗنے
زہٕ زہلو زرِ پرے بوٗزٕ بے ستھ
کلبو کجسرے منَس کھوٗنےُ
ترٛو وۄگری پرٛآوِتھ پرمہٕ گتھ

(75)

अॅछन गटुॅज़ो'ल युसुय कासे,
बे' ख्वद दे'ह निशि युसुय गो'व।
तॉल्य् ज़्यव ठुॅठरिथ अमर्‌यथ फासे,
गॅल्य गंडुॅ ज़े'वि कंडुॅ तॅमी चो'व।।

(76)

बंधन माल गँडुॅम हले,
चोकूर्‌य बसति छले कुस।
व्यंदन व्यंदन श्राख तले,
मॅरिथ मरन फले मुस।।

(77)

दंदुॅबर्‌यन व्यपन अँज़,
तो'मलुॅ दुँज़ छ़टुॅ वाव।
ग्रॅटिनि दोल ग्रटस चँज,
गाँटुॅ मुठिस स्वनुक बाव।।

۷۵

اُچھن گٕنڑ زٔول یُتسٕے کاسے

بٔنے خود دیہہ نِش یِسٕے گوَ

تاٲلِ زٕلو ٹٔھٹھرِتھ اَمرہ ہتھ پھاسے

گٔلی گنٛڈٕ، زٕلِوٕ کنٛڈٕ ، ٲتمی پٔچوَ

۷۶

بنٛدَن مال گنٛڈٕم یَلے

ژٕ ہ کھرِی بَستہٕ چھَلُے کُٔس

وٕہنٛدن وٕہنٛدلن، شراکھ تَلے

مٕرِتھ مَرنٕ پھَلے مُٔس

۷۷

دٕنٛدِ بَرٕ ہن وٕپیَن اٲنٛسز

توٕملِہ دٔنٛسز ژٕھٹٕ واو

گرٕبٔٹنِہ دول گرٕٹُس ستنٛز

گاٛنٹٕہ مُٹھِس سوٕنُک بھاوَ

(72)

युथनो डलख कुनि नो के'न्ह छुय,
अँदुॅर्य पलन ह्यख क्याह साम।
ने'बरुॅ अँदरय ये'न्द्र्यनुॅय बे'हॅ छुय,
पनुॅन्य् रे'ह छय पानस तान्य।।

(73)

द्रखस जाय ये'म्य नो दिच़ुॅय,
स्वखस प्रूॅतिय ये'म्य नो बॅर।
म्वखस च़ाश ये'म्य् नो हे'च़ुॅय,
गीता तॅमी प्राणव पॅर।।

(74)

हंसय बूल्य् हंसव पॅरुॅम,
हॅसन कॅरुॅम पॉरी ज़ान।
हन हन गॉलिथ हंसा गो'रुम,
हंसय वो'रुम ला मकाम।।

٧٢

یُتھ نو ڈلکھ کُنہٕ نو کیٚہہٕ چھُے
اَنٛدری پَلمَن ہیٚکھ کیٛاہ سام
نیٚبرٕی أنٛدرٕے یُنٛدرٕتے نے بیٚہہٕ چھُے
پٔنٛنی ریٚہہٕ چھے پانس تام

٧٣

دوکھَس جاے یٚیمی نو دِژٕرے
سوکھَس پرہِتی یٚیمی نو بُٹر
موکھس ژاش یٚیمی نو ہیٚشٕرے
گیتا ٹھمی پژالوَ پٕتُر

٧٤

ہنسےَ بوٗلی ہَنسوَ پُٹرم
ہمسَن گُرم پآری زان
ہَن ہَن گآلِتھ ہنسا گوٗرُم
ہمسے وَوٗرُم لا مکان

(69)

यंगय मुश्कि अंबर छ़टे,
र्वंगस क्वंगस कर्या मान।
जॉहिल बे'बि किथु सिरियि खटे,
ऑलिम ॲलिमस गछ्या फान।।

(70)

कुॅहरिस मनस लाकम दिच़ॉुम,
मॅहरिथ च़्यतव कॅडिमस तान।
दॅहरिस पानस ताह ताह पुच़्मि,
प्रतव मो'चुम दे'ह रो'स प्राण।।

(71)

ग्वगर सॉरिय अंदर त्रो'पिम,
लंगर ले'जन गजन ठान।
अन्नॅुथॅुर मंत्र यंत्र श्रो'पिम,
दातुॅ अदुॅ ज़ोनुम आत्म ज्ञान।।

یَنگےَ مُشکہِ اَمبرَ ژھٹے
رۄ ژگس کونگس کرِٛیا مان
جاہِل بیٚبہِ کیتھ سِرِ یہِ کھٹے
عالمہِ علمس گژھِیا فان

٧٠

کٔہ رِس منَس لاکم دِژم
ہہرِتھ ژہتَو کڑِ مَس تان
دۄہرس پانَس تاہ تاہ پُژرِم
پیٚژِتَو موٚژُم دہہ رۄس پیٚژان

٧١

گوگرَ ساری اَندٕری ترٛوٚپم
لشکر لیٚنجن گنجن ٹھان
اَنتھر، منتر، ینتر شروٚپم
داتہٕ اَدِ زونُم آتم گیان

(69)

यंगय मुश्कि अंबर छ़टे,
र्वंगस क्वंगस कर्या मान।
जॉहिल बे'बि किथु सिरियि खटे,
ऑलिम ॲलिमस गछ़्या फान।।

(70)

कुँहरिस मनस लाकम दिच़ॉुम,
मॅहरिथ च़यतव कॅडिमस तान।
दॅहरिस पानस ताह ताह पुचि़म,
प्रतव मो'च़ुम दे'ह रो'स प्राण।।

(71)

ग्वगर सॉरिय अंदर त्रो'पिम,
लंगर ले'जन गजन ठान।
अन्नॅथॅुर मंत्र यंत्र श्रो'पिम,
दातुॅ अदुॅ ज़ोनुम आत्म ज्ञान।।

یَنگے مُشکہٕ اَمبر ژھٹے
روٗنگس کونگس کرِیا مان
جاہِل بیٚبہِ کِتھ سِری یہِ کھٹے
عالِمہِ علمس گژھیا فان

٧٠

کٔہرس منَس لاکم دِژم
پھرِتھ ژہتوَ کٔڈِمَس تان
دٔہرس بانَس تاہ تاہ پُژِم
پیٹرِتوَ موٗژُم دہہ رٔوس پیٹران

٧١

گوگرَ سأری أنٛدرِی ترٛوٗپم
لٔنگر لٔبِجن گٔجن ٹھان
أنھر، منترٕ، ینترٕ شروٗپم
داتہ اَدِ زونُم آتم گیٔان

(66)

डयकुॅकिस लीखिस मख नो च़टे,
आयस बुंज़ाह छ़ूवटे नुॅ ज़ांह।
मछि हुँज़ि पखि ये'टि नाव नो फटे,
वे'थि किथुॅ आंगलि रटे कांह।।

(67)

मखमॅल्य बागन हून्य छरन,
लबरन जरन स्वन तुॅ लाल।
ह्यनुॅर्‌य बलन कॅदुॅल तरन,
गो'बुॅर्‌य रतस रटन माल।।

(68)

जिंदस करान शी शी द्रुॅनय,
मांजस राजव बॅरुॅस माय।
बसति बॅरहस तो'मलुॅ गुनय,
हॅस्यतिस खॅसिथ ओखुँय दाय।।

٦٦

ڈٕکہٕ کِس لیکھِس مکھ نوٗژٕٹے
آیِس بُرنیٖراہ ژھوٹےہٕ زانٕہہ
نِچھ ہٹنِز پکھہِ ییٹٕہ ناو نو کھٹے
وہیتھِ کِتھہِ آنٕگلہِ رٹے کانٕہہ

٦٧

مخملی باغن ہوٗنہٕ چھرٕن
لبرٕن جرٕن سون تہٕ لال
ہبٕنہٕ بلِن کِدٕل تٔرٕن
گوٗبرے رٕتِس رٹِن مال

٦٨

زِنٕدٕس کران رِشی دِژنے
مازِس رازہ بُرس مائے
بتہ بُرٕہٕس توٗملہٕ گُنے
ہٕنسی تِس کھتہِ اوٕکھنی دائے

(63)

से'दंरि बाला स्वंदर शीरिथ,
व्वंदर फीरिथ पेमुॅच माय।
बंगुॅज़न मॅचरिथ गोमुत नीरिथ,
बाजाह हूरिथ आमुॅच प्राय।।

(64)

बहा खॅास्यतन सतन नबन,
पान्युक हसर गल्यस नो।
आत्म ॲच़्यतन लछन ब्यबन,
रछ़ ति हना डल्यस नो।।

(65)

वनन मंज लाल,
बाज निथि फोतन।
चॅट्यतोस ज़ाल,
सिरियि ख्वतुॅ ज़ोतन।।

٦٣

سیٛنٛدرِ بالا سوندر شیٖرِتھ
ووندر پھیرِتھ پیٖمژ ماے
بٔنگہٕ زن مٔژرِتھ گومُت نیٖرِتھ
بازاہ ہوٚرِتھ آمٕژ پٔژاے

٦٤

بٔہا کھٔسی تن سٔتن نٔبن
پانٔنِک ۂسہٕ گلٕہس نو
آتم اُژی تن لٔچھن بیٚبٔن
رٔژھ تہٕ ۂنا ڈلہٕس نو

٦٥

وَنَن منٛز لال
باز رٔنیہٕ فوطن
ژٔڈ توس زال
سری یہ کھوتہٕ زوتن

(61)

न स्वरुन न परुन
न मरुन न ज़्यो'न
न ख्वशी न खारुन
न खो'न न छो'न
न वदुन न ज़्रुन
न खॅटि़थ न नो'न
न फटुन न तरुन
न सियाह न प्रो'न

(62)

मदुक मो'दरेर को'रुथ वे'थे,
बदस दिच़ॅुथ अंदर जाय।
स्वनुॅ थो'द म्वल अॅकिस प्रॅथे,
हतस कथे कुनुय दाय।।

٦١

نہ سوٗرُن نہ پرُن ا

نہ مرُن نہ زیوٗن ب

نہ خوشی نہ کھرُن ا

نہ کھوٗن نہ چھوٗن ب

نہ ڈرُن نہ زرُن ا

نہ کھنٹھ نہ لوٗن ب

نہ پھلُن نہ ترُن ا

نہ سیاہ نہ پروٗن ب

٦٢

مُدک مُدریر کوٗرتھ وییتھے

بدس دِژتھ اَندر جاے

سوٗنہ تھوٗد مول اُکس پڑتھے

ہتس کیٹھے گُنہٗ داے

(58)

दयि दयायि रॅहबर अय बे'टे,
को'छ़ द्युन लोल ल्वंगन्यव माल।
आत्मॖ गूल सुय रटि व्वटे,
तस कति मटे संसारॖ्य ज़ाल।।

(59)

ज़्यव लूसॖम मंगान मंगान,
तोति मंगनॖ थॅचिस नो।
नरि गजम मो'र रंगान,
ब्रो'न्ह हनाह ति पॅचिस नो।।

(60)

कुस ओस ने'हॅ ब्राँच़ फेरान नदहरि,
कॅम्य् ऑस चॅटमॖच़ चॅंदुरॖ्य माल।
तसॖय स्वखा यसॖय रॖ्यदॖ फरि,
युस गव फिरिथ अँदुरॖ्य लाल।।

۵۸

دِیہ دیایہ رٕہبرٕ بیٹھے
کوٚژھ دیشِ لولہ لوٚنگنو مال
آتم گوٗل سے رٹہ وڈے
تس کتہِ مٹے سمسارٕ زال

۵۹

زلو لوٚسم مژگان مژگان
توتہٕ منگنہٕ چھچِس لو
نرٕ گجم موٚر رنگن
بروٚنٹہٕ ہناہ تہٕ پچھس لو

۶۰

کُس اَدس بیٚنہٕ برٕانٛتر پھیران ندہِ ہرٕ
کمی آس ژٕہٹر ژٕندر مال
تسے سوکھاہ . لیٚسنی . ریلہِ پھرٕ
تُس گو پھرِتھ اَندرٕ لال

(55)

डबि नो'चुम छ्वन्य् गव स्वबरुँ,
खबर हे'च़ुँ कनन याम।
छ़वन्यस तम लो'ग सोज़ाह ज़बर,
सॉरुँय बुँय तय बुँ कुस ताम।।

(56)

ने'दरि अँदरय क्रखा लायान,
अथव वायान नगारुँ डोल।
सो'पुँय सँज़ स्यथुर छायन,
हुशॉर्‍य ह्यसव दिथ गछ़ि दोल।।

(57)

हॉकल दिच़ुँम संसॉर्‍य गबस,
नबस खोरुम हा तय हू।
तमाह मो'हरुम नफुच़्य् बबस,
द्वबस त्रोवुम क्रूध तय मोह।।

۵۵

ڈیہ نوٚژم چھوٗن گوٗ سہ بٔرٔ
خیسہ ہیٚشرم کنٚن یام
چھوہ نبس تم لوٗگ سوزاہ زبر
سوٗرے بےٚ نٔے بہٕ گُستام

۵٦

نیٚندرِ اُندرٔے کرٛکھاہ لایان
اَتھو وایان لگاہٕ ڈول
سوٚپنِ شُتر سۄتھرٛ ژھایٚن
ہُشارٛی جیسو دِتھ گرٛتھِ دول

۵۷

ہالنکل دِژم سمساری گیتس
نبس کھوژم آکاتے ھوٗ
طماہ موٚہرٔ نفرٛی بٔبس
دوٚبس ترٛوٗم گرٛوٗدتے موٗہ

(52)

नो'गं तमि नो ठो'र दिनुॅ वावस,
किथुॅ थो'प दियि कावस कांह।
ग्रख यस लगि अंदुॅकिस भावस,
पुनिम तस, नो मावस ज़ांह।।

(53)

सृष्टियि अंदर मायायि मंदर,
मूर्ती अंदर पॉन्य पान ज़ान।
शाहॅ सॉर कर पानस अंदर,
सु च़ॖॅय अंदर फिरिथ ध्यान।।

(54)

लोलुॅकि तोलुॅ दर हर मेलानय,
कुॅनुॅवुन सु पानय बन खरीदार।
कल कर मॅल्य ह्यन मनुॅ प्रॅच़ वानय,
ज़े'वि कर ठानय कर मुॅ इज़्हार।।

۵۲

نۄنگ تمہِ نو ٹھۄر دِنہٕ واوَس
کِہہ تھۄپ دِیہٕ کاوس کانٛہہ
گڑکھ یَس لگہِ اَنٛدِ کَس باوس
پۄنٛم اَنٛدِ نو ماوَس زانٛہہ

۵۳

سرِیشٹی اَنٛدر مایہٕ مَنٛدر
مۄرتی اَنٛدر یاڑٕ پان زان
شاہ ساہ کر پانس اَنٛدر
سُہ تڑے اَنٛدر پھِرِتھ دِیان

۵۴

لولکہٕ تولہٕ دٕرہٕ ہر میلانے
کِنٛہ ژُن سُہ پانے بن خریدار
کل کر ملی ہن مَنہٕ تیٚزٕ ژوانے
زیٚو کر کٹھانے، کرمہٕ اظہار

(49)

न्यबर हॉविथ अंदर मॅशरोवुथ,
ब्रोंठत कवुॅ थोवुथ मायायि काल।
वटुन अय ओसुय क्याज़ि वाहरोवुथ,
भय कवुॅ थोवुथ फहि यमुॅज़ाल।।

(50)

चोनुय अनुॅहार आलुॅम्य् ऑनस,
छुख व्वपुॅदॉविथ करान मार।
लागि रो'स शूभ क्याह चंदुॅकिस गॅहनस,
भागि रो'स बे'यि अथ दिथ नार।।

(51)

मेछर नेरि नो डाकुॅ मुजन,
मे'चि टुजन नुॅ मकायि सो'त।
म्वखतुॅ व्वपदिनुॅ वीरि कुजन,
शीन बनि नुॅ नारुॅ तो'त।।

نبر ہاوِتھ اَندر مُشرووُتھ
بڑونت کو تھووُتھ مایایہِ کال
وَنٕ اَے اوسے کیازِ واہرووُتھ
بَیہ کوٚ تھووُتھ پتھہِ یَم زال

۵۰

چھونے اَہنار عالمی آنس
چھُکھ وہپداوِتھ کران مار
لاگہِ رۄس شۆپ کیاہ چنڈہِ کس گہنس
باگرِ رۄس بیٚیہِ اَتھ دِوان نار

۵۱

میچھر نیرِ نو ڈاکہِ مُجن
میتّر بُجن نہٕ مکایہِ سۆت
موکھتہٕ وہ پدِ نہٕ وَیرِ کُجن
شپن بَنہِ نہٕ نالہِ توٚت

کے

(46)

कॅुनुन को'डुम मे' वानुॅ वानुॅ,
मे' पॉन्य पानुॅ पानस फो'र।
कल कर छ़लुॅ गो'र चावान पानुॅ,
बुॅ मे' म्योनुय मनस ठो'र।।

(47)

तन कोफूर रंग क्वंगुॅ प्रवन,
मनुॅ गो'ड दिस ज़्वन व्वथुॅराव।
नाव, गुथुर लोसन नुॅ ज़यवन,
अंदुॅ अुँज़रिथ व्वंदुॅ सथुॅराव।।

(48)

प्रान उकॅुवनुॅ कुकिलि गिति वुठुम,
दमुॅ अमुॅकुय द्युतमस ठो'ठ।
प्रान फुकॅुवनुॅ सो'थ दिनुॅ पो'ठुम,
ब्रम, ख्यमुॅकुय ओतमस मो'ठ।।

٤٦

کُنُن کوٗڈُم مےٚ وانہٕ وانہٕ
مےٚ پاْٹز پانہٕ پانس پھوٚر
کل کر ژھلہٕ گوٚر چاوان پانہٕ
بہٕ مےٚ ہیٚوٗنے مَنَس ٹھوٚر

٤٧

تن کوفوٗر رنگ کوٗنگہٕ پٔژوَن
مَنہٕ گوٚڈ دِس ظوٗن وَتھراو
ناو گھُتر لوسَن نہٕ زہلوَن
اَندہٕ اُنسرِتھ ووٗندہٕ سُتھراو

٤٨

پٔژان اُکہٕ وَنہٕ بُکلہٕ گِتہٕ وُٹھم
دمہٕ اُمہٕ کُے دیُت مَس ٹھوٚکھ
پٔژان پھُکہٕ وَنہٕ سوٚتھ دِنہٕ لوٚٹھم
بۄرم کھچمہٕ کُے اوتمسَ موٚٹھ

(43)

हसर के'न्ह नो संसॉर्‌य मानस,
दानस युथ ज़न शे'शतुॅर ज़्युन।
पोन्य् ज़न सारव रुमि दार बानस,
ख्यन ज़न लगि ओ'ह नॉजन कुन।।

(44)

जलुॅर्‌य जाल वॅलिम पानस,
कानस दरे मॅरिम शाल।
खार गँडिम गॉव गानस,
बानस छ़ाँडुॅम बाह कुर्‌य दाल।।

(45)

छ़्यटन श्रोचन खो'यस शकव,
त्रकव ख्योम ककव माज्।
मुलुक तुलुम यलव खवकव,
फ़्वकव हूरिथ गॅयस बाज्।।

۴۳

ہَھر کیتھہٕ نو سمساٲری مانس
دانَس یُتھ زَن شُستر زٕٹِن
پوٗلٕ زن سارو زُمہِ دار بانَس
کھین زن لگِہ اُہنا جنَ کُن

۴۴

زلہری زال ڈٕلم پانس
کانَس دَرے مُنزِم شال
خہ گنٕڈم گاوٕ گانس
بانس ژھاٛنڈِم بہہ کُرِی دال

۴۵

ژھیٹہٕ شروٗژان کھیٖس شکوَ
ترٕکوَ کھیوٚم ککوَ ماز
مُلکھ تُلُم یلوَ تہٕ کھروٚکوَ
پھروکوَ ہوٗرِتھ گٲیس باز

(40)

मॉरन ह्यचोम लॅब्य् लॅब्य् पकुन,
छ्वकुन द्युतुम ह्यकुन प्योम।
ग्वरन हाव्योम नाबद टकुन,
कथव वखनुम अथव ख्योम।।

(41)

म्वलुॅर्य्यो ! म्वल ज़ान म्वलुॅलिस पानस,
मायायि जाल विज्ञानस सॅूत्य।
ज़ोल चॅढ़ चेथ फिर अर्न्दुय ध्यानस,
च़ेतुॅ रस चेथ ति अभिमानस कॅूत्य।।

(42)

मॅछूयुल माज़ वथुॅरुम मे'चे,
रचे रचे द्युतमस दाह।
सतव पूॅरॅव हतन प्रॅचे,
तच़र तते मुछिमस खाह।।

۴۰

ماٗرن ہسٕروم لٕبی لٕبی پکُن
چھوکُن دیٛشتھ ہیکُن پیٛشوم
گوٗرن ہاوِیوم نابد ٹکُن
کتھو وٕکھنم اَتھو کھیٛشوم

۴۱

موٗلرٕیو موٗل زان موٗلس پٕرانس
مایایہِ زال وِگیٛانس عستی
زوٗل ژھٕٹ ژٕہتھ بِھر اَندری دِیانس
ژٕہتہ رس چھتھ تہ اِجانس عکتی

۴۲

سٕرھٹیٛل ماز ووٗتھرُم میٛٹرے
رٕژرے رٕژرے دیٛشتمس داہ
سَتو پلٕوٕرتھ ہَتن پیرہ ژرے
تَژٕر تتے پُچھمس کھاہ

(37)

सतॅत्य् दिगॅ दिच् म रंगन,
ह्यंगन को'रुम पोशि पॉराव।
यिथ्य तुथ्य मंगन जंगॅ व्वंगन,
सो'म्बरिथ सम्यव राज़ाह ज़ाव।।

(38)

रोश दुयतिस मानस अज्ञानस,
ख्वश अपमानस तॅ ज्ञानस रोज़।
माछुक मेछर कॅनन रोज़ वानस,
कॅव बोज़ॅवुन अॅन्दॅर्य ध्यानस रोज़।।

(39)

पोन्य् पाताल अंबर पानय,
सिरियि चॅन्द्रम कुलि बुतराथ।
जीवॅ जॉचन वावॅ नचानॅय,
ब्यन तस कुनि छे'नॅ अख ज़ाथ।।

٣٧

سَتتی دِگہٕ دِژَم رَنگَس
ہنگن کوٗژم پوشہٕ پآراو
یِتھی تُھتھی منگنہٕ زَنگہٕ وٕنگن
سوٗمبرِتھ سمبو رازاہ زاو

٣٨

روش دوٕیتس، مانس، اگیانس
خوٕش اپمانس گیانس روز
ما چھک میچھر کنان روز وانس
کوٚ بوزوٗن اَندری دیانس روز

٣٩

پوٗنی، پاتال، اَمبر پانَے
سِری یہٕ ژَندرم، کُلی بُتراتھ
زلو زآژن داو نَشرانے
بَہن تَس کُنہٕ چِھنہٕ اَکھ زاتھ

(34)

तन मन नावुन त्रुॅसंधाये,
बवुॅन्य अंदर बडि आगूर।
स्वनुॅ सॉव्य सपदन ख्वपुॅ कायाये,
तति हे'रि जाये ललुॅवान नूर।।

(35)

सतुॅयूग्य सनन अथ वॉरागय,
गथ मूक्ष प्रावान समि सीमाब।
राज़ुॅयूग्य बूगुॅबलुॅ डलि प्रयागय,
तामसुॅ यूग्य दमुॅ ज़न सथ वुछि खाब।।

(36)

त्रुमाह वॉयिथ बाह पूर्य साज़स,
राज़ाह बॅनिथ चवान दाम।
तीरुक तछुन तनि बाज़स,
सॅनिस राज़स हे'यि कुस साम।।

۳۴

تن من ناوُن شُرسُن دِیایے
بھوٗنہٕ اَندر بُڈٕ آگوٗر
سوٗنہٕ ساوی سپدن روپہٕ کایایے
تتہٕ ہیرِ جایے للہٕ وان نوٗر

۳۵

ستہٕ یوٗگ سنان اَتھ واراگے
گتھ ہوٗکھی پراوان سمہٕ سیماب
راز یوٗگ بوٗگہٕ بل ڈلہٕ پڑیاگے
تمہٕ یوٗگ دمہٕ زن ست وُچھ خاب

۳۶

تُرماہ وائیتھ باہ پوٗری سازس
رازاہ ہُنتھ چوان دام
تیرک تچھن تنہٕ بازس
سُنس رازس ہیبہٕ کُس سام

(31)

पम्पोश छे'थुॅर तिय छुस वीगिस,
म्वनि पीटस प्यठ तस जाय।
फ्रवुॅ कोफूर रंगुॅ तस जूगिस,
ज़िंदुॅ मॉरिथ नो'व तति आय।।

(32)

प्वन्याह ज़ेनुन पनुॅनिस रतस,
गीर्‌य गतस ने' ज़बॉन्य् लो'ग।
वोंता ह्यो'न असली सतस,
नाहकुॅ क्याह हतस कलाह दो'ग।।

(33)

बूगुॅ ब्वछिरय दयस पूज़न,
क्रंज़ नालय रॅटिथ साल।
मॉल्य पोथॅरन दासा रोज़न,
बे'छि कतरन सो'तरिथ बाल।।

۳۱

پمپوش چھِتر تی چھس وہِگس
مَنہٕ پھٹس پیٹھ تس جاے
پٔرِو کوفوار رنگہٕ تس جوٗگِس
زِنٛدٕ مُرتھ نوٗو تتہٕ آے

۳۲

لوٗنشاہ زیٚنٕ پنہٕ نِس رتَس
گِیری گتس نئے زبانٛز لوٗگ
ووٗنتاہ ہیوٚن اصلی ستس
ناحقہٕ کیشاہ ہتس کلاہ دوٗگ

۳۳

لوٗگہٕ بوٗ چھرے دیٚس پوٗزان
گرشنز نالے رٔٹھ سال
مالہٕ پوٗترن داساہ روزن
بیٚچھ قطرن، سوٗترِتھ بال

(28)

ये'म्य युथ मो'गुंस तस त्युथ पो'चुय,
पॉन्य पानस हे' च़ुंय न्यफ।
पॉन्य पानस पानय व्यो'च़ुय,
क्यथुं लगि संसॉर्‌य काचे़ च़्यफ।।

(29)

वो'ट मना रवो'तुम बारि,
कोताह च़ारि सोदागर।
नफच़ुंन्य खार नखि खॅच़ हारि,
तोताह कारि गॅन्डिथ खार।।

(30)

च़ुंय दीवुं आसुॅवुन दीशि दीशन,
कुनि मीशस च़ुं ना खॉल्य।
च़ुंय तॅपिथ तपुॅ रीशन,
दे'ह वस्त्र चे'य नॉल्य्।।

۲۸

یینمی یُتھ مۆنگُس تس تیُتھ پوٗژُرے

پانٔز پانَس ہےٚ ژِرے ہیٚف

پانٔز پانَس پانےٚ دیلۆژُرے

کیٚتھ لگہٕ سمآری کاژرے ژہ پھ

۲۹

دوشٹہٕ مَناہ کھۆتُم بارِ

کوتاہ ژارِ سوداگر !

نفرژٕ کھار نکھہٕ گُھژ ہارِ

طوطاہ کارِ گنڈِتھ خر

۳۰

ژِرے دلو آسہٕ وُن دلیشہٕ دلیشن

کُنہٕ میشِس ژِ نا خآلہ

ژِرے تَپیتھ تپہٕ ریشن

دہہٕ وستہٕ ژیٚنے نالہ

(25)

शाहॅ बॅनिथ अचि द्वारिकाये,
नॅ कुनि दानॅुचति बॅर्‌यज़ि प्रय।
सति ह्यो'र आगुर शिव गंगाये,
तथ सगॅुवानस गॅछ़्‌यज़ि लय।।

(26)

प्रॅज़ ज़ॉन्य वुछिवन च़ेनख्र तते,
मखमलस ये'ते हो'न्दुर नार।
सासुॅ बॅद्य गुहोशल प्रज़लान अते,
शाहमार स्वते म्वते व्यच़ार।।

(27)

गॉशिल्य गाह त्रोव गॉबिल ग्वफे,
ज़ॉव्युल ज़रबाफ हॉव्युल गव।
नॉविथ नव प्रॉविथ छ़्‌वपे,
बे'ब्यनुॅ वुफे अमर्‌यथ चव।।

۲۵

شُہا بُنتھ اَژِ دارِ کایہ
نہ کُنہِ داپنچ بُٕرزِ پیڑٕ
ستہٕ ہیوٚر آگرُ شِشو گنگایہ
تھٔی سگہٕ وانس گٕژھی زِلے

۲۶

پٔرز زاآنٕزِ وُچھوٚنہٕ ژینکھ تتے
مخملس یئتے ہوٚنٛدُر نار
شاسہٕ بُٕدی گوٚشل پہٕژزلان اَتے
شاہمار سوتے موتے وٕشرار

۲۷

گاشلی گاہ ترٛوو غاآبلی گوچھے
زاوُٕیل زرباف ہاوُٕیل گوٚ
نآوِتھ لوٚ پیٛرآوِتھ ژھوٚ پے
بےٚ ببٕنہٕ وُپھکے امرہتھ پچھوٚ

(25)

शाहॅ बॅनिथ अचि द्वारिकाये,
नॅ कुनि दानुॅचति बॅर्यज़ि प्रय।
सति ह्यो'र आगुर शिव गंगाये,
तथ सगुॅवानस गॅछ्यज़ि लय।।

(26)

प्रॅज़ ज़ॉन्य वुछिवन चे़नख तते,
मखमलस ये'ते हो'न्दुर नार।
सासुॅ बॅद्य गुहोशल प्रज़लान अते,
शाहमार स्वते म्वते व्यचार।।

(27)

गॉशिल्य गाह त्रोव गॉबिल ग्वफे,
जॉव्युल ज़रबाफ हॉव्युल गव।
नॉविथ नव प्रॉविथ छ्वपे,
बे'ब्यनुॅ वुफे अमर्यथ चव।।

٢٥

شہا بُنتھ اَڑ دارِ کایے
نہ کُنہ داپخ بُرزِ پیڑے
ستہ ہیوٚر آگرُ شو گنگایے
تھی سگہ وانس گڑھی زِ لے

٢٦

پرز زاز وُچھوٚنہ ژینکھ تتے
مجلس ییتے ہوٚنڈُر نار
شاسہ بُدی گوشل پژزلان اَتے
شاہمار سوتے موتے وشرار

٢٧

گاشلی گاہ تروو غاٹبلی گوچھے
زاوُژیل زرباف ہاوُژیل گوٚ
ناوِتھ لوٚ پیڑاوِتھ ژھو پے
بے بہنہ وُچھے امرہتھ چوٚ

(22)

स्वन धनुँ सन्यच़्यथ बॅर्‌यज़ि डबन,
आयस वॅन्य्‌ज़ि कॅर्‌यज़ि क्याह।
अन्न, ख्यन वॅह रुक बॅर्‌यज़ि गबन,
षाहस वॅन्य्‌ज़ि कॅर्‌य ज़ि क्याह।।

(23)

से'कि डोर्‌य सग द्युन रावी,
डुलुँ डारन रावी ब्योल।
मनत्यखन सॅन्य् कथ रावी,
ॲनिमस राविय ऑल तुँ खोल।।

(24)

दून्य् दूनिथ वुचे वुचे,
रज़ाह गॅन्डनम मूनिस ताम।
वोवुँर्‌य वूनिस रचे रचे,
सुँच़ो कपटुँस नो'व अंदाम।।

۲۲

سوٗن ذٕچہ سنشرہ بَرِ زِ ڈبن
آیس ٹوٹ زِ کَرِی زِ کیٛاہ
اَن کھین ڈھُرک بَرِ زِ گبن
شہس دَن زِ کَرِی زِ کیاہ

۲۳

سینکہِ ڈوٗرین سگ دیٖن راوی
ڈُلہِ ڈارن راوی بیٖوٗل
منطقبن شُنی کتھ راوی
اَنمس راوی اَل تہٕ خول

۲۴

دوٗلۍ دوٗنس وُژے وُژے
رزاہ گنڈنم موٗنس تام
وو وُرۍ ووٗنس رَژے رَژے
ہسترِ کیٹس نوٗو اندام

(19)

पीरुँ सुंद वनुन युस थवि वने,
कल करि मनेय द्यन क्यो'हो राथ।
ज़ॉविलि सॉविलि ज़्वनुँ युस सने,
तॅस्य अदुँ नने हदि ज़ुलमाथ।।

(20)

हदाह चॅटिथ नदाह वसान,
सदुँहा रो'स्तुय वसान शोन्य।
गहा छ़टान स्वंदर मालाह,
स्वनाह वथरुन सासुँ दोन्य्।।

(21)

शॉनिस वॉनिथ ग्वताह मोर,
अथय खारे दुरय लाल।
डालि राज़ुँ हॅसस तारि अनुँवारे,
कुलि जहानुक मशीरि माल।।

۱۹

پیپر سُند وُنُن یُس تھوٗ وٕنے
کل کرٕ مٮ۪نے دٔہن کیتھو رات
زاُولہٕ ساوٗلہٕ ظوٗنہٕ یُس سَنے
تس اَدٕ نٮ۪نے حدِ ظُلمات

۲۰

حداہ ژٔرٹھ نداہ وُسان
صَداہ روٗستےٚ وسان شوٗز
گاہ ژھٹان سوٗندر بالاہ
سوٗناہ وُتھرِتھ ساسہٕ دوٗز

۲۱

شاٗنس وٲنتھ غوطاہ مارے
اَتھے کھارے دُروٗے لال
ڈالِہ راز ہمسس تارِ الوار ے
کُلِ جہانک مُشیر مال

(16)

सुँचुँनि पाव्यन पानाह सुति युस,
मति मॅतिस व्वद्धमय।
ग्रवकुँ ग्रवकय अखाह गितिस,
स्वचर सो'तिथ सोदा म्वय।।

(17)

सू दय सॉदिथ मदुँ पान वोलुम,
शुन्य् बोलुँनोवुम सँची तार।
हँ के हुमन हुरि र्कमुँ खुर ज़ोलुम,
हर्रुमय पोलुम धर्मुक सार।।

(18)

सोंतय ज़्वन दियि ज़ॉव्युल ज़ातस,
ज़ुॅल ज़ख क्युल चालि ज़ुलमातस।
संगर मालाह फ्वलि मंज़ रातस,
सॉलाह कॅरिथ यियि कॉयनातस।।

۱۶

سترٕ پاوِن پانا سُنتہٕ یُس
مستٕ مُتِس ووٕدَمےَ
گژِدٕ گژدکےَ اَکھاہ گِتِس
سوٚژر سوٚتھ سوداموٚے

۱۷

شُہ دَے ساٚدِتھ مَدِ پان وولُم
شِنہٕ بولنوُم "سن" چی تار
ہَن کے ہُمَن ہُرِ کرِمہٕ کھُر زولُم
ہر رُمے پلولُم درمک سار

۱۸

سوٚ نتےَ ظون دِیہٕ زٕٲوُیُل زاتس
پِزل زکھ کنشُل ژالِہ ظُلماتس
سنگر مالا پھولِہ مٔنز راتس
ساٲلہ کرِتھ بیہِ کاینِاتس

(13)

लो लो करान ललुँवुम मे'ते,
स्वते स्वते गो'न्डुन नार।
बॉज़्य गारन बॉज़्य दिच ल्वते,
मे' छूवचि वते लो'गुम तार।।

(14)

व्वंदय व्यो'न्दुम व्वंदय मो'न्दुम,
व्वदय वे'न्दिथ वुछुम ज़ूल।
फुलय फो'लिथ फलाह छो'न्दुम,
फरिकि फहा पॅयिथ ठूल।।

(15)

पॉन्य् पानस पानय तोलान,
पॉन्य पानय शिन्य्‌ाह मूल।
नारुँ ब्रे'हन शुन्या शोलान,
पॉन्य् पानय पनुन गूल।।

١٣

لولو کران للہٕ وُم میٖنےٚ تے
سوٗتے سوتے گوٚنڈن نار
بأزی گارن بأزی دِژر لوٚتے
میٚنے ژھوچہِ وَتے لوٚبُم تار

١٤

دوٚنڈے ولوٚنڈُم دوٚنڈَے موٚنڈُم
دوٚنڈے وُٕنڈِتھ وُچھُم زوٗل
پھُلےٚ پھُلِتھ پھلاہ چھوٚنڈُم
پَھرکِہ پھِہ پٕیتھ ٹھوٗل

١٥

پأزِ پانَس پانےٚ تولان
پأزِ پانے شِنیا موٗل
نابِہ برہمن شُنیا شولان
پأز پانے پُنُن گوٗل

(10)

संसॉर्य वानय खे'यि कूत्य ब्रमन,
सॅमिथ समन कॉत्याह ज़ाय।
वांगॅज दे'ह पुछ़्य मुहिमॅत्य गमन,
के'न्ह मो'र्य चादर ख्वखलिथ द्राय।।

(11)

पछ़ि प्रो'चुम ये'छ़ि यो'छुम,
वछ़ि वॉलिंजि को'तुम रथ।
वॉल्य् वांदुर ज़न मे' नो'चुम,
अदॅ मो'चुम वतॅ गथ।।

(12)

हारि नॅ पचुन व्वज़ुम खार,
मो'र्य खे'यि हार ग्वडॅ बो'र क्याह।
वांगॅजवॉरिस तॅ दारस तार,
मनॅनि नॅ नार म्वरदन बाह।।

۱۰

سمسارٕ وانٕ کھیٚنہٕ کیتہٕ برٛمن
سمتھ سمن تہٕ کٲتیاہ زاے
واپچھ دہہ پٕرٛھی مہٕمھتی عمن
کینہہ موٚرِ، ژادر کھوکھلتھ دژاے

۱۱

پٕرٛھِ پرُژم ییٚترھِ لوٚژھم
وٕژھِ وٲلنجہِ کوٚتم رٕتھ
وٲلِ واندرو زن مے نوٚژم
اَدے موٚژم وَتہٕ گتھ

۱۲

ہارِ تہٕ پَژرُن، دوزُم کھار
موٚرِ کھیٚنہٕ ہار گوٚڑ لوٚر کیاہ
واپچھ وارس تہٕ دارس تار
مَنہٕ تہٕ نار، مورَدن باہ

(7)

ने'शबो'द्ध हशमतुॅ से'मंज़ वनस,
दो'श बो'ज़ मिलुॅविथ दो'ल तय नाल।
तमहुॅक्य काड कॅड्य कॅड्य मनस,
ज़्वनस फिरिथ गाडन ज़ाल।।

(8)

स्वखन डूॅस्य तुॅ यड़ नो बरन,
द्वखुॅकि दगि हरन आय।
स्वखुक ग्रो'न्ड सासि लटि मरन,
द्वखय छ्रो'न्ड नो'व ज़न ज़ाय।।

(9)

नॅविस नुॅ नव्यर नो'वुय रोश,
हिव्य् न्युव होश तुॅ पडाह प्यो'व।
अथन नुॅ लोर दंदन जोश,
लॅछुन लोछ छ्छ़ि ख्यो'व।।

نیٚشہِ بُڈ خشمہٕ سےٚ منزٕ وٕنس
دوٚشہِ بوٗز ہلہِ وِتھ دوٗل تےٚ نال
ٹھسکی کاڈ کڈی کڈی منس
ظوٗنس پھرِتھ گاڈن زال

سوٗ کھن ڈٕسی تہٕ یڈٕ نوٗ برن
دوٗ کھِکرِ دگرِ ہرن آے
سوٗ ککک گروٗنڈ ساسہِ لٹہٕ مرن
دوٗ کھے ژھوٗنڈ، نوٗ زن زاے

٩

ٹُوس ہٕ نوہر تہٕ نوٗوے روش
ہِوی ریٚشو ہوش پڑا پیوٗو
اَتھن ہٕ لور دندن جوش
لُچھن لوچھ ژھشرِ کھیوٗو

(4)

जम जम नार लो'ग नरकस नार वुछ,
स्वर्गुॅक्य द्वार वुछ यलुॅ गॅयि तॉर्‌य।
शो'ज़ बो'ज़ प्रकरॅच़ स्वर्गुॅक दार मुछ,
हे'रि बापार वुछ ख्वख सोंतुॅ ब्रॉर्‌य।।

(5)

मंनुक मोनुम लो'गुस फांसि,
काँछ़र वाँसि करुन प्यो'व।
अकलि वनुन यस प्रो'च़ काँसि,
माँछ़र छ़ॉछ़ि नो'व ज़न ज़्यो'व।।

(6)

शब्दा सज़े पो'ज़ाह पज़े,
अपुज़ दज़ो पो'त हे'यि यम।
आगुर वुज़े सागर ग्रज़े,
हागूरुॅ वज़े ज़ीरुॅ वम।।

۴

جَم جَم نار لۄگ نرگس نار وُچھ

سورگِکی دار وُچھ یَلہٕ گٔے تارٕی

شوز بۄز پرٕکرٕژ سورگُک دار پُچھ

ہیٚر باپار وُچھ کھرٕکھ سوٚنتہٕ بٔرٲری

۵

منُک موٗنُم لۄگس پھاسہٕ

کاٮ۪شرٕ ہِر وٲنسہ کرُن ہیٚوٗو

عقلہٕ وَنُن یَس پرۄوٕژ کٲنسہٕ

مأنشرٕ ہِر ژھاٮ۪شرٕ لۄوٕزن زیلۄو

۶

شیداہ سزٕے، پۄزاہ پزٕے

اُپزٕ دَزٕے، پۄت ہیٚیہ یَم

آگرٕ وُزٕے، ساگر گژٕزے

"تاہ گرٕ" وَزٕے زیر و بم

वाख

(1)

प्वखॅतुंकारुँ पो'तहे' निशि दरबारस,
म्वखतस रॅतनन बर मव माल।
नॉल्य लालुँ मालुँ शाह सवारस,
रोज़ा राज़दारस नॉली नाल।।

(2)

सथ सथ बोलुँवुन सतुता यिये,
म्वखातस रॅतनन निये ख्यथ।
ह्यनुँ रो'स दिथ गछ रोज़ि नुँ फिये,
सासुँ नोव सॅहज़ुँ वति दिये गथ।।

(3)

सॅहजानंदा सॅहज़ुँ वारे,
अमर्यतुँ नारे छकुँवुन रूद।
सासुँ बज़ुँ विगनि नो'मरिथ कारे,
लछि बज़ुँ लालुँ मालुँ दिथ गॅयि सूद।।

۱

پوخته کارِ پوّت ہیُے لِشہِ دربارس
موکھتس زُتنَن بَر موِ مال
نأّلی لالہِ مالہِ شاہسوارس
روز راز دارس نأّلی نال

۲

سَت سَت بولہِ وُن سَتتھُاہ ییے
موکھتہِ تےَ زُتنَن ہِیبے کھِتھ
ہلہِ روّس دِتھ گرٛتھ روزِ ہ رَفییے
ساسہِ نوو شُہرِ وَتہِ دِیبے گِتھ

۳

شُہرا ندا شُہرِ وارے
اَمرہتھ نارے چھکھہِ وُن روُد
ساسہِ بَنِزِ وِگنہِ نوُمرِتھ کارے
لچھِ بَنِزِ لالہِ مالہِ دِتھ گیہِ سوُد

वाख

واکھ

तुँ व्यछुँनावान युथ यिम लुकन हुॅन्द्य ह्यस तुँ ज़्वन पानस कुन फिरन तुँ स्वय छे' अदबुँच, समाजिच तुँ इन्सॉन्य्यॅच़ हुॅन्ज़ असली बावथ तुँ खॅदमथ। कथि हुंद मुहराद तुँ मकसद छु "बिमला रैणा" तुँ तॅहंदि सनि तुँ बामाने शॉयिरी हुंद। "रे'शमाल्युन म्योन" वाखुँ सो'म्बरनि पतुँ छि अज़ तुहंद्यन अथन मंज़ यिछुँय दोयिम वाखुँ सो'म्बरन "व्यथ मा छि शो'न्गिथ" नावुँच।

वाखुँ परम्परा जॉरी थॅविथ छे' म्यॉन्य् बे'नि "जिॖतिन्य्" शो'वूरुक, ज़ॉन्य् हुंद, आत्म् ज्ञानुक, ये'हेलूक तुँ परिलूकुक पय पताह दिवान। अॅहॅन्द्य वाख छि कॉशरि तॅहज़ीबुक, कॉशरियतुक तुँ रे'श स्वबावुक गाश फॅहलावान युथ ज़ि यथ रे'श वारि समुॅचारुॅच हॅकीकतुॅच तुँ सदाकतुॅच ख्वशब्वय अंदुॅवंद मुशकावान रोज़ि, मे' छे' आश ज़ि यिछुँय हिश ब्याख तुँ त्रेयिम वाखुँ सो'म्बरन ति यियि बडि हशमतुँ सान छाप कॅरिथ बाज़र कडुॅनुँ। यिति छम यछ़ा ज़ि ज़िॖतिन्य् करि अलाव बॅनिथ सान्यन मॅल्य्त्यन मनन हुंद मल गॉलिथ तुँ अॅछन लाऑलिमी हुॅन्ज़ छांफ कॉसिथ ज्ञानुँ प्रकाश आम। दय थॅविन बिला जियि ओ'र ज़ुव तुँ दो'र को'ठ ! ते'ली रोज़ि श्रद्धायि आगुर ति ग्रज़ान तुँ ज्ञानुँ दूॅफ ति प्रज़लान।

पृथ्वी नाथ कौल 'सायिल'

54 / डी, पटोली, जो'म

تہٕ وٕتھرٕ ھناوان یُتھ یِم لکن ہنٛدی حِس تہٕ ظوٗن پالَن کُن پھیرٕن تہٕ سوے چھےٚ اَدبَچ سماجی تہٕ اِنسأنی پٔتھر ہُنٛز اصلی باوَتھ تہٕ خدمَتھ۔ کتھِ ہُنٛد مُراد تہٕ مقصد چھُ بِملارینہ تہٕ تہٕنٛدِ سَنہٕ تہٕ باماں نے شأعری ہُنٛد۔ "رٮ۪شی مالیُن میُون" واکھ سوٗمبرنہٕ پیٚتہٕ چھہ اَز تہُنٛدین اَکھن منٛز پٔتھرے دوٚیِم واکھ سوٗمبرن"۔ "وٕہتہ ما چھےٚ شوٗنگِتھ نادِیح۔ واکھ پَرمپرا جآری تھٲوِتھ چھےٚ میانٛز بینہٕ زِتنٛز، شوٗوٕ دُرک، زانٛز ہُنٛد، آتمہٕ گیانُک، بیٖنہہ لوٗک تہٕ پرلوٗکُک پےٚ پتاہ دِوان۔ اُہنٛدی واکھ چھہ کٲشرِ تہٕذیبُک، کٲشرِ تیُک تہٕ رٮ۪نٛز سوہ باوُک گاش پھہلاوان یُتھ زِ یتھ رٮ۪شی وارٕ سَیمہٕ ثارِ چ، حقیقتیچ تہٕ صدا قتیچ خوشبوے اَنٛدٕ وَنٛد مُشکاوان روزِ۔ میے چھےٚ آش زِ یِتھرے ہش بیاکھ تہٕ ترٛیِم واکھ سوٗمبرن تہٕ یِیہٕ بڈٕ حشمتہٕ ستان چھاپ کٔرِتھ بازر کڈنہٕ۔ یہٕ تہٕ چھم یِتھرٕ زِ نہٕ تنٛہ کرِ اَلاوٕ بُنِتھ ساٮ۪ن مُلکی تِہن منَ ہُنٛد مَل گٲلِتھ تہٕ اُچھن لاعلمی ہُنٛز تِھانٛچھ کٲسِتھ گیانہٕ پٔژ کاش عام۔ دےٚ تھٲوِن بِملا جیہٕ اوٗر زُو تہٕ دوٗرٕ کوٗٹھ۔ تیٚلی روزِ آگرٕ تہٕ گرزان تہٕ گیانہٕ دِھ تہٕ دزان۔

پرتھوی ناتھ کول سائل

۵۴۔ ڈی۔ پٹولی۔ جموٗم

ज़ितिनि त्रोव गाह

वछिवय तुॅ ज़ितिनि छु पानस मंज़ुॅय गाश ति तुॅ प्रकाशति वे'पिथ, यि छे' महॅज़ बितरिच कथ। यस यूत बितुर आसि तस वे'पि त्यूतुय बो'ड राश। वे'परावुन तुॅ पतुॅ रॅछ़रावुन छु होसलुॅ तुॅ गाटुॅजार। रॅछ़रॉविथ वरतावुन तुॅ पतुॅ शब्दन हुॅन्द्यन जामन मंज़ शूबुॅरावुन या बावुन गव फन। फनकार छिनुॅ सॉरी ह्यकान ऑसिथ। मक़दूर तुॅ सलॉह्ययत छे' ब्यो'न ब्यो'न द्यमागन ब्यो'न ब्यो'न आसान। के'न्ह व्यच़ार तुॅ संदेश छि दॅपित्य्न हुॅन्ज़ि सूरॅच़ मंज़ लुकन हुॅन्ज़ि ज़े'वि ज़े'वि खसान तुॅ लुकुॅ अदबस मंज़ म्वखतुॅ मालि हुॅन्द्यन म्वख्तुॅ दानन हुॅन्द्य पॉठ्य प्रज़लान। यिथुॅ पॉठ्य लल दे'दि हुॅन्द्य लफज़, महावरुॅ तुॅ चे़नुॅवनुॅ क्यो'हो ज़ुरकि छे' सारिनुॅय कॉशर्‌यन कुनि ति व्यछुॅनयि वरॉय मिज़ाज़स वयान, तुॅ स्वय छे' ललुॅवाखन हुॅन्ज़ बॅडीमी। शॉयिरा छे' समाजिक्य् स्यठा ऑविल्य् तुॅ ज़ॉविल्य् न्वकतुॅ पनुॅनि फनकॉरी किन्य् तिथुॅ पॉठ्य व्वबरावान

زِتنہٕ ترٛووگاہ

وُچھوٗے تہٕ زِتنہٕ چھُ پانس منٛزٕ ے گاش تہٕ پٔژا گاش تہٕ وٕپھیتھ
یہٕ چھےٚ محض بترِچ کتھ۔ یِس لُوٗت بترٕ آسہٕ تہٕ تس وٕپھِہ تیوٗتے
بوٗڈ راش۔ وٕپھراوُن تہٕ پتہٕ ژٔھراوُن چھُ حوصلہٕ تہٕ گاٹہٕ جاہ۔ ژٔھراوِ
دٔرتاوُن تہٕ پتہٕ شبدٕ جامن منٛز شُبہٕ راوُن تہٕ باوُن گوٚ فنَ۔
فنکار چھِنہٕ ساری ہرکان آسِتھ۔ مقدوٗر تہٕ صلاحیتھ چھےٚ ہیوٚن ہیوٚن
نہٕ کاغن تہٕ ہیوٚن ہیوٚن آسان۔ کیٚنہٕ وٕژراد تہٕ سندیش چھ ڈٕلہٕ تین
ہنٛزِ صوٗرژ منٛز لُکن ہنٛزِ زیوٚ نیوٚ کھسان تہٕ لُکہٕ ادبس منٛز موخطہٕ مالہٕ
ہنٛدِ ہن موخطہٕ دانٛ ہنٛدی پاٹھی پٔژزلان۔ یِتھہٕ پاٹھی لل دیدٕ ہنٛدی
لفظ، محاورہٕ تہٕ ژیٖنہٕ وَنہٕ کیٚہو زٕرکِ چھےٚ سارِہٕنے کاشرِ ہن کُنہٕ تہٕ وٕژھنہٕ
وٕبرٔے مزانٛس وَیان تہٕ سوٕ ے چھےٚ للہٕ واکھن ہنٛز بٔڈ ہمی۔ شاعراہ
چھےٚ سماجکی سٕتھاہ آوِلہٕ تہٕ نہٕ آوِل نوٚ کتہٕ پننہٕ فنکاری کنٛ تِتھہٕ پاٹھی ووٕ براوان

पानुॅ डुंग दिथ सन्यर तुॅ व्वगन्यार सरुॅ कॅरिथ। व्वं गव ॲकिस कथि सूॅत्य् करन सॉरी परन वॉल्य् इतफाक़ ज़ि बिमला रैणायि हुॅन्ज़ शॉयरी छे' कॉशरि शॉयरियि मंज़ अख इज़ाफुॅ तिक्याज़ि अथ मंज़ छे' वाखुॅकि हवालुॅ अख र्‌यवायथ नवि जो'हदतुॅ सान बाज़याफत करनुॅ आमुॅच़ !

अमर मालमोही
141/1 विकास नगर जो'म

پانہٕ ڈٕنگ دِتھ سنٛبر تہٕ دوگنیٛار سرٕ کرٕتھ۔ وۄنۍ گو
أکِس کتھِ ستۍ کرن پٔرن والۍ اتفاق زِ ہمدا رینا یہ
ہِنٛز شأعری چھےٚ کأشرِ شأعری منٛز اکھ اِضافہٕ تِکیاز
اَتھ منٛز چھےٚ دأکھ کرِ حوالہٕ اکھ رِوایت لۄو وجودس تہٕ سان
بازیافت کرنہٕ آمٕژ۔

۲۰۰۳ء

۱۴۱/ دِکاس نگر جۄم

اُمر مالموہی

छि यिम इशॉरुँ ति कॉफी मुबहम तुँ गॅट्य आसान। दर असुँल छु शॉयिर कुनि कुनि पानुँ ति पनुँनिस तजरुबस त्यूत मॅत्य् मॅत्य् गछान ज़ि पानुँ ति छु रावान। रॉविथ छुस नज़रि गचर, ज़े'वि कजर, शो'वूरस हचर तुँ एहसासन मचर आसान। अथ सूरति हालस मंज़ युस कलामुँ वुज़ान छु सु छु कॉफ़ी गूड़ आसान तुँ अथ यूताह ति सनुँनुँ यि, त्यूत छुयि (Sublime) बासान। बुँ दिमुँ बिमला जियि हुँन्दि कलामुँ मंजुँ ये'त्य्थ जुँ मिसालुँः–

✪

सतुँ पूर्य लरे ॲर्य पॉठ्य चाये
कुठ्यन कॅरुँख बॉग्य् बॉगरन
मॅत्य् बीठ्य लो'त पॉठ्य पनुँने जाये
शिव रूद हे'र शेरि रजुँ ॲलुँरान

✪

ॲलिफ अन्दर हय
मीम दाल मद वाल
फुर नयि वज़ि नय
गनि होल ननि लाल

✪

यि पेशलफ़ज़ गो'छ कांह साहिबिहाल शख़स लेखुन। मे' ह्युव अख ह्यनुँ आमुत इन्सान क्या ज़ानि ज़ि छ्यनुँ गछुन क्याह गव।

मे' कॅर सरसॅरी बावथ तुँ परन वॉल्य् ह्यकन पनुँनि शेर शनॉसी सूँत्य् अथ सो'दरस मंज़

چھِ یمِ اشارٕ تہٕ کاًفی مبہم تہٕ گژھن آسان ۔ دراصل چھُ کُنہٕ شاعر پانہٕ تہٕ پننہٕ رنس تجربس تیوٗت مُتی مُتی گژھان زِ پانہٕ تہٕ چھُ راوان ۔ راوِتھ چھُس نظر گژھان، زِ لو گژھان، شعورس ہشر تہٕ احساس منزر آسان ۔ اَتھ صورتِ حالس منز لیُس کلامہٕ وُزان چھُ سُہ چھُ کاًفی گوڈ آسان تہٕ اَتھ یوٗتاہ تہٕ سنہٕ ییہٕ تیوٗت چھُ یہٕ SUBLIME باسان ۔ بہٕ دِمہٕ ہلاجہٕ ہنْدِ کلامہٕ منزٕ زٕ مثالہٕ ۔

ستہٕ پوٗرِ لرے اُرِ پاٹھی ژایے
کٹھِن کرِکھ از باگ باگرن
مُتی بیٹھ لوٗت پاٹھی پننے جایے
شوٗ رُد ہیرِ شیرِ رٕزٕ اُلران

✱ اُلِف اَندر ح
میم دال مدوال
پھُر نیہٕ وزِنے
گنہٕ ہول ننہٕ لال

بہٕ پیشِ لفظ گوٗژھ کانہہ صاحبِ حال شخص لیکھُن، مے ہیُو اَکھ ہینہٕ آمُت انسان کیاہ زانہٕ زِ ژھینہٕ گژھُن کیاہ گوو۔

مے کرٕ اَکھ سرسری باوتھ تہٕ یرن والی ہیکن پننہٕ شعرہ شناسی ستی اَتھ سوٗدرس منز

दया करनुक माने नीरिथ। शॉयरा छे' अथ वाखस मंज़ लफज़ुं जॉद्य् हॉन्कलि मंज़ यि दॅप्य्ज़ि ति रॉवमुंच़ बासान।

के'न्ह दोस छि सिरी शॉयरियि मुतलिक वनान ज़ि अथ मंज़ छिनुं तखलीक़ी अनसर आसान। तखलीक़ी अन्सरन मुतलिक छे' मुखतॅलिफ रायि। यस यि वयिवुन बासान छु तुं हिरि खसान छु सु छु ति वनान। तखलीक़ी अन्सरन हुॅन्ज़ न छे' आलमी सो'थरिस प्यठ कांह तॉरीफ तुं नॅ कांह फे'हरिस सॉज़ी सपुॅज़मुॅच़। म्यानि खयालुं छे' मवादुॅच तुं ज़बॉन्य् हुॅन्ज़ मुनॉसिबत तखलीकी किरदार हावान। तुं अमि आयि छे' बिमला जियि हुॅन्ज़ शॉयरी अख पोशिवुन तुं लूबुॅवुन तखलीकी हुसुन थावान।

सिरयतकि हवालुं कथ कॅरिथ ह्यकव वॅनिथ ज़ि इन्सान छु नुं ह्यकान ज़ांह कांह तखलीक कॅरिथ। तस छुनुं यूत जोदुॅथुॅय, तखलीक़ कार छु फ़क़त दय तुं तॅम्य् सुॅन्ज़ तखलीक छे' यि सॉरुॅय कायनात, यथ मंज़ पानुं फितरत ति छे'। ॲथ्य् फितरतस युस व्यूर तुलान छु तथ छु सु तखलीक वनान। ये'लि ज़न स्व फक़त तहक़ीक़ छे'। कांह ति फन छुनुं तखलीक बॅल्य् कि तहकीक य्वसुं सलूकुॅचि वति पॅकिथ अख सॉलिक करान छु। अमिच कथ हे'कि कांह साहिबे हाल शख्स कॅरिथ नॅ ज़ि कांह साहिबे क़ाल। साहिब हाल शॉयिर छु फक़त़ इशारन मंज़ कथ करान तुं बाज़े

دیاکرُنک معنی ہیٚرتھ۔ شاعر چھےٚ اَتھ واکھس منٛز لفظٕ جادٕی
ہاکٕ شکلہِ منٛز یِہ ڈٕلِزِ تہٕ راٗدمٕژ باسان۔

کیٚنہہ دوس چھ سرِی شاعری متعلق وَنان زِ اَتھ منٛز
چھےٚنہٕ تخلیقی عنصر آسان۔ تخلیقی عنصرن متعلق چھ مختلف راے
یِس یِہ وَنِہ وُن باسان چھُ ہر کھسان یِچھ سُہ چھُ تہٕ ونان۔
تخلیقی عنصرن ہنٛزٕ نہ چھےٚ عالمی سوٚتھرس پیٚھ کانٛہہ تارٛیف
تہٕ نہ کانٛہہ فہرست سازی سپنٛز ہیٚژ۔ میانہِ خیالہٕ چھےٚ مۄدٕ پرٕچ
تہٕ زبانٛہِ ہنٛز مناسبت تخلیقی کردار ہاوان تہٕ اَمہِ آیہِ چھےٚ بملاجیہ
ہنٛز شاعری اَکھ پوشہِ وُن تہٕ لوٚبہٕ وُن تخلیقی حسُن تھوان۔

سِرِیتکہِ حوالہٕ کتھ کرِتھ ہیٚکوٕ وَنِتھ زِ انسان چھُنہٕ
ہکان زانٛہہ کانٛہہ تخلیق کرِتھ۔ تس چھُنہٕ یۄت جودَ تھے۔ تخلیق
کار چھ فقط دَے تہٕ تمۍ سنٛز تخلیق چھےٚ یِہ سارِے کابُناتھ
یتھ منٛز فِطرت تہِ چھےٚ۔ اُتھی فطرژِ یُس وُدۄر انسان تُلان
چھُ تتھ چھُ سُہ تخلیق وَنان یِیلہٕ زن سۄ فقط تحقیق چھےٚ۔
کانٛہہ تہٕ فن چھُنہٕ تخلیق بلکہ تحقیق تہٕ سرِی شاعری چھےٚ سۄ
تحقیق یوٚسہٕ سوٚلوکچہِ وَتہٕ پکِتھ اَکھ سالک کران چھُ۔ اَمۍ کتھ
ہیٚکہِ کانٛہہ صاحبِ حال شخصِ کرِتھ نہ زِ کانٛہہ صاحب قال
صاحبِ حال شاعر چھُ فقط اِشارن منٛز کتھ کران تہٕ باضیہ

सुन्द कर्म छ़ारान। नतुॅ छुस कॅत्य् कॅत्य् अको'तुय बासान। ये'लि म्वर्शद रहम करि ते'लि सपदि दो'गन्यारस नाश तुॅ परि पूर्ण गाश व्वतलि पॉन्य् पानय।

बाज़े छे' बिमला जी लफ़ज़न हुॅन्दिस गतुॅकस गिन्दान, लफ़ज़न सॅूत्य् तिथुॅ कॅन्य् नच़ान ज़ि माने छु रावान ह्युव बासान। मिसाले – वुछतव यि वाख।

✪

लोलो करान ललुॅवुम मे' ते
स्वते स्वते गो'न्डुन नार
बॉज़्य् गारन बॉज़्य दिच़ ल्वते
मे' छ़्वचि वते लो'बुम तार।

✪

वुछतव ग्वडनिकिस मिसरस मंज छ किरदार "मे" पनुॅनिस टॉठिस ख्वनि ललुॅवानं तुॅ अमि ललुॅवुॅनुॅ छु तस सो'त सो'त नार गंडान। त्रे'यमिस मिसरस मंज़ छु टोठ बॉज़्य् दिवान तुॅ चूरिमिस मिसरस मंज़ छु किरदार तार लबान युस गॉर फितरी बासान छु। म्यानि खयालुॅ छु या तुॅ त्रे'युम मिसरुॅ ना मुनॉसिब या चूरयम। अगर बॉज़्य्गरन बॉज़्य दिच़ ते'लि कति लबि किरदार नार। सो'त सो'त नार गन्डुन छे' छ़्वचि वति तार लबुॅनुॅच दॅलील। तुॅ त्रे'युम मिसरुॅ छु सॉरिसुॅय तजरुबस थुने करान। बॉज़्य् दिनस हे'कि नुॅ करम या

سُند کرم ژھاران۔ نتہٕ چھُس کُنی کُنی اَکوٚتے باسان۔ ییلہِ مُرشد رحم کرِ تیلہِ سپدِ دوگنیارس ناش تہٕ پرٕ پوٗرن گاش دوٚتلہِ پاٗلی پانے۔

باضے چھےٚ بِلا جی لفظن ہرٕدِس گتہٕ کس گنٛدان ، لفظن ہتی تِتھٕ کُنی نژان زِ معنی چھُہ راوان ہیوٚہ باسان۔

مِثالے وُچھِو تَو یہِ واکھ۔ سہ

لولو کران للہِ وُم میےٚ تَے
سوٚتے سوٚتے گوٚنڈُن نار
بأزی گارن بأزی دِژ لوٚتے
میےٚ ژھوٚچہ وَتے لوٚبُم تار

وُچھِو توٚگوڈ نِکس مصرس منز چھُہ کِردار "میےٚ" پئنٕ نِس ٹاٹھِس کھوٚنہِ للہِ وان۔ تہٕ اَمہِ للہِ وَنہٕ چھُہ تس سوٚت سوٚت نار گنڈان۔ ترٛیٖیمِس مصرس منز چھُہ لوٚٹھ بأزی دِوان تہٕ ژورِمِس مصرس منز چھُہ کِردار تار لبان یُس غار فِطری باسان چھُہ۔ مثالہِ خیالہٕ چھُہ یا تہٕ ترٛیٖیُم مصرعہ نامناسب یا ژوٗریُم۔ اگر بأزی گرن بأزی دِژ تیلہِ کتہِ لبہِ کِردار تار۔ سوٚت سوٚت نار گنڈُن چھےٚ ژھوٚچہِ وتہِ تار پیٚنچ دلیل تہٕ ترٛیٖیُم مصرعہ چھُہ ساری سے تجربس تھُنے کران۔ بأزی دِنس ہیکہِ نہٕ کرم یا

फलसॅफियस छे' अकुॅल टॉठ तुॅ तमि किन्य् छु कथि रथ वालान, ये'लि यूगी बावुॅकि बलुॅ म्युल छारान छु। दय छु लोल गारान नॅ ज़ि अकुॅल य्वसुॅ प्रक्रॅच़ हुंद द्युत छे'। अवुॅकिन्य् छे' नुॅ अबदी वो'जूदस ह्वज़थ पसंद।

✪

ह्वजथ करुॅन्य् तस क्या वे'च़े,
युस रचि रच़े कच़े छुय।
च़ेनुॅवन दिवान व्वन्दुॅ तय हच़े
कस कूत पच़े ज़ानान सुय।

✪

यूग छुनुॅ ज़ॉहिर दॉरी मानान। अमलि, खयालस तुॅ कौलस मंज़ हिशर छु सलूकुॅचि वति हुंद ग्वड़न्युक कदम। शक छि त्रावुॅन्य्। ऑखुॅर कुस वनि यि ज़ि श्रूच़ कॅम्य् श्रूचुरोव तुॅ छ्यो'ट कॅम्य् छे'टुॅरोव। बिमला जी छे' पॉन्य् पानस प्यठ तन्ज़ करान।

✪

छ्यटनुॅ श्रोच़नुॅ खे'यस शकव,
त्रकव ख्योम ककव माज़।
मुलुख तुलुम यलव तुॅ खवकव,
फ्रकव हूरिथ गॅयस बाज़।।

✪

बिमला जियि मंज़ छे' नुॅ रिन्दी तस छे' नदामथ। स्व छे' हच़रुक च़ोंग ह्यथ गटुॅ ज़ॅलिस मंज़ ग्वरुॅ कृपायि म्वर्शदुॅ

فلسُفیس چھےٚ عقل ٹاٹھ تہٕ تمہِ کِنۍ کنھہ رٕنھہ واداران بیلہِ
یوٗگی باوکرِ بلہِ میثول ژھاران چھُ، دٕے چھُ لول گاران نہ زِ
عقل یوسہ پٔرکرژ ہُند دیٚت چھےٚ۔ اَوٕ کِنۍ چھِنہٕ آبدی وُجودس
حجت پسند۔

حجٔت کرُن تس کیا وٕ ژے
یُس زٕژ زٕژے کرژے پچھے
ژینہٕ وَن دِوان وہٕ ندٕتے ہَژے
کس کوٗت پٔژھے زانان سِے

یوٗگ چھِنہٕ ظاہر داری مانان۔ عملہ خیالس تہٕ قولس
منز ہشر چھُ سلوکچہِ وَتہٕ ہُند گوڈنیُک قدم۔ شک چھُ
ترٛاوُن۔ آخر کس وَنہٕ یہٕ زِ شرٕ ژکمی شروٗژٕ روٗ وتہٕ ژھیوٗٹ
کمی ژھیٚٹہٕ روٗو۔ بِملاجی چھےٚ پانٕے پانس سیٚتھ طنز کران۔

ژھیٚٹہٕ شروٗژہٕ کھیٚیس شکو
ترٛکو کھیشوٗم ککو ماز
مُلکھ تُلم یلو تہٕ کھروٗکو
پھروٗکو ہوٕرِتھ گیٚیس باز

بِملاجیہِ منز چھِنہٕ زِندی تس چھےٚ ندامت۔ سو چھےٚ
ہشرُک تہٕ ڈنگ ہیٚتھ گیٚہٕ ژٕلس منز گوہر کرٛینیا یا مُرشد

मंज़ छुनुँ इन्सॉनी बॉतिनुक कांह आफॉकी तस्सवुर व्वतलान। सिरी या पॅज़ रूहॉनी शॉयरी छे'नुँ कुनि ति खॉरिजी न्वकतस गॅजगाह करान। असलूबुँ रंगुँ छे' यिछ़ शॉयरी अख खसूसी सका़फॅती रंग ज़रूर थवान। मगर फिकिरी आयि छे' पूरय बे'रंग आसान। सिरी शॉयरी छे'नुँ तबलीगी आसान। तुँ अगर मंजुँ कुनि ति जायि मंज़ सजावनुँ यियि, यि छे' पनुँनि आफॉकी मयारुँ निशि वॅस्य् प्यवान। बिमला जी हुॅन्ज़ शॉयरी छुस बुँ अमि किन्य् ति रूहॉनी मानान ज़ि अथ मंज ति छु सु इखलॉकी दर्स, नॅ बे'छुन तुँ न मज़हॅबी शॉयिरी हुॅन्द्य् रूमॉनी तस्सवुर। यि शॉयरी छे' फकत अख बे'रंग रूहॉनी छ़ॉन्ड, य्वसुँ नुँ सिर्फ बिमला जियि हुॅन्ज़ बॅल्य्कि कॉन्सि ति इन्सानुँ सुॅन्ज़ छ़ॉन्ड हे'कि ऑसिथ।

यिमन वाखन मंज छे' फिकरी तहदॉरी मगर कुनि मख़सूस फ़लसफस छुनुँ हरतर तुलनुँ आमुत। ग्वनुँ माथ छे'नुँ कुनि मनतिकुॅच कॉयिल ति। तस छु बासान ज़ि मनतिकी छु पज़र छारनुँ बजायि मनतकुॅक्य् ओ'सूल छ़ारन तुँ अवुॅकिन्य् छु तॅमिस सूॅत्य् कथ करुॅन्य् पनुन वत्क राव़ुॅरावुन।

✪

से'कि डारन सग द्युन रावी
डुलुँ डारन रावी ब्योल
मनत्यकन सूॅत्य् कथ रावी
ॲनिम्स रावी ऑल तुँ खोल

✪

مشٕز چھِنہٕ انسانی باطنُک کانٛہہ آفاقی تصوٗر وۄ تلان۔ سری یا پٔز
روحانی شاعری چھِنہٕ کُنہِ تہٕ خارجی نوٗقطس گۄژھ گاہ کران۔ اۄسلوبہٕ
رنگہٕ چھےٚ یہِ شاعری اکھ مخصوص ثقافتی رنگ ضرور تھوان۔ مگر فکری
آیہٕ چھےٚ لوٗرٕ بے رنگ آسان۔ سری شاعری چھِنہٕ تبلیغی آسان تہٕ اگر
اکھ مشٕز کُنہِ تہٕ جایہِ مشٕبر سجاوٕنہٕ ییہِ یہِ چھےٚ ینٛتہِ آفاقی معیارٕ نشہِ
دُسی پیوان۔ بِملا جیہِ ہنٛز شاعری چھُس یہِ اَمہِ کِنہٕ تہٕ روحانی
مانان زِ اکھ مشٕز نہٕ چھُ اِخلاقی درس نہٕ ہیٚچھن تہٕ نہٕ مذہبی
شاعری ہٕنٛدی رٕنٛمانی تصوٗر۔ یہِ شاعری چھےٚ فقط اکھ بے
رنگ روحانی ژھانٛڈ، یوسہٕ نہٕ صرف بِملا جیہِ ہنٛز بلکہ کانٛسہِ تہٕ
اِنسانٕچ ہنٛز ژھانٛڈ ہیکہِ آسِتھ۔

یِمن واکھن منٛز چھےٚ فکری تہہ داری مگر کُنہٕ مخصوص فلسفس
چھِنہٕ ہرتر تلنہٕ آمُت۔ گوٗ نماتھ چھِنہٕ کُنہٕ منطقچ قایل تہٕ تس
چھُ باسان زِ منطقی چھُ پٔزر ژھارنہٕ بجایہِ منطقٕکی اوصول ژھاران
تہٕ اِہ کِنہٕ چھُ تِمس ستی کمھ کرٕنۍ ینٛن وقت راہ راوُن۔

سٮ۪کِہ ڈٲرن سگ دِیُن راوی
ڈُلہٕ ڈارن راوی بٮ۪ول
منطقین سٕنٛز کمھ راوی
اَنِمس راوی آل خول

सु आफॉकियत दिवान य्वसुॅ नुॅ सिर्फ सारिनुॅय इन्सानन हिशि नज़रि वुछान छे' बॅल्य्कि च़्वपॉर्य शीथ लछ ज़ुव ज़ॉच़न मंज़ कुनुय आकार वुछिथ शाद सपदान। च़कि छे' स्व तथ कुलिस लंगन लंजन वॅथरन तुॅ पोशन व्यूर तुलिथ मूलस ताम वातुन यछ़ान। यथ मूल ह्यो'र कुन तुॅ लंग लंजि ब्वन कुन छे' तुॅ यथ अज़ कालुक साईसदान (unified field) नाव दिवान छु। अथ रूहॉनी सफरस मंज़ कत्य्न छे' स्व, ति आसिनुॅ तस ति पताह तुॅ सॉन्य् छे'नुॅ कथुॅय। मगर तॅम्य् सुॅन्ज़ि शॉयरियि हवालुॅ ह्यकव अख कथ फकत अंदाज़न वॅनिथ ज़ि यथ अबलक़ गुरिस प्यठ स्व सवार छे' तथ छे' स्व ग्वरुॅ कृपायि हुॅन्ज़ लाकम दिथ, त्याग तुॅ वॉरागुॅचव पायर्‌यव सुॅत्य् शो'मरॉविथ पनुन मॅन्ज़िल प्रावुन यछ़ान।

सिरी या रूहॉनी शॉयरी समजिनुॅ खॉतरुॅ तुॅ अथ हज़ तुलनुॅ खॉतरुॅ छु ज़रूरी ज़ि परन वोल थवि पनुॅनि मनुॅक्य् श्रुक्य् (Mental conditions) थो'द तुलिथ तुॅ अमि खॉतरुॅ छु रूहॉनी शॉयरियि तुॅ मज़हॅबी शॉयरियि मंज़ ब्यन करुनज़रूरी, सिरी शॉयरी गॅयि नुॅ मज़हबी शॉयरी तिक्याज़ि सिरी शॉयरी छनुॅ मुखतलिफ आगरन हुॅन्ज़ बावथ तुॅ अथ छुनुॅ ज़ॉहिरदॉरी तुॅ रस्म परवॅरी सूॅत्य् कांह तोलुक। मज़हॅबी शॉयरी छे' बीरूनी रखुॅ रखावुॅ सान कुनि असातीरी या तवॉरीखी पो'तमंज़रस मंज़ व्वतलान तुॅ अथ

سو آفاقیت دِوان یوسہٕ نہ صرف سارِنے انسانن ہِشہِ نظرِ وُچھان چھےٚ بلکہِ ژٕ وٕبہِ شیتھ لچھ زیٖلو زاژن منٛز کُنے آکار وُچھتھ شاد سپدان۔ ژِکرِ چھےٚ سو تتھ کُلس لنٛگن لنجن وُتھرن تہٕ پوشن وِلُور تلِتھ موٗلس تام واتن یژھان ییتھ موٗل ہیوٚر کُن تہٕ لنگ لنجہِ بون کُن چھےٚ تہٕ ییتھ از کالُک سائینس UNIFIED FIELD ناد دِوان چھُ۔ اَتھ روحانی سفرس منٛز کتین چھےٚ سو تہٕ آسہٕ تِس تہٕ یِتہٕ تہٕ ساٰنی چھےنہٕ کینھہ۔ مگر تمی سِنٛزِ شاعری ہُنٛد حوالہٕ ہیٚکو اَکھ کیٚتھ فقط اَندازن وُنہِتھ زِ ابلق گرُس ییٚتھ سو سوار چھےٚ تتھ چھےٚ سو گوٗرکرِتے پایہٕ۔ ہُنٛز اکم دِتھ تیاگ تہٕ وراگچو پایہٕ پرِ ثوٗ ستی شوٗمراٰوِتھ ییٚن منزِل پراوُن یژھان۔

سِری یا روحانی شاعری سمجھنہٕ خاطرٕ تہٕ اَتھ حظ تُلنہٕ خاطرٕ چھُ ضروری زِ پَرن وول تھاوِ ییٚنہِ منٛکی شرُکی (MENTAL CONDITIONS) تھوٚد تُلِتھ تہٕ اَمہِ خاطرٕ چھُ روحانی شاعریہٕ تہٕ مذہبی شاعریہٕ منٛز بین کرُن ضروری۔ سِری شاعری گیہٕ نہٕ مذہبی شاعری تِکیاز سِری شاعری چھنہٕ مختلف اَگرن ہُنٛز باوتھ تہٕ اَتھ چھُنہٕ ظاہر داری تہٕ رسم پروری ستی کانٛہہ تعلق۔ مذہبی شاعری چھےٚ بیرُونی رکھ رکھاو سان کُنہ دسا تیری یا تواریخی پوٚت منظرس منٛز وو تلان تہٕ اَتھ

शुमार रंगव मंज़ुॖ रंगनुॖ यिथ तरसीली अनुॖहारुॊक्य् मुखतलिफ रंग प्रावान। ग्वनमाथि छु एहसास ज़ि तॅम्य्सुॖन्दि तजरुबुॖच बावथ छे' खाम रोज़ान तिक्याज़ि बाज़े छुनुॖ पनुन गुदरुन बोज़ुन तगान तुॖ बाज़े नुॖ वनुन। स्व छे' अथ गुदरुॊनस बदल बदल रंगव ॲतलास वोनान तुॖ पतुॖ ये'लि अथ वुछान छे' बासान छुस अथ ॲतलासस छु होंज़ुॖ ति परुॊ तुॖ राद़ुॖति। स्व छे' बदल ये'न्य् वोनुन वानस लागान मगर हॉसिल :–

✪

अछर सोरेम, बावथ खाम रूज़ुॖम,
अत्यथ पोर्यव नुॖ बिल्कुल गाटुॖजारस।

✪

बिमला जी छे'नुॖ पनुॖनि शॉयरानुॖ शखसियॅच़ कांह ति मुखो'ट (Mask) बुथिस लागान तिक्याज़ि तस छु एहसास ज़ि खाम मुखो'ट मॅरिथ/लॉगिथ यो'दवय इन्सान पानस ब्रम दिथ ज़िंदुॖ रोज़नुक पॉथुॖर ति करि मग़र च़कि छु खाम मरनुय तसुन्द असुलक मोत आसान। स्व छे' पनुॖनिस ॲथ्य असलस वॅन्य् दिवान तुॖ पनुॖन्य् अख शॉयरानुॖ इन्फरॉदियत ति खरुॊ करान। यि इन्फरॉदियत नॅ छे' तॅम्य् सुॖन्दिस ज़ातस ताम महदूद तुॖ नॅ मुकॉमी, जमॉलियॉती तुॖ रूहॉनी मूलन ताम। स्व छे' पनुॖनिस रे'शमालिनिस मंज़ खोर ठीकुॖरॉविथ ज़गतस छालुॖ दिथ पनुॖनिस असलस गरुॊ साल करान तुॖ यवहय ग्वन छु तॅम्य् सुॖन्ज़ि शॉयरियि

شمار رنگو منز رنگنہٕ یِتھ ترسیلی اَنہارٕ کی مختلف رنگ پراوان۔
گو نماتھ چھُ احساس زِ تمی ہِند تجربٕچ باوتھ چھےٚ خام
روزان تِکیازِ باضے چھِنہٕ تس پنُن گُدرُن لوٗزُن اَگان تہٕ
باضے نہٕ وَنُن۔ سو چھےٚ اَتھ گُدرٕ نس یدل بدل رنگوٚ ستی اطلاس
وونان تہٕ پتہٕ ییلہِ اَتھ وِچھان چھےٚ باسان چھُس اَتھ
اُطلاسس چھُ ہوٗنیٚر تہٕ پر تہٕ راد تہٕ۔ سو چھےٚ بدل ییٚنز وونُن
والنس لاگان۔ مگر حاصل۔ ؎

اَچھر سوریم باوتھ خام روٗزِم
اَتھ پوریو نہٕ بالکل گاٹہٕ چارس

بِملاجی چھِنہٕ پننہٕ شاعرانہٕ شخصیژ کانہہ تہٕ خام
(MASK) بُتھس مران تِکیازِ تس چھُ احساس زِ خام دِتھ
یو دوے انسان پانس برٕم دِتھ زِندروزُنک پاٹھر تہٕ کرِ مگر
ژرکرِ چھُ خام دِنے تمی ہِندِ اصلک موت آسان۔ سو چھےٚ پننس
اُتھی اصلس ژُلہٕ دِوان تہٕ پننہِ اکھ شاعرانہٕ انفرادیت تہٕ
کھرکران۔ یہٕ انفرادیت نہٕ چھےٚ تمی ہِندِس ذاتس تام محدود
تہٕ نہٕ مقامی جمالیاتی تہٕ روحانی موٗلن تام۔ سو چھےٚ پننہٕ رِنس
ریشس مالِنس منز کھور ٹھیکراوِتھ زِگتس ژھالہِ دِتھ پننس
اصلس گرٕ سال کران تہٕ یہوے گوو چھُ تمی ہِنزِ شاعری یہٕ

मेहनत करुॅन्य् तिक्याज़ि बकौले शमसफॅकीर ॲनिस खॉतरुॅ छुनुॅ सॅहल अमि सनि सो'दरुक महीत ज़ानुन।

सिरी शॉयरी छे' नुॅ ज़िंदगियि निशि च़लुन। यि छे' ज़िन्दगियि तह दर तह मुॅच़रॉविथ अमिच हकीकत नॅनिरावान। इन्सानस तुॅ इन्सानस, इन्सानस तुॅ मोतस, इन्सानस तुॅ दयस दर्मियान रिशतस ब्रो'न्हकुन अनान तुॅ इन्सॉनी ज़िन्दगियि हुॅन्ज़ि अज़मॅच़ मुखतॅलिफ रंगव तुॅ हवालव सॅूत्य् माने दिथ ताज़गी बखशान। बिमला जियि हुॅन्द्य् वाख छि सिरी शॉयरियि ॲथ्य् मज़कूरुॅ पो'त मंज़रस मंज़ व्वतलावान तुॅ फबान। तवालॅच मूजूब दिमुॅ नुॅ बुॅ मिसालुॅ।

बिमला जियि हुॅन्ज़ि शॉयरियि मंज़ छु खयालुक तकरार युस सिरी शॉयरियि हुॅन्ज़ अख नागुरीज़ कमी छे'। ग्वनुॅमाथि छु पानस ति यि एहसास तुॅ स्व छे' अथ :–

"दो'लमुत बे'यि दलुन" वनान। तकरारुक वजह छु शॉयरियि मंज़ यि आसान ज़ि अच़्यथ छुनुॅ ग़ॉर शुमारुॅ लॅजमुॅच़ रजिस्टर आसान। प्रथ नो'व तजरुबुॅ छु तज़रुबुॅ किस मो'लिस नवि सरुॅ गरान तुॅ सिरी शॉयरियि मंज़ छु तजरुबुॅ मुकमल अकोय बे' रंग तुॅ अकॉयिल आसान। अमि अकॉयिल तजरुबुक कांह ल्वकुट हिसुॅ छु प्रकरॅच़ हुॅन्दयव बे

محنت کرٕنۍ تِکیٛازِ بقولِ شمس فقیر اُمِنس خاطرٕ چھِنہٕ سہل اَمہِ
سنہٕ سوٚدرٕک محیط زانُن۔

سری شاعری چھِنہٕ زندگیہِ نِشہِ ژلُن۔ بیہِ چھُ
زِندگیہِ تہٕ درتہٕ مُشراوِتھ اَمِچ حقیقت نِشہِ راوان۔ انسانس
تہٕ اِنسانس، انسانس تہٕ موتس انسانس تہٕ دیِیس درمیان
رِشتن بروٚنہہ کُن انان تہٕ اِنسٲنۍ نجاتُک، آزادی تہٕ مُکتی
ہُنٛز وَتھ شیران تہٕ انسٲنۍ زِندگی ہُنٛز عظمژ مختلف رنگو تہٕ حوالو
ستۍ معنی دِتھ تازگی بخشان۔ بملاجیہ ہٕنٛدۍ واکھ چھ سرِی
شاعری ہٕنٛدِس اُتھی مذکورٕ لوٚت منظرس منزٕ درو تلان تہٕ
پھیان۔ علاوہ ازٕ موجوٗب دِمہٕ نہٕ بہٕ مِثالہٕ۔

بملاجیہِ ہٕنٛزِ شاعری منٛز چھُ خیالُک تکرار یُس سری
شاعریہِ ہُنٛز اکھ ناگُزیر کمی چھےٚ۔ گوٚ نہٕ ماتھ چھُ پانس تہِ بہِ
احساس تہٕ سوٚ چھےٚ اَتھ ع

"دوٚلمُت بیٚنہ بلیٚیہِ دلُن" ونان۔ تکرارُک وجہ چھُ شاعری
منٛزیہٕ آسان زِ ازٕہِتھ چھُنہٕ کانٛہہ نمبر شمارٕ لجمژ رجسٹر آسان۔
پرٛتھ نوٚو تجرُبہٕ چھُ پرٛانہٕ تجرُبہٕ کِس موٚلس نوٚ سرٕ گران تہٕ سری
شاعری منٛز چھُ تجرُبہٕ مکمل تہٕ اکوے بے رنگ تہٕ اکٲیل آسان
اَمہِ اکٲیِل تجربُک کانٛہہ لوکُٹ حصہ چھُ پرٛگژھ ہٕنٛدہ لوٚ بے

'अदुॅ ललि फो'लिम हिलि पम्पोश'

यि खो'सुसियत छे' बिमला रैणायि हुॅन्दिस कलामस वयखुरी बनावान। य़्वसुॅ बहर हाल शॉयरियि हुॅन्ज़ अख आला सूरत आसान छे'। अमि सॅूरच़ हुन्द तोलुक छु बदनुॅ ख्वतुॅ ज़ुवस तुॅ ज़ुवनस सुॅत्य् आसान। यि शॉयरी छे' प्रकरॅच़ हुंद गिन्दुन तुॅ वकार अमिकि जवहरुॅकि हवालुॅ ब्रो'न्ह कुन अनान। यि शॉयरी छे' मोत तुॅ ज़िन्दगी हुॅन्द्य् रिशतुॅ बदि कडान। अख कथ छे' हतमी ज़ि मोतुक खोफ छु प्रथ कॉन्सि तो'ताम अॅचेतस मंज़ रोज़ान यो'ताम तस त्युथ कांह तस्सवुर मेलि नुॅ युस तस यि खोफ म्वकलावि। ज़्यो'न मरुन तुॅ मॅरिथ ज़िन्दुॅ रोज़नुक हिसाब! कोताह बो'ड़ त्रास ! तुॅ हिन्दोस्तॉन्य् फलसफुॅकि हवालुॅ छु इन्सानस यि त्रास ! यि अलमिया ! यि ग़ॉयलुॅ तो'ताम बर्दाश्त करुन यो'ताम सु दॉयिरुॅ दर दॉयिरुॅ पनुॅन्य् वालुॅवॉश शीरिथ पानस पाशि लागान रोज़ि! यि वालुॅ वॉश म्वकलिनुॅ तो'ताम, यो'ताम इन्सान पनुॅनि पानुॅच ज़ान करिनुॅ, सु पान युस तॅम्य् सुॅन्दिस मॅरिस मंज़ तिथय पॉठ्य गुपिथ आसान छु यिथुॅ पॉठ्य गन्धकतुजि मंज़ नार आसान छु। यिमन अमि वालुॅ वाशि तुॅ पनुॅनिस असलस निशि दूरिरुक खयॉली तुॅ अमली एहसास सपदि, तिमन छि अॅस्य् यूगी तुॅ सिरी वनान। आम इन्सानस छे' कांह सिरी तजरुबुॅ ज़ानुॅनुॅ खॉतरुॅ वारयाह

۶- اَدِ للہٕ پھۄلِم ہلہٕ پمپوش

یہِ خصوصیت چھےٚ ہملا رینا یہِ ہٕنٛدِس کلامس دیکھُری
بناوان یوٚس بہر حال شاعری ہُنٛد اکھ اعلیٰ صورت آسان
چھےٚ۔ اَمہِ صوٗرژ ہٕنٛد تعلق چھُ بدہٕ کھوتہٕ ژٕوَس تہٕ زٕونَس
سٕتیٖ آسان۔ یہِ شاعری چھےٚ پٔرکٔرژ ہٕنٛد گندُن تہٕ وکار
اَمہِ کہِ جوہر کہِ حوالہٕ برٛوٗنٛہہ کُن انان۔ یہِ شاعری چھےٚ موت تہٕ
زِندگی ہٕنٛدِ رشتہِ بدِ کڈان۔ اکھ کتھ چھےٚ حتمی زِ موتُک خوف
چھُ پیٚرتھ کانٛسہِ تہٕ تام اُژیتس منٛز روزان یوٚت تام تس رتیتھُک
کانٛہہ تصوٗر میلہِ نہٕ یُس تس یہِ خوف مو کلاوِ۔ زلیوٚن، مرُن تہٕ
مُرِتھ زٕنٛدٕ روزُن نکھ حساب ا۔ کوتاہ بوٚڈ تژاس ! تہٕ ہندوستانُک
فلسفہٕ کہِ حسابہٕ چھُ السانس یہِ تراس یہِ المیہ یہِ غائلہٕ توٚت تام برداشت
کرُن یوٚت تام سُہ دأیرِ در دأیرِ پننہِ والہٕ وأتش شیرِتھ پانس
پاشہِ لاگان روزِ۔ یہِ والہٕ وأتش مو کلِتھٕ توٚت تام یوٚت تام اِنسان
پننہِ پانٛژ زان کرِ نہٕ، سُہ پان یُس تمی ہٕنٛدِس مرِس منٛز
تِھتھی پانٛژھی گُپت آسان چھُ تتھ پانٛژھی گنگ تجہِ منٛز نار آسان
چھُ۔ یمن اَمہِ والہٕ واشہِ تہٕ پننہِ نِس اصلس نِشہِ دوٗرِ رُک
خیالی تہٕ عملی احساس سپدِ تمن چھُ اُسی لوٚگ تہٕ سِری ونان
علامالسانس چھےٚ کانٛہہ سری تجربہٕ زانُنہٕ خاطرٕ ولہٕ ریاہ

ये'नि वालि रो'स किंही छुनुँ म'गर तोति छे' स्व अथ मॉर्यमो'न्द डेंशुन यछ़ान। दुनियाह छु तसुँन्दि खॉतरुँ अपुज़ ऑसिथ ति पो'ज़ तिक्याज़ि य्क्हय छु रियाज़ुक तुँ यूगुक मसकन। स्व छे'नुँ नाव्वमेद तुँ क़नोती बॅल्यकि तिमन कदरन रॉछ करान यिम ज़िन्दगियि डख बनान छे'। स्व छे' खॉरचि वति पॅकिथ स्वन्दर रचुँनिथ पज़र गारुन यछ़ान। यिहय छे' तॅम्य्सुँन्ज़ साधना तुँ रियाज़त ये'म्युक हर तर तॅम्य् सुँन्ज़ शॉयरी छे'। यि पज़र युस सत् च्यथ तुँ आनन्द छु – अख मुकमल वहदत।

✪

पॉन्य् पानय कुस छुस ब्याख
पानय खाक पानय कुज
पानय ज़ाख पानय प्याख
पानय श्राख पानय पुज।

✪

बिमला जियि रो'छ पनुन ज़र्फ पनुँनि ज़बॉन्य् सूँत्य्। अथ मंज़ छु तस शुर्य पानुँ प्यठय शायद पनुँन्य ज़्यनुँ मॉल्य् पंडित माधव कोलन वारयाह के'न्ह द्युतमुत। यि द्युत छु म्यानि खयालुँ सुय अनुँहार थवान युस बे'य अॅक्य् माधव कोलन पनुँनि कोरि र्‌वपुँ दे'दि द्युत। ये'लि बिमला जियि नारुँ मनकल वुहुँन्य् हे'चुँन, तॅम्य् सुँन्ध्य संसकार लॅग्य् कॉशरि ज़बॉन्य् हुंद रूँफ प्रॉविथ तस खार सिज़ करनि :–

بیٚنہٕ والہِ ربٚس کہیں چھُنہٕ مگر تو تہٕ چھےٚ سو اکھ ماٰرِ موٚنڈ ڈیشُن یژھان ۔ دُنیاہ چھُ تس خاطرٕ اَپُز آسِتھ تہٕ پوٚز ۔ تکیاز یِہوے چھُ ریاضتھ تہٕ لوٗگُ مسکن ۔ سو چھُنہٕ نااومید تہٕ قنوطی بلکہِ تمس قدرن راٰچھ کران یم زندگیہِ ڈکھ بنان چھےٚ خاٰرچِہ وَتہِ پکھتھ سوندر رَژٕ نِتھ ہنرٕ گارُن یژھان ۔ یہے چھےٚ تمی ہُنٕز سادھنا تہٕ ریاضت یَیمیُک ہَر تَر تمی ہُنٕز شاعری چھےٚ ۔ یہِ پٔزریُس بذاتِ خود ست ژِتھ تہٕ آنند چھُ ۔ اکھ مکمل وحدت ے

پاٰژِ پانے کُس چھُس بیٚاکھ
پانَے خاک پانے ڳُج
پانَے زاکھ پانَے پیٚاکھ
پانے شراکھ پانَے پُج

بملا جیہ روٗ چھ یُن ظرف پننہِ زباٰنی ستی ۔ اَتھ منٛز چھُ تس شُری پانہٕ پیٚھٕ شاید پنٕنی زینہٕ ماٰلی پنڈت مادھو کولن داریاہ کینٛہہ دیُتمت ۔ یہِ دیُت چھُ میانہِ خیالہٕ سٕے اِنہار تھوان یُس بدلہٕ اُکی مادھو کولن پننہِ کورِ رٕچھ دِہدِ دیُت بیِیلہِ بملا جیہ نارٕ منقل وُہی ہیٚژٕنی تمی ہُندی سنڈکار لگی کاٗشرِ زباٰنی ہُندِ ریٚپ پٔراٰدِتھ تس کتھا رِسٕز کرنہٕ ۔

खॅन्ड हार लवुँ मा गिन्दुँ क्याह ज़ारस
जराह दितिम बॉज़्य् गारस कूत्य्
बन्ड दित्य् नागन, टख द्युत तारस
दॅह दॅर्‌य वसि कुस गारस सुॅत्य्

योॅदवय सिरी शॉयिरस खॅातरस खॉतरुॅ ज़मानुॅ काह अहमियत छुनुॅ थवान तिक्याज़ि तॅम्य् सुॅन्ज़ नज़रुॅ छे' ला ज़मॉनी तुॅ ला मकॉनी हॅकीकॅच़ व्यूर तुलान। अमापोॅज़ इन्सॉनी एहसास छिस बारव दिवुॅनावानः–

खवडुॅ मॅन्ड्‌य सिपाह कलुॅ हेरि डेरन
हरदुॅ कालि नेरन वीर्‌यन पोश
ग्वडुॅ कॅर्‌य गर्दनुॅ मीलुॅ पचिबेरन
सोंतुॅ वावुॅ येरन र्ददुॅ हरदुॅ रोश।

प्रथ रुत शॉयिर छु पनुॅनि आयि ज़िन्दगी हुन्द माने तुॅ बाज़े बे मानियत बदि कडनुॅच कूशिश करान। द्वशवुॅन्य् सूरतन मंज़ छु सु पनुॅनि शॉयरियि अख मक़सद बनॉविथ ज़िन्दगी हुॅन्ज़न वतन इन्सानुॅ सुॅन्दि खॉतरुॅ हमवार करनुॅच क्रय करान। शॉयरी छे'नुॅ कुनि सूरतस मंज़ ति ज़िन्दगियि हुॅन्ज़ कार्बन कापी बॅल्य्‌कि नव्यन इमकानन हुंद तलाश। बिम्‌ला जियि हुॅन्ज़ि शॉयरी मंज़ योॅदवय दुनियाह कावुॅ

کھُنڈہار لۆما گِنڈ کیاہ زارس
جراہ دِتھ باآنزی گارس ٴکیتھ
بشڈ دِتی ناگن ٹکھ ویُت تارس
ڈہ ڈُری وَسہِ کُس نمارس ٴستھ

لۆدوَے سری شاعرس خاطرہ زمانہ کانہہ اہمیت چھُنہٕ تھوان تِکیاز تمی ہنز نظر چھےٚ لازمانی تہٕ لامکانی حقیقتن ویُور تلان، اَما پۆز اِنسانی احساس چھس بارَو دِژ ناوان ۔

کھوڈ منڈی سِیاہ کلہٕ ہیر ڈیرن
ہرد کالہِ نیرن وپرن پوش
گوڈ ڈکری گردنہٕ میلہٕ پچہٕ بیرَن
سونہٕ واد پیرَن دردِ سَرد روش

پرٛتھ رُت شاعر چھُ پننہِ آیہِ زِندگیہِ ہُند معنی تہٕ باضے بے محنت بدِ کڈنچ کوشش کران۔ دہ شونژ صورتن منز چھُ نہ پننہِ شاعریہِ اکھ مقصد بناوِتھ زِندگیہِ ہنزن وَتن اِنسانہٕ سندِ خاطرہ ہموار بناونچ کرشے کران۔ شاعری چھنہٕ کُنہِ صورتس منز تہٕ زِندگیہِ ہنز کاربن کاپی بلکہ نۆون امکانن ہنز تلاش بملاجیہِ ہنزِ شاعری منز لۆدوَے ڈُنیاہ کلہٕ دِژ

सुन्द ज़्वन पानस कुन फिरान। बिमला जियि हुॅन्ज़ शॉयरी छे' तॅम्य् सुॅन्दि सो'लूकुॅच तर्जमान ति तुॅ असरी एहसासन हुॅन्ज़ ति। किताबि हुन्द नावुॅय वुछतव। "व्यथ मा छे' शो'न्गिथ"— अथ छु समॉजी, सक़ाफ़ॅती तुॅ रूहॉनी सो'थर्‌यन प्यठ मुखतॅलिफ माने। यि उनवान छु अख सवाल, ति तुॅ वारयाहन सवालन हुंद जवाब ति। चकि छे'नुॅ बिमला रैणा फ़क़थ लो'ब कुन बिहिथ पनुॅन्य् वथ शूबुॅरावान बॅल्य्‌कि माशरस मंज़ रूज़िथ पनुॅन्य् मुखतलिफ फर्ज़ ति पूरुॅ करान। असरी तकाज़व निशि छे'नुॅ स्व बेंदून बॅल्य्‌कि रतुॅ दॉव्य एहसास ह्यथ पनुॅनि दगि तुॅ तेलुॅनस ये'मि आयि ज़्यव दिवान :—

✪

मखमॅल्य् बागन हून्य् छरन
लबरन जरन स्वन तय लाल
ह्यनर बलन कॅदुॅल तरन
गो'बरय रतस रटन माल

✪

ये'लि ज़िंदगियि हुॅन्द्यन नागुॅरादन पॅहरुॅ लगन, पुज इमामत, तुॅ गलुॅवान मुनसिफी करन तति कम जराह वसन नखुॅ, मगर ग्वनुॅमाथ छे'नुॅ कॉन्सि तनॅज़ करान तुॅ नॅ कॉन्सि नफरत मगर चेनुॅवुॅन्य् छे' दिवान ज़ि यि व्वसुॅ द्रवसुॅ वसि नुॅ नखुॅ, ऑखुॅर छु कबरि मंज़ कुनिसुॅय ज़ुवस हिसाब द्युन —

سُنٛد ظوٗن پانس کُن پھِران۔ ہملاجیہ ہُنر شاعری چھِ تِمی سٕنٛد
سلوٗکُک ترجمان تہٕ تہٕ عصری احساسُن ہُنر تہٕ۔ کِتابہٕ ہُنٛد ناوٕ
دُچھی تُو۔" وہتھ ماچھے شوٗنگِتھ"۔ اَتھ چھُ سماجی، ثقافتی
تہٕ روحانی سوٗتھرِ پٮ۪ٹھ مختلف معنی۔ یہٕ عنوان چھُ اَکھ
سوال تہٕ تہٕ وادٕ یمن سوالن ہُنٛد جواب تہٕ۔ ژکہٕ چھِنہٕ ہملا یِنہٕ
فقط لوٗب کُن رٕہتھ پننی وَتھ شوٗبراوان بلکہِ معاشرس منٛز
روٗزِتھ پننی مختلف فرض تہٕ پوٗرٕ کران۔ عصری تقاضوٗنشہِ چھِنہٕ
سُہ بدٕوٗن بلکہِ رٕتہٕ داوی احساس ہیتھ پننہِ دگہٕ تہٕ تیلنس یِیمہٕ
آیہٕ زبان دِوان ۔

مخملی باغن ہوٗلہٕ چھُرن
لبرن جبرن سوٗن تے لال
ہُنر بلن کُڈل ترن
گوٗبرے رِتس رٕٹن مال

ییلہِ زِندگیہٕ ہُنٛدٕ ناگہٕ رادن پہر لگن۔ یُجی امامت
تہٕ گلہٕ وان مُنصفی کرن تتہٕ کم جراہ وَسن نکھہٕ مگر گوٗہٕ ماتھ
چھِنہٕ کانہہٕ طنٛز کران تہٕ نہ کانٛسہِ نفرت مگر ژِیہٕ وُن چھِ دوان
زِیہٕ ووسہٕ درٕ وسہٕ وَسہٕ نہٕ نکھہٕ۔ آخر چھُ قبرِ منٛز کُنہٕ ہسے
زُوٗس حساب دیُن۔

हालातन तुॅ रूहॉनी ज़िंदगियि मुतलिक छुनुॅ मे' से'दि स्यो'द के'न्ह मोलूम, मगर तॅम्य् सुॅन्ज़ शॉयरी छे' म्यानि खॉतरुॅ तॅम्य् सुॅन्ज़ सॉरुॅय शखसियत बदि कड़ान। तॅम्य् सुॅन्द्य वाख छि तॅम्य् सुॅन्ज़ ख्वद कलॉमी तुॅ अथ मंज़ छु तॅम्य् सुॅन्द बॉतिन नो'न तुॅ प्रो'न बासान। स्व छे' छ्‌वपुॅ थवुॅन्य् यछ़ान मगर इन्सॉनी कमज़ूरयियि छस बे' शूंक्य् पॉठ्य बाज़े प्रोवमुत रावुॅरावान। तिक्याज़ि यो'ताम इन्सान अदुॅ तॅम्य्सुॅन्द रूहॉनी इरतिका कोताह ति ऑस्यतन, प्रकरॅच़ हुॅन्दिस यहातस मंज़ छु, तो'ताम छस यिमुॅ कमज़ूरयियि तुॅ बावथ करुॅन्य् ति छे' यिछुॅय अख कमज़ूरी। पनुॅनि अथ कमज़ूरयियि प्यठ छे' स्व विज़ि विज़ि अफसूस करान। मसलन :–

✪

मॉरन ह्यच़ोम लॅब्य् लॅब्य् पकुन
छ्‌वकुन ह्युतुम ह्यकुन प्योम
ग्वरन हाव्योम नाबद टकुन
कथव वखनुम अथव ख्योम

✪

अमि तलुॅ छु बासान ज़ि तस खॉतरुॅ छे' पनुॅन्य् शॉयरी सानवी ॲहमियत थवान तुॅ बुनियॉदी अहमियत छे' स्व पनुॅनि साधनायि दिवान। मगर इन्सानस छुनुॅ सोरुय पानस ताम। न सिर्फ प्रकरॅच़ बॅल्यकि पनुॅनि माशरुॅक्य् तक़ाज़ुॅ ति छि बाज़े सिरी शॉयरुॅ

حالاتن تہٕ روحانی زِندگیہِ متعلق چھُنہٕ مے سیدِ سیوٚد کینٛہہ
مولوم۔ مگر تمۍ سٕنٛز شاعری چھےٚ میانہٕ خاطرٕ تمۍ سٕنٛز سارٕ ے شخصیت
بدِ کڈان۔ تمۍ سٕندی واکھ چھِ تمۍ سٕنٛز خود کلامی تہٕ اَکھ
منٛز چھُ تمۍ سُنٛد باطِن نوٚن تہٕ برٛوٚن باسان۔ سہٕ چھےٚ
زٕ ھو پہٕ تھوٚدٕ یژھان مگر انسانی کمزوٚرِیہ چھس بےٚ شونٛکی پاٹھی
باضے پرٛدٕ ومُت راد راوان۔ تکیاز یوٚ تام اِنسان اَدٕ تمۍ سُنٛد
روحانی ارتقاء کوتاہ تہٕ آسی تن پرٕ کرُژٕ ہٕندِس وحاطس منٛز
چھُ، توٚ تام چھس یِمہٕ کمزوٚریہ تہٕ باوتھ کرُن تہٕ چھےٚ یژھی اَکھ
کمزوٚری۔ پننہٕ اَتھ کمزوٚریہ پیٹھ چھےٚ سہٕ وِزٕ وِزٕ افسوس
کران۔ مثلن ؎

مأرن ہیٚتروم لُبی لُبی پکُن
چھوکُن دیُتم ہیکن پیوٚم
گورن ہاوِیوم نا بد ٹلکن
کھٔووکھُم اَتھو کھیوٚم

اَمہِ تلہٕ چھُ نَنان زِ تس خاطرٕ چھےٚ پننہٕ شاعری
ثانوی اہمیت تھوان تہٕ بنیادی اہمیت چھےٚ سہٕ پننہٕ سادھنا آ
دِوان۔ مگر انسانس چھُنہٕ سورُے پانس تام، نہ صرف پرٕ کرُژ
بلکِ پننہٕ معاشرٕکی تقاضہٕ تہٕ چھِ باضے سری شاعر

गॅयि तखलीकी ईमानदॉरी। याने यि कॉन्सि वो'न ति छा तॅम्य् पानुँ चितुरमुत तुँ अथ छा तॅम्य् मुनॉसिब फॅनी वो'लुत को'रमुत। अथ सिलसिलस मंज़ छु जे.के. स्टीफन वनान "मूल्य्र गव नुँ ति वनुन यिनुँ अमि ब्रोंह कॉन्सि वो'नमुत आसि, बॅल्य्कि ति वनुन यि त्वहि पानुँ सूंचमुत आसि"। पनुन तजरुबुँ बावॅच़ बलुँकि हुसनुँ सूॅत्य् पॉरुनुय गव मूल्य्र आसुन"। अमि आयि छे' "व्यथ मा छे' शो'न्गिथ" सो'म्बरनि हुँन्ज़ तखलीक कार स्यठा ऑरिजिनल।

✪

सतन सॅन्दरन थाव्योम ब्वनुँय
दोद खो'त वनुँय नो'नुय द्राव
मो'र ओस मो'च़िथ म्वरदय ख्वनुँय
नो'थ गव गो'नुय छो'नुय द्राव

✪

सन्य्र सोरुय नो'नुय हॉविथ
सन्यर लबुन पानस ताम
ज़्वनुक ज़ान्य्र कन्दे सॉविथ
मनस रॉविथ ह्यनस साम

✪

बुँ ज़ानन नुँ बिमला रैणा। द्वयि च़ोरि फिरि छम वुछमुँच़ अदबी मॅहफिलन मंज़ तुँ यिमन मॅहफिलन मंज़ ति छे' स्व कमुँय यिवान। वुछनुँ तलुँ छे' स्व अख से'ज़ सादुँ, हलीम, अडवरुँ बटन्य् ये'मिस डखि पनुँन्य् वाखुँ सो'म्बरन "रे'श माल्युन म्योन" छे'। बिमला जियि हुँन्द्यन ज़ॉती

گو تخلیقی ایمانداری۔ یانے بہٕ کانٛسہٕ وۄن تہٕ چھاتٕھ پانہٕ ژٕھسترمت تہٕ اَتھ چھاتٕھ مناسب فنی دوٚلت کورمُت۔ اتھ سلسلس منٛز چھُ جے کے سیٛفن دنان" مولہ گو ہہ تہٕ دُنِ پنہٕ امہٕ بروٚہہ کانٛسہ وۄ نمت آسہِ بلکہِ تہٕ وۄنُن یہ تو ہہ پانہٕ سوٚنجمُت آسہٕ"۔ ہُنٛن تجربہٕ باوٕ ژبلہٕ کہٕ حُسنہٕ ستی پاٚرنے گو مولہ آسُن۔ امہٕ آیہِ چھے" وہیتھ ما چھے شونگِتھ" سوٚمبرنہٕ ہنٛز تخلیق کارسُہاہ اوہ جُنل

ستن سیٛندرن تھاوٕ یوم لوٕ ہے
دود کھوٚت ونے نوٚنے دژاو
موٚر اوس موٚژتھ مورد ے کھونے
لوتھ گو گوٚنے چھوٚنے دژاو
نٕنبر سوڑے نوٚنے ہاوِتھ
سنٛبر لبُن پانس تام
نہٕ تُکُ زانہٕ کنٛدے ساوِتھ
منٛس راوِتھ یٛنٛس سام

بہٕ زانن نہٕ ہملا رینہ۔ دِہٕ یہ ژورِ پھِرِ چھم وُچھمہٕ۔ ادبی محفلن منٛز تہٕ چھے سو کم لوان۔ وُچھنہٕ تلہ چھے سو اکھ سیٛنز ساد، حلیم، اَڈ وہ ہٹنی پینٛس ڈکھ پنٛنی گو ڈیچ داکھ سوٚمبرن "ریوٚش مالیٛن میٛون" چھے۔ ہملا جیہِ ہٕدٕن ذاتی

मुमकिन छु कुनि हो'खिस कुलिस ह्युव क्वदुॅ गो'र मा मनसावि सिरी शॉयरियि, यि वॅनिथ ज़ि यि छे' र्‌यवॉयती तुॅ अथ मंज़ छुनुॅ कांह मूल्य्‌र (Origionality) या असुॅल ज़ॅयी। अत्य्‌थ करुॅ बुॅ अर्ज़ ज़ि र्‌यवायॅच़ न्यबर हे'किनुॅ किंही ऑसिथ। फनुक कांह ति नो'मूनुॅ अदुॅ सु ऑस्य्‌तन कुनि ति कुॅसमुक फन, छु मुसलसल र्‌यवायॅच़ हुंद अख इरतिकॉयी, तखलीकी रुॅफ आसान। र्‌यवायथ छे'नुॅ बदलान, यि छे' फक़त बदलवुॅनिस समयस सूॅत्य्‌ बदलवुॅन्य्‌ जामुॅ प्रावान। फक़त छे' बोतलुॅ तुॅ लेबलुॅ यसलुॅ बदलान, मस ति रोज़ान सुय तुॅ मय ति। अमि आयि छुनुॅ मूल्य्‌र कुॅन्हुॅय चीज़। हमेशि सुय दॅर्ययाव हमेशि पोन्य्‌ बदलवुन तोति पोनी। युॅवहय आब बज़ॉहिर अन्दस वॉतिथ बे'यि कांह नो'व आगुर प्रावान। यथ आलमस मंज़ छुनुॅ कांह चीज़ ति खते मुस्तकीम। सोरुय छु दॉयरन मंज़। सोंच, ज़िंदगी तुॅ वत्क– ते'लि क्याह सनागव मूल्यर (origionality)? खयालय हुंद आगुर छुनुॅ इन्सानस खॉतरुॅ मुशतरकुॅय योत बॅल्य्‌कि (Innate) ति। डीकार्टन ये'लि मादस प्यठ खयालस तरजीह दिच़, सु ओस सिरी आयि कथ करान। यि कथ छे'नुॅ सॅहल सरुॅ करुॅन्य्‌ ज़ि कॅम्य्‌ वॅन्य्‌ क्वसुॅ कथ ग्वडुॅ। मूल्य्‌र छु पनुन वो'जूद फक़त असलूबस मंज़ थवान। युस बहरहाल फनकारुॅ सुन्द ह्युतमुत पॉराव आसान छु। मूल्यर या असुॅल ज़ॅयी

ممکن چھُ کُنہِ ہوٚکھِس کُلِس ہیوٚ قیوٚدٕ گوٚژ ما منا وِ
سری شاعری یہِ وُنِتھ زِ یہِ چھےٚ رِوایتی تہٕ اَتھ منٛز چھُنہٕ کانٛہہ
موٗلیہ ORGINALITY یا اصل زٕتی۔ یہِ کرٕ عرض زِ رِوایژ
نیٚبر ہیکہِ نہٕ کانٛہہ آسِتھ۔ فنک کانٛہہ تہٕ نوٚموٗنہٕ اَدٕ
آسی تن کُنہِ تہٕ قسمک فن، چھُ مسلسل رِوایژ ہنٛد اَکھ
اِرتقاۓیی تخلیقی پہٕپ آسان۔ رِوایت چھنہٕ بدلان یہِ
چھےٚ فقط بدلونٕس سمیٚس ستی بدلوٚنٕ جامہٕ پٔراوان۔
فقط بوتلہٕ تہٕ لیبلہٕ بدلان مٔس تہٕ روزان سُے تہٕ مےَ تہٕ۔
اَمہِ آیہِ چھُنہٕ موٗلیہ کانٛہہ چیز۔ ہمیشہ سُے ذٔری یاو، ہمیشہ
لوٗلٕ بدلوٗن تو تہٕ لوٗلِ۔ یِہوے آب لبِ ظاہر اَندٕس داتھ
بیٚیہِ کُنہِ لوٗنٕس آگرس پٔراوان۔ یتھ عالمس منٛز چھُنہٕ کانٛہہ چیز
تہٕ خطِ مستقیم۔ سوٗرُے چھُ داۓیرن منٛز۔ سوٗچ، زندگی تہٕ
وقت۔ تیٚلہِ کیٛازِ گوٚ موٗلیہ "ORIGINALITY" ہٕکیو خیالن
ہُنٛد آگُر چھُنہٕ اِنسانس خاطرٕ مشترکہ لوت علی کرِ INNATE
تہٕ۔ ڈیکارٹن ییٚلہِ مادس پیٚٹھ خیالس ترجیح دِژ تہٕ ادس
سری آیہِ کتھ کران۔ یہِ کتھ چھنہٕ سہل سرکرٕنٕ زِ کمہٕ ولٕ کوٚسہٕ
کتھ گوٚڈٕ۔ موٗلیہ چھُ پننہِ وجود فقط اسلوٗبس منٛز تھوان
یُس بہر حال فنکارٕ سٕنٛد دِیتمت پٲداو آسان چھ۔ موٗلیہ اصل زی

छु तॅम्य् सुन्द ज़े'हनी इरतिकाज़ तस ज़बरदस अथुॅ रो'ट करान। यि इरतिकाज़ छुनुॅ त्यूत ज़बॉन्य् वर्तवास तुॅ शारुॅ गरतस कुन ज़्वन थवान, यूत यि तजरुबुॅकिस तहलीलस तुॅ तजज़ियस कुन रोज़ान छु। अथ तजज़ियस दौरान छे' ज़बान तल शो'ऊरुॅ मंज़ुॅ पानय व्वतलान तुॅ शारस शकलावान। आम शॉयरस तुॅ सिरी शॉयरस छे' यिहय फर्क। सिरी शॉयिर छुनुॅ दॉनिस्तुॅ पॉठ्य शार गरान। ॲमिस छु तजरुबुक तज़ुॅज़ियि यि दॅप्यज़ि ति शार नॉज़िल करान। यथ जायि ति रूहॉनी वति हुन्द ग्वनमाथ तजरुबुॅ प्यठुॅ ज़्वन तुलिथ शारुॅ गरतस कुन लगावि तथ जायि छु शार सतही तुॅ तकलीदी बनान। बिमला जियि हुॅन्द्यन वाखन यो'दवय आम पॉठ्य स्व खो'सूसियत छे' ये'मि खॉतरुॅ मे' निश (Sublimity) रो'स कांह लफज़ छुनुॅ अमा पो'ज़ स्व यथजायि ति कूशिश करान छे' तथ जायि न छु शारस मंज़ शबनॅम्य् शे'हजार रोज़ान तुॅ नॅ पारुॅद्य् थरुॅ थरुॅ। शार छु तकलीदी अंदाज़ प्रावान। अमिच मिसाल छे' ये'मि किताबि हुॅन्दिस ऑखरस प्यठ शे' नज़मुॅ। मगर बिमला जियि हुॅन्ज़ि शॉयरी हुंद बो'ड मेछर छु यि ज़ि पनुॅन्य्न वाखन मंज़ छे' स्व फक़त तजरुबस अयितन रोज़ान। तुॅ वाख छु बे' शूंक्य् पॉठ्य तिथय पॉठ्य व्वतलान यिथुॅ पॉठ्य कुलिस पॉन्य् पानय पन यिवान छु।

چھُ ارتکاز تس زبردست. اَتھ روٚٹ کران۔ یہِ ارتکاز چھُنہٕ
تیوٚت زباٗنۍ ورتلاوس تہٕ شعرِ گرتس کُن ظوٗن تھوان یوٚت یہٕ تجربکس
تحلیلس تہٕ تجزیس کُن رُوزان چھُ، اَتھ تجزِیس دوران چھےٚ زبان
تل شعوٗرِ منزٕ پانے وۄتلان تہٕ شعرس شکلاوان۔ عام شاعرس
تہٕ سری شاعرس چھےٚ یہے فرق۔ سری شاعر چھُنہٕ داٗنِستہٕ
پاٹھۍ شعر گران اُمِس چھُ تجرُبُک تجزِیہ یہِ ڈیٖلۍ زِ تہٕ
شعر ناٗزِل کران۔ یتھ جایہِ تہٕ روحاٗنی وتہٕ ہُنٛد گوٚمتھ
تجرُبہٕ ییٚہٕ ظوٗن تُلِتھ شعرِ گرتس کُن لگاوِ تتھ جایہِ چھُ
شعر سطحی تہٕ تقلیدی بنان۔ بِملاجیہِ ہِنٛدِ ین واکھن منٛز
لوٚدوے عام پاٹھۍ سۄ خصوٗصیت چھےٚ ییٚمہِ خاطرٕ میٚہ نِش
SUBLIMITY روٚدس کانٛہہ لفظ چھُنہٕ اَماپوٚز سۄ
یتھ جایہِ تہٕ کُنہِ پراٗنِس یادِ وُترس ییٚہٕ شعر گرِچ کوشش کران
چھےٚ تتھ جایہِ نہٕ چھُ شعرس منٛز شبنمی شیٚہجار روزان تہٕ نہٕ پادٕ ری
تھرِ تھرِ۔ شعر چھُ تقلیدی انداز پراوان۔ اَمِچ مِثال چھےٚ ییٚمہِ
کِتابہِ ہِنٛدِس آخرس ییٚہٕ زٕ نظمہٕ۔ مگر بِملاجیہِ ہِنٛزٕ شاعری
ہُنٛد بوٚڈ میچھر چھُ یہِ زِ ییٚہٕ نِہن واکھن منٛز چھےٚ سۄ فقط
تجرُبس آیہِ تن روزان تہٕ واکھ چھُ بے شوٗنکۍ پاٹھۍ تِتھے
پاٹھۍ وۄتلان یتھ پاٹھۍ کُلس پاٗنۍ پانے پن لوان چھُ۔

✪

हदाह चॖटिथ नदाह वसान
सदाहॅ रो'स्तुय वसान शोन्य्
गाह छटान स्वंदर बालाह
स्वनाह वथरिथ सासॖ दोन्य्

✪

सॅहज़ा नन्दा सॅहज़ॖ दारे
अमर्यतॖ नारे छकॖवुन रूद
सासॖ बज़ॖ विगिनि नो'मरिथ कारे
लछि बज़ॖ लाँलॖ सालॖ दिथ गॅयि सूद

✪

र्स्वगॖ हूर स्वनॖ कूर द्रायि पो'त दारे
रतॖ बॉरव ऑस्य वतॖ डुवन
बॅदरॖ दून्य् सॅदरॖ खॅच़ सप्तॖ सवारे
शीनॖ डबि ज़ूनॖ दारि कृष्णॖ मिलवन।

✪

बिमला जी हुंद असलूब छु इस्तिआरॉयी तॖ तमसीली तॖ कुनि कुनि अलामॅमी ति (सॅहज़ॖ नागाह मंज़ कोह आरस)। ॲकिस रॖतिस सिरी शॉयरॖ सुॅन्द्य् पॉठ्य छे' स्व पनुन बास मुमकिन हदस ताम परन वॉलिस ब्रोंठ कुन अनान। अथ सिलसिलस मंज़

کیٚنٛہ نمونہٕ چھِ یِتھہٕ آیہِ ۔

حداہ ژٕ ٹھ نداہ وَسان

سداہ رٕوستے وَسان شوٗلۍ

گاہ ژھٹان سوٚندر بالاہ

سۆناہ وَتھرِتھ ساسہٕ دوٗلۍ

•

سُہرانندا سُہرِ دارے

امرِتھ نارے چھکہٕ وُن رٕوٗد

ساسہٕ بَنِزوِ کنہٕ نوٗمرِتھ کارے

لچھِ بُنزلالہٕ سالہٕ دِتھ گیہ سوٗد

سورگہٕ حوٗر سونہٕ کوٗر دژایہِ پوٚت دارے

رَتہٕ بأرو اَسی وَتہٕ ڈُوان

بُدرہٕ دوٗلۍ سُدرہٕ کھٗژ سمہٕ سوارے

شینہٕ ڈبہٕ زٕوٗنہٕ دارِ کرشنہٕ مِلون

زِملاجیہ ہِندِ اسلوب چھُ استعارأتی تہٕ تمثیلی تہٕ کُنہِ کُنہِ علامتی تہٕ (ع سبزِ ناگاہ منز کوٚہ آرس)۔ اَکِس ہٕتِس سِری شاعرہٕ سندی پأٹھی چھتے سوینٛ باس ممکن حدس تام پٔرن وٲلِس بروٗنہہ کُن انان۔ اَتھ سلسِلس منز

व्वखुॅल्य् नाव लाकम अथस,
व्वखुॅर्य वतन कथन सोज़
पखुॅज चॉरिथ पयि किस रथस
वायुक वसवास प्रॉविथ बोज़

✪

(ज) 'श' शिवन शक्ती ग्युन्द छ्यपुॅ छ़ारे
शिवस शाहन गॅयि मिलुॅवन

✪

रे'शव राशि यिथ रूह रबुॅनोवुख

✪

राशाह छु वक्तुॅक तुॅ असि क्युत बाश।

(द) 'र' आवाज़ि सूॅत्य्
'च़' तुॅ 'छ़' आवाज़ रॅलिथ छे' यि असलूबियॉती आहंग पॉदुॅ करान :–

✪

रुमुॅ रुमुॅ कॅहलिथ रूह म्योन च़े'
मछ़ि मछुॅ बन्द डले म्योन
मे'च़ि मे'च़ रले रछ़ रछ़ गले
अदुॅ क्याह फले नो'व नतुॅ प्रोन।

✪

असलूबियॉती हुसनस छे' अकि तर्फुॅ ग्वनुॅमाथ पनुॅनि दगि हुंद रथ मॅथिथ सन्यर दिवान तुॅ बे'यि तर्फुॅ तमि आयि शकलावान तुॅ पॉरावान ज़ि परन वॉलिस छे' फिक्री तुॅ जमॉलियॉती तशफी सपदान लफज़ुॅ चित्र कॉरी सूॅत्य् युॅवस शबीह सॉज़ी बदि ने रान छे' तमिक्य् के'न्ह नो'मूनुॅ छि ये'मि आयि :–

دوکھلی ناولاکم اتھس

دوکھرِ وَتن کھتن سوز

پکھیج چاٲرتھ پیہ کس رٕتھس

دایکٕ وسواس پرآوتھ لوز

(ج) (ش) شۄن شکتی گیشند ژھپیہ ژھارے

شیوس شہن گیہ ملہٕ وَن

ریشو راش یتھ روح رٕنبہ نووکھ

راشاہ چھووکھ تہٕ اسہ کیٛت باش

(د) "ر" آوازہ ستی میٹھی "ژ" تہٕ "ژھ" آوازٕ ٲلِتھ چھےٚ

یہ اسلوبیاتی آہنگ پاداکران سہ

ژمہ ژمہ کھلتھ روح میثون ژلے

ژھِ ژھ بند ڈلے میثون

میٹژ میٹژِ رلے ژھِ ژھِ گلے

اَدٕ کیاہ پھلے نوٚد تہٕ پرٚون

اسلوبیاتی حُسنس چھےٚ اکِہ طرفہٕ گوہٕ ماتھ پننہٕ دگہِ

رٕتھ مُتھتھ سنبر دوان تہٕ بیٚیہ طرفہٕ تمہ آیہ شکلاوان

تہٕ پارادان زٕ یٛرن والیس چھےٚ فکری تہٕ جمالیاتی تشفی سپدان

لفظی ژہرکاری ستی یوسہ شبیہ سازی بدنیران چھےٚ تمکی

छलुन, वावुॅच रज़ कलि रोज़ुन बेतरि।

ग्वनुॅमातुॅ सुॅन्दि ज़बॉन्य् वरतावुक असलूबियॉती आहंग ति छु सनुन लायक, यि आहंग छु रवॉनी तुॅ संगीतस व्वथबव दिथ मानियुक सो'दुर कापि अनान। रुॅचि़ शॉयरी हुॅन्ज़ पहचान छे' असलूबियॉती हुसनस सूॅत्य् मानियिच तहदॉरी ति आसान। बकौले 'अज़रा पावंड–रुत अदब गव सु यथ मंज़ ज़बान तमि आयि वरतावनुॅ आमुॅच़ आसि ज़ि माने आसि मुमकिन हदस ताम श्रो'परिथ। अथ कॅहवचि प्यठ गॅखुॅरॉविथ छे' नुॅ बिमला जियि हुॅन्ज़ शॉयरी कुनि रंगुॅ ति खो'ट बासान। तॅम्य् सुॅन्ज़ शॉयरानुॅ वुज़िन्य् छे' पॉन्य् पानय पनुन वो'लुत व्वपदॉविथ पानस वलान। वुछतव हरफ कमि आयि छि तखलीकी वीगिस प्यठ विगिनि बॅनिथ नच़ान। के'न्ह मिसालुॅ करुॅ बुॅ पेश :–

(अ) हरफ 'न', 'ग' , 'तु', 'र', छि बाज़े अथवास कॅरिथ ये'मि आयि हिकुॅट करान :–

✪

ग्वगर सॉरी अॅन्दुॅर्य त्रो'पिम,
लंगर ले'जन गजन ठान,
अन्थुॅर, मन्त्र, यन्त्र श्रो'पिम,
दातुॅ अदुॅ ज़ोनुम आत्म ज्ञान।

✪

(ब) 'स' आवाज़ि हुन्द वर्तीव :–

چھلُن، واوِچ رز، کلہ روزُن بیتر۔

گوڈٕ ماتھہٕ ہِند زبانٕی ورتاوُک اسلوبیاتی آہنگ تہٕ چھُ سنُن لایق۔ یہ آہنگ چھُ روانی تہٕ سنگیتس وِہ کھبو دِتھ معانیک سوٚدُر کاپہٕ انان۔ رٕژ شاعری ہُنٛز پچھان چھےٚ اسلوبیاتی حُسنس ستی معنیٚ پیٚچ تہہ دارٕی تہٕ آسان بقول ازرا پاونڈ گوو "رُت ادب سہٕ یتھ منٛز زبان تمہِ آیہ ورتاونہٕ آمٕژ آسہِ زِ معنی آسہِ ممکن حدس تام شرٛوپرِتھ۔" اَتھ کھوچہِ ییٚتھ گکھرآوتھ چھینہٕ بِملاجیہٕ ہُنٛز شاعری کُنہٕ رنگہٕ تہٕ کھوٚٹ باسان۔ تِمہٕ ہُنٛز شاعرانہٕ وُزٕنی چھےٚ پانٕی پانے ییٚنُن ووٚلُت وِپداوتھ پانس والان۔ وُچھی تو حرف کمہِ آیہ چھِ تخلیقی وِہگس ییٚتھ وِگنہِ ہِنٛتھ نٛزان۔ کیٚنہہ مثالہ کرہ پیش۔

(ا) حرف "ن"، "گ" تہٕ "ر" چھِ باقے اَتھ واس کرِتھ ییٚمہِ آیہ تہٕ ہِکٹ کران ؎

گوگر ستاری اندری ترٛوپہم
لنگر ییٚچن گجن ٹھان
انھر منتر ہیتر شرٛوپم
داتہ اد زونُم آتم گیان

(ب) "س" آوازِ ہُنٛد ورتاو ؎

प्यठ अथ पनुन बास बनावनुँच कूशिश करान तुँ पतुँ अथ सॅनिथ तजरुबुँ बनावान, तुँ चूरिमिस सो'थरिस प्यठ अमि तजरुँबुकिस अॅकिस ल्वकटिस हिसस लफज़ुँ वो'लुत, तुँ यि ल्वकुट हिसुँ ति छु सॉलिकुँ सुँन्दि रदि अमुँलुक अख खो'ट हिसुँ आसान। अॅथ्य् हिसस छि वयखुरी वनान। अवय छुनुँ कॉसि आम इन्सानस खॉतरुँ रूहॉनी कलामुँ समझुन सहल आसान। बकौले अहद ज़रगर : "लफज़न माने ज़ानन हुशियार"

वयखुरी हुँन्दिस आलमस मंज़ छु साहिबि हाल शॉयरस पनुँनि रूहॉनी हालुक फकत क्याहताम ज़्वन रोज़ान तुँ अमे'य ज़्वनुक मेछर छु सु परनवाल्यन ताम वातनावनुँच कूशिश करान। य्वहय ज़्वन छु स्यठा थज़िरूहॉनी शॉयरी हुन्द बॉतिनी आहंग, ज़ॉहिरी वो'लुत, जजरुबुँ, इरतिका तुँ इन्तिहा आसान। बकौले अहद ज़रगर :–

✪

ज़्वनुँ सूँत्य् मिलुँवन च़्वन दर्बारन
वॉकुँफ कारन तमिची ज़ान।

✪

बिमला जी छे' पनुँनि लफज़ुँ मिलुँ वनि सूँत्य् वातनाविरुक क्रेछर मेठरावनुक संज़ करान तुँ यि छु तॅम्य सुँन्ज़ि ज़बान सॉज़ी हुंद ब्याख ग्वन। के'न्ह मिसालुँ :–

कलि मल च़लुन, सो'बंरिथ समुन, व्वन्दु सॅथुँरुन, वुथि वानि बुथ

پیٹھ اَکھ ییٚنٛ باس بناوٕنٕچ کوشش کران ہٕنہٕ اَکھ سٕنہٕ
تجربہٕ بناوان ہٕ ژٕوُری مس سوتھرس پیٹھ اَمہِ تجربہٕ کس اَکس
نوٕکِٹس حِصَس لفظ دوٚلت، ہٕ یہِ لوٚکُٹ حِصہٕ ہٕ چھُ ساٰلکہٕ
پنٛدِ رٔدِ عملُک اَکھ کھوٚٹ حصہ آسان۔ اَتھی حِصس چھ ویکھرٕ
وَنان۔ اَوے چھُنہٕ کاٰنٛسہِ عام اِنسانس خاٰطرٕ روحاٰنی کلامہٕ
سمجھُن سہل آسان۔ بقولِ احد زرگر۔ ۶ لفظن مانے زانن ہُشیار
ویکھرٕ ہُنٛدس عالمس منز چھُ صاحبِ حال شاعرس
پننہِ رٔد حاٰنی حالُک فقط کیاہ تام ظٕوٕن روزان ہٕ اَمی ظٕوٕنک
میچھر چھُ سُہ برٕن والہٕن تام واتناونٕچ کوشش کران۔
یِہے ظٕوٕن چھُ سیٹھا تھزِ روحاٰنی شاعری ہُنٛد باطنی آہنگ،
ظاہری دوٚلت، تجربہٕ، اِرتقار ہٕ اِنتہا آسان۔ بقولِ
احد زرگر۔

ظٕوٕ نہٕ ستی مِلہٕ وَن ژوٚن دربارن
واٰقف کارن تمہِ چی زان

بِملاجی چھِنے پننہِ لفظ مِلہٕ وَنہٕ ستی واتناونٕک
کرتچھر میٹھراونُک سنز کران ہٕ یہِ چھُ تمی سنٛز زبان ساٰزی
ہُنٛد بیاکھ گوٗن۔ کینٛہہ مثالہ:۔
کلہٕ مل ژلُن، سو مبرِتھ سمُن، دہ نٔد سٕتھرُن، وُتھ وانہِ بُتھ

ति पूरुँ करान। बद कुॅसमॅती छे' यि ज़ि असि मॅशरॉव 'ललदे'दि' हज़रति अलमदॉरुन्य् तुॅ रे'श नामन हुॅन्ज़ ज़बान तुॅ ज़बॉन्य् बॅरचर दिनुॅकिस नावस प्यठ मनसोव पनुन तुॅ को'त लुकुॅ हुंद। ज़ेरि नज़र सो'म्बरनि मंज़ आव नुॅ मे' त्युथ अख लफज़ ति नज़रि युस कॉशरि मिज़ाज़ुॅ न्यबर या कुनि वाखस मंज़ कांह मसनूई जाय थवान आसिहे। मॅशरॉव्य्मुॅत्य् लफज़ तुॅ वॅनित्य् या दॅपित्य् बे'यि तमि आयि तखलीकी वर्गस च़ानुॅन्य् ज़ि तरसीली इमकानन मेलि नॅव त्वछ' – छु अख रुत द्युत। बॅड कथ छे' यि ज़ि तॅम्य् सुॅन्दि अचे'ति मन्ज़ुॅ छु पॉन्य् पानय तॅम्य् सुॅन्ज़ि शॉयरी हुंद वो'लुत व्वतलान। परन वॉल्य् च़ितरन पानय यि हॅकीकत। बुॅ करुँ फक़त के'न्ह लफज़ तुॅ वॅनुॅत्य् पेश यिम वाखन मंज़ फिकिरि हुॅन्ज़ि टिकिरि सूॅत्य् वरतावनुॅ आमुॅत्य् छि :– मनुॅट्य्, मेनुॅन्य्, तीरुक तछुन, छुलुन, ॲहनॉजन गछुन, र्‌यदुॅ, हवदुॅहॅर, नदुॅ हरुॅन्य् नठ, मूलन यंगुॅ तुॅ पॅतरन सग, बेतरि।

रूहॉनी शॉयरी मंज़ छि वातुॅनाविरुॅक्य् ज़्यादुॅ ठॅर्य आसान। बकौलि शिवाचार्य छुनुॅ कुनि "परा" याने लामकॉनी तुॅ लाअसॉनी तज़रुबस ग्वड़निक्य्न त्रन सो'थर्‌यन प्यठ लफ़ज़ुॅ वो'लुत करुन मुमकिन। दरअसुॅल छुनुॅ यि ओ'ताम तजरुबुॅ ति आसान। ग्वडुॅ फकत क्याहताम बास युस ग्वनुॅमातस पानस ति बोज़ुन छुनुॅ तगान। सुछु ॲकिस ल्वकटिस चिहिस अमि बासुक हिसुॅ बनान। दो'यमिस सॅथरिस

تہٕ پۄرٕ کران ۔ بد قسمتی چھےٚ یہِ زِ اَسہِ مُشرآو للہ دیدِ حضرت علمدارٕنۍ تہٕ ریشہِ نامن ہنٛز زبان تہٕ زبٲنۍ ہُرٕ ژرٕ دِنہٕ کِس ناوس پیٹھ مَنسوٗو پنٕنہِ تہٕ کوٚت لکہٕ ہُنٛد ۔ زیرِ نظر سومبرنہٕ منٛز آونہٕ میٚ تیٚتھ اکھ لفظ تہٕ نظرِ یُس کاشرِ مِزاجہٕ نیٚبر یا کُنہِ واکھس منٛز کانٛہہ مصنوعی جاے تھوان آسہِ ہے ۔ مُشرآوی ہِتی لفظ پتہٕ وَنہِ بیٚیہِ تمہِ آیہِ تخلیقی ورگس ژانٛہِ زِ ترسیلی اِمکانن میلہِ نیٚو توٚژھ چھُ اکھ رُت دٔیت ۔ بُڈکھ چھےٚ یہِ زِ تمۍ سٕنٛدِ اثہٕ بتہٕ منٛز چھُ پٲنٛژ پانے تمہِ شنٛزِ شاعری ہُنٛد وُولُت دِوتلان ۔ پرٕن وٲلۍ ژہٕ ہترن پانے یہِ حقیقت ۔ یہِ کرٕ فقط کیٚنہہ لفظ تہٕ وَنہِ ہیش یمن واکھن منٛز فِکرِ ہنٛز ٹِکرِ ہتی ورتاونہٕ آمتی چھہٕ ـــ
مَنٛٹی مینٛنہِ ، تیٚرِک تچھُن ، چھٔلُن ، اُہناجن گرٕ ٹھن ، ریہہ ، ہوٚدہُر ـ ندہٕ ہرِنۍ نہٕ ، موٗلن ینگہٕ پُترن سگ ، بیتر ـ

روحٲنی شاعری منٛز چھہٕ واتناوِہِکۍ زیادٕ ٹھٕری آسان بقولِ شِو آچار سو مانند چھُنہٕ کُنہِ "ییرا" پانے لامکٲنی تہٕ لا نہٕ ٲنی تجربس گوڈنکین ترہن سوٚتھرن پیٹھ لفظن وُولُت کرُن ممکن ۔ دراصل چھُنہٕ یہِ اوٚتام تجرُبہٕ تہٕ آسان ۔ گوڈ فقط کیاہ تام باس یُس گوٚنہٕ ماتس پانس تہٕ بوزُن چھُنہٕ تگان یُس چھُ اُکِس لوکٕٹِس ژہِس اَمہِ باشک حِصہ بنان ۔ دوٚیِمِس سوٚتھرِس

कुनुन कोंडुम मे'य वानॅ वानु
मे' पॉन्य् पानु पानस फो'र
कल कर छ़लुँगो'र चावान पानॅ
बुँ मे' म्योनुय मनस ठो'र

बिमला जियि हुॅन्द्यन वाखन छे' अख स्य्कुँ फार्म। ललदे'दि पतुँ यिम ति वाख कॉन्सि कॉन्सि लीख्य् या ललदे'दि हुॅन्दिस नावस प्यठ लेखनु आय तिमन मंज़ छुनुँ फार्मि हुन्द हिशर, तुँ न छु ज़्यादुँ लिसॉनी रखुँ रखाव तुँ फिक्री हुन्द सन्य्र। र्‌वपुँ दे'दि मंज़ यो'दवय ज़बर्दस फिक्री सन्य्र छु अमा पो'ज़ लिसॉनी एतुँबारुँ छिनुँ तॅम्य् सुँन्द्य् वाख ज़्यादुँ आम फॅहम। अथ बर अक्स छे' बिमला जी ललदे'दि पतुँ वाखुँ सिन्फि नँ सिर्फ अख स्यकुँ फार्म दिथ परतीथ तुँ प्रज़नथ दिवान बॅल्य्कि लिसॉनी आयि फॉहलाव दिथ वाखुँकिस व्यथुँकिस व्यथुँबवस मंज़ पनुन तख़लीकी किरदार ति अदा करान। स्व छे' कॉशरि मॅर्यादायि सूँत्य् पनुन पान हम आहंग कॅरिथ केंच़न अहम सक़ाफ़ती अनुँहारन हुॅन्ज़ बाज़याफ्त करान। यिम छि लिसॉनी तुँ फिक्री। ज़बान तुँ अख मखसूस रूहॉनी न्वत्कुँ नज़र तुँ अमि आयि छे' बिमला जियि हुॅन्ज़ शॉयरी कॉशरि इनफरॉद्यत रछनुक अख अख आलव ति तुँ अख ऑनुँति। स्व छे' मॅशरॉवमुँच़ कॉशिर ज़बान पनुँन्यन वाखन मंज़ र्वतॉविथ सक़ाफत सॉज़ी हुंद किरदार

کُنُن کوٚڈُم مےٚ وانہٕ وانہٕ
مےٚ پاٚژٕ پانہٕ پانَس پھوٚر
کل کر ژھلہٕ گوٚر چاوان پانہٕ
بہٕ مےٚ میثونے مَنَس ٹھوٚر

بِملاجیہٕ ہِنٛدِبن واکھن چھےٚ اَکھ سیٚنکہٕ فارم۔ لٔل دیٚدِ ہِنٛدیٚن واکھن تہٕ یِم تہٕ واکھ کاشُرِ کاٗشرِ لیکھی یا لل دیٚدِ ہِنٛدِس ناوَس پیٹھ لیکھنہٕ آے تِمن منٛز چھُنہٕ فارمہِ ہُنٛد ہِشَر تہٕ نہٕ چھُ زیادٕ لِسآنی رکھ رکھاو تہٕ فِکرِ ہُنٛد سنٛر۔ رٕوپھ دیٚدِ منٛز یوٚدوٚے زبردست فکری سنٛر چھُ اَما پوٚز لِسآنی اعتبارٕ چھِہٕ تِمی سِنٛدی واکھ زیادٕ عام فہم۔ اَتھ برعکس چھےٚ بِملاجی لل دیٚدِ تہٕ واکھ صِنفِ نہٕ صرف اَکھ سیٚنکہٕ فارم دِتھ پرتیتھ تہٕ پیٚرز نِتھ دِوان بلکہٕ لِسآنی آیہٕ پھہلاوِتھ واکھس وہ تھوٚدُس منٛز پنُن تخلیقی کِردار تہٕ ادا کران۔ سہٕ چھےٚ کاشرِ مٔرِی یا دایہٕ ستی پنُن پان ہم آہنگ کٔرِتھ کیٚشرن اَہم ثقافتی اَنہارن ہِنٛز بازٕ یافت کران۔ یِم چھِ لِسآنی تہٕ فکری۔ زبان تہٕ اَکھ مخصوص روحآنی نقطٕ نظر تہٕ اَمہِ آیہِ چھےٚ بِملاجیہٕ ہِنٛز شاعری کاشُر اِنفرآدیت رچھنک اَکھ آلو تہٕ تہٕ اَکھ آینہٕ تہٕ۔ سہٕ چھےٚ مُترآوہٕ مُتر کاشرِ زبان پیٚنہٕ نِبن واکھن منٛز ورتاوِتھ ثقافت سازی ہُنٛد کِردار

स्व छे' रंगन रंगन छ्वह दिथ अख बे'रंग आकार प्रावुँनुँच कूशिश करान। य्वहय वजह छु ज़ि बिमला जियि छु वाखुँ गाचि प्यठ ज़बरदस दस्तरस। वाखुँ गाचि छे' रूहॉनी तुँ सिरी तजरुँबन हुँन्दि इज़हारुक रूत वॅसीलु ति क्याज़ि इस्तिआरॉयी तुँ तमसीली अन्दाज़ुँ छु वाखन मंज़ अकि तॅवील मज़मूनुँच बावथ सॅहल ति तुँ मुनॉसिब ति। यो'दवय वाखस मंज़ कांह मज़मून ति बयान करनुँ यियि, अमा पो'ज़ अम्युक आहंग छु रूहॉनी शॉयरियि खॉतरुँ ज़्यादुँ मुनॉसिब। व्वं–गव वाख ति छु श्रुकि चु मिसरॉय गे'जि हुंद सिन्फ तुँ अथ मंज़ ति गछ़न तिमय खूबियि आसनि यिम रुबॉई या कतअस मंज़ आसान छे' तुँ चूर्युम मिस्रुँ गछ़ि परन वॉल्य् सुँन्दिस तथ बॉतिनी तोसुरस तकमीलस वातनावुन यथ ग्वडन्युक मिस्रुँ ज़ायुन दिथ दो'यिम्य् ज़ुँ मिस्रुँ व्यथबव दिवान छि। बिमला जियि हुँन्द्यन वाखन मंज़ छे' यि खूबी जान पॉठ्य व्वतलानः–

✪

हसर के'न्ह नो संसॉर्य मानस
दानस युथ ज़न शे'शतुँर ज़्युन
पोन्य् ज़न सारव रुमुँदार बानस
ख्यन ज़न लगि अहनॉजन कुन

✪

سوم چھےٚ رنگن رنگن ژھسو دِتھ اکھ بے رنگ آکار پراوُنچ
کوشِش کران۔ یہوے وجہ چھُ زِ بِملا جیہ چھُ واکھ گاجہ
پیٹھ زبردست دسترس۔ واکھ صِنف چھےٚ روحانی تہٕ سِری
تجربن ہنٛد اظہارُک رُت وٚسیلہٕ تکیازِ استعارٲتی تہٕ تمثیلی
انداز چھُ واکھن منٛز اکِہ طویل مضمونچ باوتھ سہل تہٕ بناوان تہٕ مُناسب
تہٕ۔ یوٚدوَے واکھس منٛز کانٛہہ مضمون تہٕ بیان کرِہ ہیہ اما
پوز اَمیُک آہنگ چھُ روحانی شاعریہ خاطرٕ زیادٕ مناسب
دوٚن گوٚ واکھ تہٕ چھُ ژکِہ ژمصرٲے گیٚنجہ ہُنٛد صِنف تہٕ اکھ منٛز
تہٕ گژھن تِمے خوٚبیہ آسنہٕ یِم رباعی یا قطعس منٛز آسان چھےٚ۔
تہٕ ژٕ وٚریُم مِصرعہٕ گژھِ یِرن وٲلی ہنٛدس تتھ باطنی توٚشرس
تکمیلس داتناوُن ییتھ گوڈنیُک مِصرعہٕ زایُن دِتھ دوٚیِم زٕ
مصرعہٕ وو تھیو دِوان چھِ۔ بِملا جیہ ہنٛدن واکھن منٛز چھےٚ
یہ خوٚبی جان پٲٹھی وو تلان۔ ؎

ہسر کینٛہہ لو سمسٲری مانٛس
دانس یتھ زن شستر زیٚن
پولی زن سادٕ رُمہ داربانس
کھین زن لگہ اُتا جن کُن

पेश लफ्ज़

"व्यथ मा छे' शो'न्गिथ" छे' बिमला रैणायि हुॅन्ज़ दो'यिम वाखुॅ सो'म्बरन, य्वसुॅ "रे'श माल्युन म्योन" पतुॅ अलुॅ पलुॅ साड़ि त्रे'यि वुॅहुॅर्य् तरतीब दिनुॅ आमुॅच़ छे'। अमि सूॅत्य् छुनुॅ सिर्फ कॉशरि ज़बॉन्य् खॉतरुॅ बिमला जी हुंद चुकुय योत ननान बॅल्यकि यिति ज़ि तॅम्य् सुॅन्ज़ शॉयरानुॅ वुज़िन्य् कॉच़ॉह सॅन्य् तुॅ बर पूर छे'। वुज़िनि हुंद यि सन्य्र नॅ छु रस्मी तुॅ न सतही। ग्वनमाथ छे' बे' शूक्य् पॉठ्य मुनॉसिब ज़बान दिथ तमि अछे'नि क्रे'यि हुंद बास दिवान य्वसुॅ अकि वे'खचि़ दगि हुंद ग्युत आसान छे'। अमि दगि रो'स छे'नुॅ कांह शॉयरी तुॅ शॉयिर बनान। बकौले जूलिस हॅर्ट–"शॉयरी मंज़ गछ़ि हर हमेशि अख दग आसुॅन्य्"। यि दग हे'कि मुखतॅलिफ शॉयरन मंज़ मुख्तॅलिफ रंग थॅविथ तुॅ बिमला जियि हुॅन्ज़ि दगि हुंद अनुॅहार छु बे'रंग।

پیش لفظ

"وۄتھ ما چھےٚ شۄنگتھ" چھےٚ بِملا رینایہٕ ہٕنٛز دوٚیِم
واکھ سۆمبرن یۄسہٕ "ریٚشی مالیُن میُون" پتہٕ اَمہٕ پلہٕ سارٕ ترٚیِہ
وُہری ترتیب دِتہٕ آمٕژ چھےٚ۔ اَمہٕ ستی چھُنہٕ صرف کاشُرِ زبانہِ
خاطرٕ بِملا جی ہُند ژُکھیوت نناں بلکہ پتہٕ ژِتمی ہٕنٛز
شاعرانہٕ وُزنٕچ کاژاہ شُنہٕ تہٕ بر ہٕلوُر چھےٚ۔ وُزنہٕ ہُند یہٕ سنٛبر
نہٕ چھُ رسمی تہٕ نہٕ سطحی۔ گوٚڈنیتھ چھےٚ بےٚ شۄنکی پاٹھی مناسب
زبان دِتھ تمہِ رژِن کرنیہِ ہُند باس دِوان یۄسہٕ اکہِ ویکھژ
دگہِ ہُند دیُت آسان چھےٚ۔ اَمہِ دگہِ زوٚس چھُنہٕ کانٛہہ شاعر
تہٕ شاعر بنان۔ بقولِ جوٗلس ہرٹٕ "شاعری منٛز گژھہِ ہمیشہ
اکھ دگ آسنۍ" یہٕ دگ ہیکہِ مختلف شاعرن منٛز مختلف
رنگ ہتھ تہٕ بِملا جیہِ ہٕنٛزِ دگہِ ہُند اَنہار چھُ بےٚ رنگ۔

✪

ग्राहकन गूल्य् श्राकन हूल्य
माहरे'न्य् डूल्य् वॉर्युव गॅय
मॉल्य् सुँज़ नुं मनन माजि हुँज़ नुं बूल्य
अॅक्य खे'यि ठील्य् पो'त वॉल्य् पे'य

✪

न्यबर हॉविथ अंदर मॅशरोवुथ
ब्रोंत कवुॅ थोवुथ मायायि काल
वटुन अय ओसुय क्याज़ि वहरोवुथ
बयि कवुॅ थोवुथ फहि यिम ज़ाल

✪

मछि मंज़ म्वठ खंठ। मुदा छु ज़ि शोकुॅ वॉल्य्
अनन शारुॅ सो'म्बरन ब्रोंह कुन, परन तुॅ म्वलुॅवन पानुॅ
पनुन दिल, द्यमाग तुॅ ज़ान सॅूत्य् ह्यथ –
"फो'ल ज़ि फो'ल्यथुॅय म्यॉन्य् फुट कथ सरख"

रहमान राही

گرٲہکن گوٗلؠ شرٲکن ہوٗلؠ
تِہندۍ ڈوٗلؠ وٲریوٗ گیٔ
مٲلؠ شنزِ مَنَ ماجہِ ہشنزِ بوٗلؠ
اَکھ کھینِہ ٹھٔلی پوٚت وٲلؠ پیٚیٚ

•

نٔبرٕ ہٲوِتھ اَندر مُشرو وُتھ
بٔرونت کوٚتھ ووُتھ مایایہٕ کال
وُٹھن اَے اوسےٚ کیانٕہ وٕہرو وُتھ
بٔیہٕ کوٚتھ ووُتھ یِمہٕ یِمہٕ زال

پجہِ مشنز موٹھ کھنڈ۔ مُداچھ شوقہٕ وٲلی اَنَن شارہٕ
سوٚمبرن بٔرونہہ کُن، یَرن تہٕ موٗلوٗن پانہٕ پنُن دل، دمٲغ
تہٕ زان ستی ہیتھ چھ
پھول زِ پھوٚلی تھے مِیانی کُنڈی پھٹ کٔتھ سَر کھ۔

رحمٰن راہی 2003ء

मछि हुँज़ि पखि यटि नाव नो फटे

बबर खसान ये'ते त्रागस।
चँदरुॅचि प्रवुॅ लवुॅ तते बागस।।

ज़ेरि नज़र मसवदुॅ छु बिमला जी नि असरॉर्य मिज़ाजुक सीरुॅ सामॅख्य् व्यच़ारुक तुॅ गॉर ऑदी व्यवुॅहारुक तरजमान। कुनि खबरुॅय यॉच़ कुनि नज़रि ति, कुनि व्वलसाव ताम। यसलुॅ पॉठ्य न्यबरस ठो'र गँडिथ अंदर रटान तुॅ अँदरी गूँगरावान, मगर तॅथ्य् दौरान बाज़े बाज़े लुॅयव तुॅ त्रवयव मँज़्य संसॉर्य काल तुॅ मनुॅश हाल ति दीदमान बनान तुॅ ज़हर खदुॅ ति व्वतलान :–

ज़िंदस करान शी शी द्रुॅनय
माज़स वाज़व बॅरुॅस माय
बसति बॅरहस तो'मलुॅ गुनय
हॅस्यतिस खॅसिथ ओखुॅन्य् दाय

मखमॅल्य् बागन हून्य् छरन
लबरन जरन स्वन तय लाल
ह्यनरुॅ बलन कॅदुॅल तरन
गो'बरय रतस रटन माल

چھہٕ ہنٛزِ پکھہِ بٹہٕ ناونو پھٹے

•

بٕبر کھسان ییٚتیٚ تٔرا گس
ژٔنٛدرچہٕ پٔرِیوٚ لوٚ تیٚتے باغس

زیرِ نظر مسودٕ چھُ ہملاآجی نہٕ اسرآری مزاژُک ہیر سامکھی وپٔرارک تہٕ غارعادی وہلو ہازُک ترجمان۔ کُنہِ خبرے یاٚتہٕ کُنہِ نظر تہٕ، کُنہِ دٕہ لساوِ تام۔ یسلہٕ یا ٹھی نبرس ٹھۆرگنٛڈِتھ اندر رٹان تہٕ اٚندری گیٚنگراوان، مگر تیٚتھی دوران لعفی لعفی پلیو تہٕ تیٚرِ یو مٔنزی سمسآری کال تہٕ منٛش حال تہٕ دیدمان بناں تہٕ زہرخنٛدِ تہٕ دہ تلان:

زِنٛدس کران شی شی دِژنے
مازس وانہٕ وِ بٔرس مارے
بستہٕ بٔر ۂس تو ملہٕ گٔنۍ
ۂسی ترس کھٔسِتھ اوخنۍ داے

•

مخمٔلی باغن ہوٗلی جھٔرن
لبرن جرن سون تے لال
ہنٛزِ بلن کیٚدل ترن
گو برے رٔتس رٹن مال

•

बूगुॅ ब्वछरय दयस पूज़न,
क्रंज़ नालय रॅटिथ शाल।
मॉल्य् पॅथरन दासा रोज़न।।
बेछि कतरन, सो'तरिथ बाल।।0।।

ककव बूल्य् गॅयम कनन,
समहॉर्य मानन कॅडुॅम कल।
कुकिलि बोलि त्रास ह्यो'त मनन।।
ह्यस प्यव ज़्वनन मानसबल।।0।।

तवजुहतलब महाकात तुॅ शे'बीहि :—

डाकुॅवोल नहकुॅवति फाकुॅफरि प्यव

बानस तॅछिथ दानस खॉस्य्

शीशि डबि तालव नखुॅ खसि ज़ून

नलुॅवटि रो'स्तुय द्वसि बरा

लंजि ब्वन थानस ह्यो'र कुन मूल

بۆگہٕ بوچھرٕے دَلیس پۄزَن
کرٕشنز نائے ژٕٹھہٕ شال
ٹالؠ، پۄترٕن داسارۄزَن
بیچھِ قطرٕن، سۄتٕرِتہ بال

*

کُکوٗ بۄلؠ گیٚمَ کنٕن
سمہاعٓری مانَن گٕڈٕٲم کل
کُکی لِہ لولہِ تٕراس ہیۆت مٕنَن
حبس ہیوٗظوٗنن مانسٕل

توجہٕ طلب محاکاتٕ تہٕ شٕبیٖیہٕ :
ڈاکہٕ وول نخقٕہ وَتہٕ فاقہٕ پھرِ پیٖود

•

بانس ژِھنٕھ دانس کھاسی

•

شیشہِ ڈٕبہِ تالوٗنکھ کھسِہ زۄن

•

نلہٕ وَٹہِ رۆستے دوٗسہِ برا

•

لَنجہِ بوٗن تھانس ہیۆرٕ کُن مۄل

गुपन गानस पॅहॅल्य् नयि।।

छ़यटनुॅ श्रोचुॅनुॅ खे'यस शकव।
त्रुकव ख्योम ककव माज़।।

दंदुॅ बर्‌यन व्यपन अँज़।
तो'मलुॅ दँज़ छ़टुॅ वाव।।

गाडुॅ ज़ाल रटि क्याह पानि रो'स आरन

सो'म्बरनि मंज़ छे' हुति ये'ति बयानन हुँज़ि ताज़ुॅगियि तुॅ मुहाकातन क्यो शबीहन हुँज़ि तवजुह तलबियि हुँज़ुॅ मिसालुॅ मेलान, यिमुॅ बिमला जीनि तखलीकी कल्पनायि हुँज़ चे़नुॅवन दिवान छे' :–
ताज़ुॅ बयॉनी :–

त्रुमाह वॉयिथ बाह पूर्‌य साज़स,
राज़ाह बॅनिथ चवान दाम।
तीरुक तछुन तनि बाज़स।।
सॅनिस राज़स कुस हे'यि साम।।0।।

گپن گانس، پھُلی نیہ

٭

ژھٹنہٕ شرٕ وٕژنہٕ کھیٚس شکو
تژ کوٚ کھیشوم ککوٚ ماز

٭

دٔنٛد برٕہن وہپن اُشنر
توملہٕ ڈشنر ژھٹہٕ واو

٭

گاڈ زال رٕٹہٕ کیاہ پانہٕ روٗس آرٕن
سوٗمبرنہٕ شنر چھےٚ ہیتہٕ ییتہٕ بیانن، ہشنر تازگیہٕ تہٕ مُحا کاتن
کیژُو شیٚیہن، ہشنر توجُہہ طلبیہٕ، ہشنر مثالہٕ میلان، یمہٕ بمدآجی نہٕ
تخلیقی کلپنایہٕ ہشنر ژینہٕ وَن دِوان چھےٚ:-

تازہ بیاگی:

تژماہ وآیتھ باہ پلوٗری سازس
رازاہ بنِتھ چوان دام
تپرک تچھُن تنہٕ بازس
شنِس رازس کسُ ہیٚیہٕ سام

٭

✪

नखुख नरकोन मखुँ क्यथुँ दरे,
हख दिनुँ परे तोतुँ क्याह राम।
फ्वलि मा बुम्य् पोश ह्वछिमचि़थरे।।
मो'त ब्यूठ गरे लरि कयाह क्राम।।0।।

✪

हसर के'न्ह नो संसॉर्य मानस,
दानस युथ ज़न शॅसतुॅर ज़्युन।
पोन्य् ज़न सारव रुमिदार बाऩस।।
ख्यन ज़न लगि अॅहनॉजन कुन।।0।।

✪

या यिथ्य् हिव्य् इज़हार :–

✪

हदाह चॅ़टिथ नदाह वसान।
सदाहॅ रो'स्तुय वसान शोन्य्।।

✪

स्वन दनुँ सन्य्च्यथ बॅर्यज़ि डबन।
आयस वॅन्यज़ि कॅर्यज़ि क्याह।।

✪

म्वलुॅर्यो ! म्वल ज़ान म्वलुॅलिस प्रानस।

✪

نکھ کمہ نر کون نکھہ کیتھ ذرے
ہکھ دنہ پرے طوطہ کیاہ رام
پھولہ ما بنی پوش ہو چھِنہ تھرے
موّت ہیوٹھ گرے، الر کیاہ گرام

حصر کینہ نو سمآری مانس
دانس ییتھ زن شنستر زینن
پولی زن سادو زمہ دار بانس
کھین زن لگہ اہنا جن کن

LMP

یا یتھی ہوی اظہار :-

حداہ ژٹھتھ نداہ وسان
صداہ روّستے وسان شونز

V. Imp.

سون دنہ سنترہ ہتھ بری زِ ڈبن
آیس وُلی زِ گری زِ کیاہ

مولہ لو اموّل زان مولس پرانس

LMP

दॅस्य् कहावचन हुंद ह्युव तरह तरीकुॅ प्रॉविथ फिरुॅन्य्
कित्य् सॅहल तुॅ च़्यतस रोज़ुॅवुॅन्य् बासान छि, बॅल्यकि
कुनि कुनि एहसॉसी गुॅति सूॅत्य् डुॅहिथ निवुॅन्य् ति :–

✪

पछ़ि प्रो'च़ुम ये'छ़ि यो'छुम,
वछ़ि वॉलिंजि को'तुम रथ।
वॉल्य् वांदरव ज़न मे' नो'च़ुम।।
अदय मो'च़ुम अतुॅ गथ।।0।।

✪

रुमुॅ रुमुॅ कॅहलिथ रुह म्योन च़ले,
मछ़ि मछुॅबंद डले म्योन।
मे'च़ि मे'च़ि रले रच़ि रच़ि गले।।
अदुॅ क्याह फले नो'व नतुॅप्रोन।।0।।

✪

अटुॅ कॅरिथ ज़ड़ुॅ बार्यन,
से'पि पार्यन र्‌वपुॅ गछ।
बर वॅथी मुंगुॅर्य वार्यन।।
गॉटुॅ ब्रार्यन क्रूॅलुॅ पछ।।0।।

✪

دسی کہاوژن ہند ہیوہ طرح طریقہ پر آوتھ پھرِ کِتی سہل تہ ژہ بتس رو زہوِ باسان چھ، بلکہ کُنہ اکھ آسی گتہ ستی ڈہتھ لوِ تہ۔

پٹرِ پرَوژم یٔیٹرِ لوٚژھم
وٚژھِ واعلبخہ کوتم رتھ
وآلی واندرِ وزن مےٚ نوژم
اَدے موژم اَتہ گتھ

★

زمہ زمہ کہلتھ زرح میون ژلے
مژھِ مژھ بند ڈلے میون
میژ میژرِ رلے رژھِ رتھِ گلے
اَدِکیاہ پھلے نوو نتہ پرون

★

اَتہ کرِتھ زنڈ بارہن
سیٹھہ پارہن روپہ گجھ
سَبر وٚتھی منگری وارہن
گانٹہ بژارہن کرولہ بچھ

★

बिमला जियुन कलामुं परान परान छे' तमिचि के'न्ह तखलीकी खसूसियॅच़ च़र्ययपहन थफ त्रावुॅवुॅनि बासान। तिमन मंज़ छु शब्दुॅ सदुॅहन हुँद सु कन तुॅ मन रंज़ुॅवन वोल लुतुफ सरस युस अलुॅ पलुॅ सॉर्‌यसुॅय कलामस मंज़ अकि ख्वश करुॅवुॅनि गूँगरायि हुँद्य पॉठ्य मॅहसूस सपदान छु तुॅ युस फीर्‌य फीर्‌य बास दिवान छु ज़ि यिथुॅकॅन्य् मोसीकी मंज़ अख स्वर बे'यिस स्वरस गूँगरावनावान छु तिथय पॉठ्य छि लफज़ बिमलाजी न्यन बे'हतरीन शारन मंज़ अख ॲकिस यि दॅप्य्ज़ि ति सालुॅ अनान तुॅ वनुॅनावान :–

गाशिल्य् गाह त्रोव गॉबिल्य् ग्वफे।
ज़ॉव्युल ज़रबाफ हॉव्युल गव।।

✪

(या)

सत सत बोलुॅवुन सत्थाह यिये।
म्वखतुॅ तय रॅत्न निये ख्वथ।।
ह्यनुॅ रो'स दिथ गछ़ि रोज़ि नुॅ फिये।
सासुनोव सॅहज़ुॅ वति दिये गथ।।

✪

यिथय पॉठ्य तिथ्य् बयान यिम मोज़ून लफज़ुॅच़ॉर क्यो मुसतहकम लहजि

مگر نہ باز ہشدِ بدلہ ہِ نی ورتاون چھے کشرِ رلوائی کتھ بدل

بدل تراوتہ تاز بتاز اَہنارو شوبرارِ منشر۔

بِملاجینٛ کلامہ پران چھے تمہِ چہ کینہہ تخلیقی خوصوصیژ

ژرہے پہن تھپ تراوِ ونہِ باسان۔ تِمن منزر چھُ شبد صدَن

ہشدسہ کن تہ من رنشزدن وول لُطف سَرَس یُس اَلہ پلہ سارے سے

کلامس منز اکہِ خوش کرونہ گینگرایہِ ہشدی پاٹھی موحسوس

سپدان چھُ تہ یُس پھیری پھیری باس دِوان چھُ زِ یتھ کنہ

موسیقی منز اکھ سور بنیس سورس گینگراوِ ناوان چھُ تِتھے پاٹھی

چھِ لفظ بِملاجی ہِن بیتر ہِن شارن منز اکھ اکس بہِ ڈلی زِ

تہ سالہ انان تہ ونہ ناوان:

گاشِلی گاہ تروو نعابلِ گوہ پھے

زادیُل زرہ باف ہادیُل گوو

یا

سَت سَت بولہ وُن سَتھتھاہِ یے

موکھتہ تے رتن نیے کھتھ

ہنہ رُوس دِتھ گرتھ روزنہ فیے

ساسہ نوو سہز وتہ دِیے گتھ

تِتھے پاٹھی تِتھی بیان ہِم موزوُن لفظہ تہ آرکیو مُستحکم لہجہ

लछि बो'द शहन ज़्यो'व,
शहन सासुँ बो'द ख्यो'व।
कुस प्रोन तुँ क्याह नो'व।।
कुस ज़ाव, कुस गो'व।।0।।

✪

सो'म्बरनि हुँदिस अंदस प्यठ छु स्वछि क्राल याद पावन वोल अख मकालमुँ चालि मन्ज़ूमुँ ति शॉमिल तुँ तमि अलावुँ अख त्युथ वचुन ये'म्युक वोज वज़नुँ किन्य् गॉर र्‌यवॉयती बासान छु (हाल हालुँय वुछ में ॲकिस अदबी रिसालस मंज़ 'बिमला' जियुन अख गज़ल ग्वडनिचि लटि छप्योमुत) यि फेरुँ छु होसलुँ मंद तुँ आश अफज़ा।

कुलहुम पॉठ्य हरगाह वुछव, मोज़ूई ल्यहाज़ुँ ननि सो'म्बरनि हुँज़ गूज सुय र्‌यवॉयती असरॉर्‌य बास युस 'बिमला' जियि यिथुँ पॉठ्य बोवमुत छु :–

कुस छुख पानुँ तुँ कॅमिस ज़ाख,
कते आख गछुन को'त।
सुय ये'लि पानय तस कुस ग्राख।।
अदुँ कुस ब्याख कॅम्य् अदुँ ह्यो'त।।0।।

✪

ऑनस ऑनस मंज़ ज़ॉपानस,
बिहिथ पानय तुलिथ डूल्य्।
नॅन्य् कथ ज़ान्य् वनुँ क्याह अंज़ानस।।
कॅन्य् शे'छ पानस वुठुँ कॅल्य् बूल्य्।।0।।

✪

मगर ज़बॉन्य् हुँदि बदलवुँनि वरतावुँ किन्य् छे' कूँचुँ र्‌यवॉयती कथुँ बदल त्रायव तुँ ताज़ुँ बताज़ुँ अनुँहारव शूबुँराविमचुँ।

لَچھِ بوٚد شَہَن زیوٚو

شہَن ساسہٕ بوٚد کھیوٚو

کُس پرژُن تہٕ کیاہ نوٚو

کُس زاو کُس گو

سوٚمبرَنہٕ ہِنٛدِس اَندس پیٹھ چھُ سو تِچھ کرال یاد

پاوَن وول اکھ مکالمہٕ چالہِ منظوٗمہٕ تہِ شامِل تہٕ تمہٕ علاوٕ اکھ

تیٚتھ وٕژُن یٹیمیک ووج دُزنہٕ کنہٕ غاد رلوٲیتی باسان چھُ (حال

حالے وُچھ مےٚ اَکِس ادبی رِسالس منٛز بِلا جیٖن اکھ غزل گوڈنِچہِ

لٹہِ چھپیوٚمُت)۔ یہِ پھیر چھُ حوصلہٕ مند تہٕ آش اَفزا۔

کلہم پاٹھی ہَرگاہ وُچھو موضوعی لحاظٕ نتہٕ سوٚمبرَنہٕ ہنٛز

گوٚج سُے رلوٲیتی اَسراری باس یُس بِلا جیہ یِتھہٕ پاٹھی لوٚوُمت چھُ:

کُس چھکھ پانہٕ تہٕ کُمس زاکھ

کِتےٚ آکھ، گژھُن کوٚت

سُے یٚیلہِ پانے تَس کُس گراکھ

اَدٕ کُس بٲکھ کمیٚ اَدٕ ہیوٚت

اَنس اَنس منٛز زانٛپانس

پیتھ پانے تُلِتھ ڈوٗلی

تَنٛز کیتھ زاٲز وَنہِ کیاہ اَنزانس

گَنٛز شیٖچھی پانس وُڈھِ گلی بوٗلی

हुँद्य् पॉठ्य वाखुॅ सिनफुॅय चॅर वरतावनुॅ आमुॅच़, अगरचि नेॅबुॅरय् सुरॅच़ ल्यहाज़ुॅ कुनि कम कासुॅ हेरुॅ फेरुॅ ति नज़रि गछ़ान छु मिसालेः–

न	स्वरुन	न	परुन
न	मरुन	न	ज़्यो'न
न	खो'शी	न	खरुन
न	खो'न	न	छो'न
न	वदुन	न	ज़रुन
न	खॅटिथ	न	नो'न
न	फटुन	न	तरुन
न	सियाह	न	प्रो'न

✪

मीच़ ति वाखुॅ निशि मुखतलिफ, मिस्रुॅबॅन्दी ति बदल चालि तुॅ तिहुँद तेदाद ति हुरेमानुॅ तुॅ क़ॉफियि तरतीब ति मुखतलिफ। यिथय पॉठ्य यि मिसालः–

✪

वनन मंज़ लाल,
बाज़ न्यू फोतन।
चॅट्य तोस ज़ाल।।
सिरययि ख्वतुॅ ज़ोतन।।0।।

✪

(या)

ہٕندی پاٹھٕ واکھہٕ صنفہٕ ژٕر وَرتاونہٕ آمٕتۍ، اگرچہٕ نیٚبرٕ ی صوٗرژ
لیحاظٕ کُنہٕ کُنہٕ کم کاسہٕ ہیٚر پھیر تہٕ نظرِ گژھان چھُ، مثالے:

نَہ سوٗرُن	نَہ پَرُن
نَہ مَرُن	نَہ زلوُن
نَہ خوٗشی	نَہ کھیٚرُن
نَہ کھوٚن	نَہ چھوٚن
نَہ دَرُن	نَہ زَرُن
نَہ کھٹھ	نَہ نوٚن
نَہ پھٹن	نَہ تَرُن
نَہ سِیاہ	نَہ پروٚن

میٚترٕتہٕ واکھہٕ لِشہٕ مختلف، مِصربٔندی تہٕ بدل چالہٕ
تہٕ تہٕنٛد تعدادتہٕ ہُریمانہٕ تہٕ قافیہٕ ترتیب تہٕ مختلف۔ یمھتے
پاٹھٕ یہٕ مثال:-

وَنَن منز لال
باز نیٚو پھوتَن
ژٕلٕ توس زال
سِری یہٕ کھوتہٕ زوتَن

یا

मखसूस तुँ बिदून एहसॉसी अला:र्‌ आसान, तवुँ किन्य् छुनुँ कुँहुय लफज़ बे'यि कुनि लफ:ज़ुक वाकुँय मुतरॉदिफ बॅनिथ ह्यकान।
लफज़न हुँज़ि तॉसीरी त्वछ़ि मुतलिक छे' "बिमला जी" वनानः–

शब्दाह सज़े पो'ज़ाह पज़े,
अपुज़ वज़े, पो'त हे'यि यम।
आगुर वुज़े, सागर ग्रज़े।।
हाह गुरुँ वज़े ज़ीरुँ बम।।0।।

✪

दरदस सो'म्बरनि मंज़ छि अॅड्य वाख तिथ्य् ति यिम नुँ अथ कॅहवचि खसान छि, ति क्याज़ि तिमन मंज़ छे' के'न्ह हावनुँ तुँ तथ मंज़ आवरावनुँ बजायि छरा कथन हुँज़ कथुँ वननु आमचुँ। ताहम छे'नुँ यि कांह परेशॉनी हुँज़ कथ, तिक्याज़ि बकोलि गनी काश्मीरी–

शरै अगर एजाज़ बाशद बे बुलंदो पस्त नेस्त।
दरेदि बीज़ा हमह अंगश्त हा यकदस्त नेस्त।।

✪

मतलब शार मोजुॅज़ ति आसि तोति आसि तथ के'न्ह नतुँ के'न्ह ह्यो'र ब्वन। हज़रत मूसाहस ओस मोजुॅज़ कनि नपुँ नपुँ अथुँ अता सपुदमुत। मगर तथ ति आसुॅनुँ सारे'य ओ'न्गजि मीचुँ किन्य् हिशय। व्वं गव तिथ्यन शारन हुँज़ ति छे' नुँ कॅमी यिम मानि क्यो ऐ'हसासुँ रँग्य् तवजुह तलब बासान छि। यथ सो'म्बरनि मंज़ छे' ग्वडनिचि सो'म्बरनि

مخصوص تہٕ بدٕ ون ایہٕ ژسی علاقہٕ آسان تو کنی چھُنہٕ کُنٕہے لفظ بیٚیہٕ کُنہٕ لفظُک واقعی مترادِف بنتھ ہکان۔

لفظن ہُنٛز تاثیری تو ژھ مُتلق چھےٚ بِلا جی ونان

شَبداہ سنزے، لوزاہ پَنزے
اَیُز دزے، یوٚت ہیٚیہ یم
آگرُ وُزے، ساگرہ گرزے
ہاہ گرُ دَزے نہٕ ہر بم

در دَس سوٚ مبرَ نہٕ منٛز چھ اُڈٕی واکھ تھنٛی تہٕ یم نہٕ اَتھ کہوَ چہ کھسان چھ، تکیازِ تمن منٛز چھےٚ کیٚنٛہہ ہاونہٕ تہٕ تمہ منٛز آوراونہٕ بجایہٕ چھر اکھنٕ ہُنٛز کیتھہ وَننہٕ آمُت۔ تاہم چھُنہٕ یہ کانٛہہ پریشانی ہُنٛز کتھ۔ تکیازِ بقولِ غنیؔ کاشمیری:

شعر اگر اعجانہ باشد بے بلند و پست نیست
در یدِ بیضا ہمہ انگشت ہا یکدست نیست

مطلب شار اگر معجزٕ تہٕ آسہِ تو تہٕ آسہِ تمہ کیٚنٛہہ نتہ کیٚنٛہہ ہیوٚر بون۔ حضرت موسیٰ ہس اوس معجزٕ کُنہٕ ہیٚہ ہرٕ ون اَتھ عطا سُد مت، مگر تمہ تہٕ آسہِ نہٕ سارے اوٚنگجہ ہیشر کنی ہشے۔ دٕ ں گوٚ درتھن شارن ہُنٛز تہٕ چھُنہٕ کمی ہرم معنہٕ کینژ احساسہٕ رٕ نگی توجہہ طلب باسان چھ۔ یتھ سوٚ مبرنہٕ منٛز چھےٚ گوڈنچہ سوٚ مبرنہٕ

हुँद्यन ग्वडय गसुँ आमत्यन वलन वॅसीलन कॉम ह्यनुँसुँय प्यठ कनाथ करुँवुन बासि, सु यियि लॉज़्यमन अख फो'ज़ूल कार गँज़रनुँ। अमापो'ज़ यि पज़र ति छु नज़रि तल थावुन ज़ि हॅकीकी शॉयिर छु अकि तरफुँ ज़बॉन्य् हुँद्यन गुपिथ क्यो अछुव्यन लफज़न ति वनि कडान तुँ वरतावान तुँ दीदुँ नज़ारव तुँ सरताज़ुँ वॅच़ बापथ असरदार तुँ बेबदल वॅसीलुँ म्वहया करान। कॅदीम संस्कृत शॉरुयातस मंज़ छु सान्य्व बुर्ज़गव ति अथ मोज़ूहस प्यठ वारयाह बहस को'रमुत तुँ यि ख्याल ति छु दलस ह्यनुँ आमुत, ज़ि शारस मंज़ छे'नुँ नवि कथि हुँज़ बावथ मुमकिनुँय तिक्याज़ि शॉयरी छे' तजरुबुँक्य् आलमगीर पज़र बावान, तुँ तिम पज़र छि चूंकि शुमारुँ किन्य् बूज़्यथुँय तुँ प्रथ जायि क्यो प्रथ ज़मानुँ क्यन इन्सानन हुँद्य स्रो'द्य पज़र, तवुँ किन्य् छि ग्वडुँ ग्वडुँ यिनुँ वाल्यव ग्वनुँ मातव छुनुँ नव्यन वनन वाल्यन क्युत वनुन लायक किंही बचोवमुत। यि राय छे' शारियातुँक्य सॉन्य् अॅक्य् बहलि पायि कॉशिर्य ऑलिम आंजहॉनी आनन्द वरधनन यि वॅनिथ रॅद्य् कॅरमुँच़ ज़ि ये'लि लफज़ नो'व आसि मानि मज़मून ति नो'व। मतलब यि ज़ि प्रॉन्य् कथ नव्यन लफज़न मंज़ नवि आयि बावनुँ किन्य् छे' कथ ति नॅव बनान। अॅमी अहम न्वकतन प्रॉव पतुँ श्वहरथ फारसी शॉयिर तालिब आमली सुंद यि कौल बॅनिथ ज़ि "लफज़े कि ताज़ह अस्त ब मज़मून बराबर अस्त।" वखनय कॅरिथ वनव ज़ि लफज़न छे' मानवी खो'सूसियॅच़ ब्यो'न ब्यो'न आसान। ड़िकषनरी मानि हिसाबुँ यो'दवय के'न्ह लफुँज़ अख अॅक्य् सुँद्य् मुबदल गँज़रुँनुँ यिन मगर प्रथ कुनि लफज़स छु चूंकि पनुन

زبانٕہ ہنٛدین گژھن کیٛتہٕ اَچھوٕن لفظن تہٕ وَنہٕ کڈان تہٕ ورتاوان تہٕ
بیٚیہٕ اَنٛد پرأنِس تہٕ لُوٕس تخلیقی رٕل کٔرِتھ نادِپد لفظا رَو تہٕ سر تازٕ
باوُژ بایِتھ اَثر دار تہٕ بے بَدَل وٗسیلہٕ موٚہیا کران۔ قدیم سنسکرت
شارِ یاتس منٛترٕ چھُ ساہو بزرگو تہٕ اَتھ موضوعَس پیٚٹھ واریاہ بحث
کوٚرمُت، تہٕ یہٕ خیال تہٕ چھُ دُلَس ہیٚنہٕ آمُت زِ شارِس منٛترٕ چھَنہٕ
نوٕکھِ ہنٛز باوَتھ ممکنے، تِکیازِ شأعری چھےٚ تجرُبچ عالمگیر پٔزر
باوان، تہٕ تم پٔزرٕ چھِ چوٗنکِہ شُمارٕ کنہٕ لوٗزی تھےٚ تہٕ پرِیتھ جایہٕ کیٛتہٕ
پرِیتھ زمانہٕ کنِن اِنسانن ہنٛدی سٔرٕ وٕدکِ پٔزرٕ، تَوٕکنہٕ چھِ گوڈٕ گوڈٕ
بیٚنہٕ والیو گوہٕ ماتو تم سارٕی پٔزرٕ گوڈٕ باوٕ ہِتی، تہٕ وولٕ چھُنہٕ
نوٕن وَنن والین کیٛتُت وَنُن لایق کہین بچومُت۔ یہٕ راے چھےٚ شارِ یاہٕنکی
سأنٕ اَکھ بہلہٕ پایہٕ کأشرِ عالِم آنجہانی آنندورَدھنَس پیٚہٕ وٗنِتھ رَد
کٔرِمژٕ زِ بیٚیلہٕ لفظ نوٕ وآسہٕ معنہٕ مفموٗن تہٕ آسہٕ نوٕ مطلب یِنہٕ پرأنٕ
کتھ نوٕن لفظن منٛز نوٕ آیہٕ باوَنہٕ کنہٕ چھےٚ کتھ تہٕ نوٕ بنان۔ اَمی اہم
نوٕکتن پیٚٹھ او بیٚنہٕ شوٗہرتھ فارسی شأعر طالب آملی سُنٛد یہٕ قول بُتھ
زِ "لفظے کہ تازہ است بہ مضموٗن برابر است"۔ یعنے نوٕ لفظ گو وٕلِس
مفموٗنس برابر۔ وَکھنے کٔرِتھ وَنوٕ زِ لفظن چھےٚ معنوی خوٗصوٗصیژ
بیوٕن بیوٕن آسان۔ ڈِکشنری معنہٕ حسابہٕ یوٕدوَے کیٛنہٕ لفظ اَکھ
اَکِہ سٕندی مُبدل گنٛزرنہٕ ییٚن مگر پرِیتھ کُنہٕ لفظس چھِ چوٗنکِہ پنُن

हुंद बावॅच़ बल सरुँ करनुॅच, चेनुॅच, वरतावनुॅच, आयतन थावनुॅच अमल। ज़ेरि नज़र सो॑म्बरनि मंज़ शॉमिल बे॑हतरीन शार छि कॉशरि ज़बॉन्य् हुंद्यन लिसॉनी नागन तुॅ सरबंदन वो॑न दिनुॅच तुॅ ख्वलुव लगुॅनुॅच शहादथ दिवान तुॅ कॉशुर बोलन वाल्य्न कारआमद बावॅच़ वॅसीलुॅ अता करान।

कॉशिर असरॉर्य शॉयरी छे॑ हतुॅवादन वॅर्ययन हुँदि अकि म्वलुॅलि तवॉरीखुक हॉसिल। यि वनुन गछ़ि नुॅ मॅहज़ चॉर्यगी बासुॅन्य् ज़िवनन वाल्य्न यिम सिर बावुॅन्य् ऑस्य् तिम छि तिमव बॉव्यमुॅत्य तुॅ व्वन्य् नुॅ कांह जवाज़ुॅय तुॅ न कांह मफादुॅय। अलबॅतुॅ छि अथ ज़िमनस मंज़ ज़ुॅ न्वकतुॅ तवजुहस लायक। अख पज़ि "सिर" वॅन्य्तोस या हकीकथ, तथ अँज़्य मँज़्य गछ़नुॅकि ये॑मि वुतशावुक हॉरतुक, मच़रुक या व्वलसावुक तजरुबुॅ बनी आदम कॅदीम कालुॅ प्यठुॅ करान आमुत छु, सु तजरुबुॅ छुनुॅ वुनि ति हतमी तोर अंद वोतमुत। दो॑युम पज़ि चूंकि शॉयरी छे॑ ज़बॉन्य् हुँदि वरतावुॅ दॅस्य् वो॑जूद प्रावान, तवुॅकिन्य् हरगाह कांह शॉयिर असरॉर्य दुन्यिहुक कांह मामलुॅ बयान करनुॅ मो॑ख्य् छरा प्रानिनुॅय असरॉर्य शॉयिरन हुँदिस शब्दुॅ सरमायस तुॅ ज़बॉन्य्

ہُند باوُژ بل سر کرٕنۍ، ژیسٕہ پنۍ، ورتاوٕنۍ تہٕ یتَن تھاوٕنۍ عمل۔
زیرِ نظر سوٗمبرنہِ منزٕ شامِل بہترین شار چھِ کاشُر زبانٕ
ہِندِ ین لسانی ناگن تہٕ سر بندن دوٗن دِنۍ تہٕ کھولو لگنۍ شہادتھ
دِوان، تہٕ کاشُر بولن والین کار آمد باوُژ وسیلہٕ عطا کران۔

کاشِرِ اسرارٕ شاعری چھنہٕ بہٕ وادن وُرِ ین ہِندِ
اکہِ مولہِ لوارِنۍ حاصل۔ تہٕ یہِ وَنُن گژھِ نہٕ محض چارٕ گی باسنۍ
زِ وَنَن والین یِم سر باوٕنۍ آسی رٕتم چھِ تمو باوی ہتی، تہٕ دوِ چھُنہٕ
بروٕنہہ مین ہُند ژوٗمُت لوٗ سرٕ ژاپنس نہٕ کانٛہہ جوازے تہٕ نہٕ
کانٛہہ مفادٕے۔ البتہٕ چھِ اکھ ضمنس منزٕ [2] لوٗکتہٕ توجہس لایق،
اکھ یہِ "سر" وُنی توس یا "حقیقت" تتھ اُشرِ مُنزِ گژھنکہِ
یِیمہٕ وُلشاوٕک، حارتُک، مترٕک یا وولساوٕک تجربہٕ بنی آدم
قدیم کالہٕ پیٹھٕ کران آمُت چھُ، سُہ تجربہٕ چھُنہٕ وَنہٕ تہِ حتمی طور اَند
دوٗتمُت۔ دوٗیِم یہِ زِ چونکہ شاعری چھنہٕ زبانٕ ہِندِ وَرتاوٕ دٕسی وٕجود
پراوان تو کینٛہہ ہرگاہ کانٛہہ شاعر اسرارٕ دُنیہک کانٛہہ مامِلہٕ
بیان کرِ نہٕ موٗکھی چھِ اپرانِنۍ اسراری شاعرن ہِندِس شبدس سرمایس
تہٕ زبانِ ہِندِ ین گوڈٕے گَبہٕ آمتین وَلن وُسیلن کام ہیٚتہٕ یسے
پیٹھٕ قناعت کرٕ ون باسہِ، سُہ پیہِ لازمی اکھ فوضول کارٕ گنزرَنہٕ۔
اَما پوز یہِ پزِ رٕتہٕ چھُ نظرِ تل تھاوُن زِ حقیقی شاعر چھُ اکہ طرفہٕ

लंजि ब्वन थानस ह्यो'र कुन मूल

बिमला जियिन्य् दॅसलॉब्य् शारुॅ सो'म्बरन ऑस "रे'श माल्युन म्योन" यस कॉसि स्व किताब पज़नुॅ पॉठ्य परनस महल आसि तस आसि ब्यूठमुत ज़ि कॉशरि शॉयरी हुॅंज़ पॅच़ कॉज असरॉर्य रय्वायथ छे' नुॅ यथ नॅवीनुॅ समयस मंज़ ति मुलय छ़्वकेमुॅच़, बॅल्यकि छे' तथ अज़ ति ॲकिस या बे'यिस हसास नफरुॅ सुंद तो'त मो'त शाह रॅटिथ ज़े'हनुक वुतशार तुॅ दिलुॅच दुबराय बनुॅनुॅच त्वछ़, वुन्य्क्यन छु मे' दरदस बिमला जियिनि दो'यमि शारुॅ सो'म्बरनि हुंद मसवदुॅ "व्यथ मा छे' शो'न्गिथ"। मसवदुॅ अंदुॅ प्यठुॅ अंद ताम पॅरिथ बास्योम ज़ि "वुज़िन्य् तुॅ वरताव" उनवानुॅ युस तबसरुॅ मे' ग्वडनिचि सो'म्बरनि प्यठ को'रमुत ओस न्वकतुॅ संज़ अहबाबन हे'कि सु दर दस कलामुॅ बापथ ति लगुॅहारुॅय बॉसिथ। ज़ानन वॉल्य् छि ज़ानान ज़ि शॉयरी छे' पनुॅनि मूली मॉहियॅच़ किन्य् ज़बॉन्य्

لنجہِ بوٚن تھانس ہیوٚر کُن موٚل

بِملا جینیٖ ڈُسلاآبٲدِ شارٕ سوٚمبرَن آس "رٮ۪ش مالیُن میوٚن"۔ یَس کاگٲشہِ سوٗ کتاب پٔرنہٕ پاٹھی پرَنس مہل آسہ آمٕژ تس آسہٕ ہیوٗ ٹھوٗمت زِ کاشرِ شاعرِ یہٕ ہنٛز ییٚژ کاج اَسرآری رلوا ییٚتھ چھینہٕ اُزی کِس یَتھ لوٗپنہٕ سمیَس منزٕ تہٕ مُلے ژھو کیمٕژٕ، بلکہ چھےٚ تَتھ اَزہ تہٕ اُکِس یابیٚس حَساس نفرٕ سُند توٚت موٚت شاہ رُٹھِتھ ذیٚہنک وُلتشاوتہٕ دِرِچ دُبراے بَنہٕ پٔخ تو ژھ۔ وُنی کِہن چھُ مےٚ دَردَس بِملا جینہٕ دُویمہِ شارٕ سوٚمبرَنہٕ ہُند مَسوٗدٕ" دِیتھ ما چھےٚ شوٚنگمتہٕ۔ مَسودٕ اَندٕ پیٚٹھٕ اَند تام پٔرِتھ باسیوٗم زٕ "وُزلٕ تہٕ ورناو عنوانہٕ یُس تبصرٕ مےٚ گوڈٕ نِچہِ سوٚمبرَنہٕ پیٚٹھ کوٚرمُت اوس لوٗکہٕ تہٕ سنج احبابن ہیکِ شہ دردس کلامہٕ باپتھ تہٕ لگہٕ ہارے بأسِتھ۔ زانن واٗلی چھِ زانان زِ شاعری چھےٚ پننہِ موٚلی مآ ہِیٚنٛژ کمی زبأنٕ

✪

पानय ज़ानुन पानस ह्युवुय
यसुॅय ज़ास तसुॅय ज़्यो'व
न छु शिवुॅय न छुस जुवुय
म्वखन बदलिथ नवम नो'व

✪

यि शॉयरी पॅरिथ छु ऐहसासि कमतॅरी हुंद ऐहसास कम गछ़ान तिक्याज़ि अॅस्य् ह्यकोन यिछ़ हिश शॉयरी दुनियिहिचन बाकुॅय ज़बानन लरि लो'र थॅविथ।

बिमला रैणा छु स्यठा कम वक्तस (1990ई०) मंज़ कॉशरि शॉयरी अंदर अख ख़ास मक़ाम हॉसिल को'रमुत। वाखव अलावुं छे' यथ शारुॅ सो'म्बरनि मंज़ नज़मन हुंद अख हिसुॅ ति ये'मि तलुॅ यि बासान छु ज़ि शॉयिर छे' पनुॅन्य् कथ हसीन तुॅ खूबसूरत अंदाज़स मंज़ पेश करान।

*दिलस न दुब शहन न जोश,
वुडिथ गछ़ान हवासुॅ होश।
बॅसीनुॅ सीनुॅ राज़दार वुठनस,
वुठन सुविथ छु थावुॅनुॅय।

✪

*मे' वो'नमस तारुॅवुन छुख ज़गि चुॅ तारुॅय।
मे' वनतम मा मे' ल्यो'खमुत छुथ अवारय।।

व्वमेद छे' सानि अदबी दुनियिहिक्य लुख करन अथ किताबि तिछुॅय क़दुॅर य्वसुॅ तिमव "रे'श माल्युन म्योन" शारुॅ सो'म्बरनि कॅर।

गुलाम रसूल हसरत गड़ह

लाल बाज़ार श्रीनगर

پانے زانُن پانَس ہُوے
یسِہے زاسں تسِے زیلوٚو
نہ چھُ شُرِے نہ چھُس زُوے
موکھن بدلِتھ نوٚم نوٚو

یہِ شاعری پٔرِتھ چھُ اَسہِ ایحساسہِ کمتری ہُند ایحساس کم گژھان تِکیازِ اَسی ہیکون یِژھ ہِش شاعری دُنیاہکین باقے زبانن لرِ لوٚر تھٲوِتھ۔

بمِلا آرینہ چھُ سٔٹھاہ کم وَقتس (۱۹۹۰ء) منٛز کٲشرِ شاعری اندر اکھ خاص مقام حاصل کوٚرمُت۔ وٲکھو علاوٕ چھِہ یتھ شاہِ سوٚمبرنہِ منٛز نظمن ہُند اکھ حِصہ تہِ ییٚمہِ تلہٕ یہِ باسان چھُ زِ شاعر چھِہ ہیٚنٛز کیٚتھ حسین تہٕ خوبصورت اندازس منٛز پیش کران۔

* دِلس نہ دُب شہن نہ جوش وُڈتھ گژھان ہواس وحوش
بسیِنہِ سیٖنہ راز دار وُٹھن شُوتھ چھُ تھاہِ نے

* مے ووٚنمس تار دن چھُکھ زگہِ ژٕ تارَے
مے وَنتم ما مےٚ لیوٚکھمُت چھُتھ اَوارَے

وومید چھِہ سانہِ ادبی دُنیاہ کُی لکھ کرن اَتھ کتابہِ تِژھ قدر یوٚسہ "تمور تیٚشی مالیشُ میٖون" شاہِ سوٚمبرنہِ کرُ۔

۱۰ فروری ۲۰۰۳ء
لال بازار

غلام رسول حسرت گدہ

पेशि कलाम

"फनकार कलर्चल आर्गनाईज़ेशन" छे' अॅज़्यकिलटि बिमला रैण हुँज़ वाखुँ सो'म्बरन "व्यथ मा छे' शो'न्गिथ" पेश करान, वे'थि ह्यकन वारयाह माने नीरिथ। व्यथ छे' प्रथ विज़ि अख नो'व ज़न्म निवान। अगरचि अथ सूॅत्य कॅशीरि हुंद सु सक़ाफ़ती विरसुॅ वाबसतुॅ छु। व्यथ छे' अँदरी ग्रज़ान तुॅ प्रथ अॅकिस सूफस छु अथ वे'थि मंज़ ग्वतुॅ दिथ पनुन पान सरुॅ करुन प्यवान, पतुॅ कुस तरि या मरि सुछु तसुॅन्द्यन बॉव्यमुॅत्य्न खयालन मंज़ टाकारुॅ ननान।

मिबला रैणा सुँज़ि शॉयरी हुँज़ छे' अख खास अहमियथ ज़ि अथ मंज़ छे' अंदरूनी तुॅ वे'थि हुँज़ कथ इशारन तुॅ क़ुनायन मंज़ वनुॅनुॅ आमुॅच़। अगरचि वाखुॅ शॉयरी ललदे'दि ब्रो'न्ह ति करनुॅ आमुॅच़ छे' मगर तमि पतुॅ छे' बिमला रैणा अख वॉहिद ज़ाथ ये'म्य् अथ फनस लोल बो'र। ज़बॉन्य् हुँदि एतुॅबारुॅ छु कॉशरि शॉयरी मंज़ अख नो'व ख़याल लफजुॅ सारि सूॅत्य् माने बो'रुत कॉयनात, परनवॉलिस जमालियॉती तसकीन अता करान। अथ शॉयरी मंज़ छे' नुॅ बेबॅसी बॅल्यकि छे'अॅकिस कॉर्ययस दुनियाहक्य्न हसीन तॅरीन ऐहसासन कुन आलव दिवान।

پیش کلام

"فنکار کلچرل آرگنائزیشن" چھےٚ اُزی کرِ لٹہٕ بمِلہ رینہ ہٕنٛز واکھہٕ سوٚمبرن وِہتھ ماچھےٚ شوٗنگِتھ" پیش کران۔ وِہتھ ہکن واریاہ معنی ہیٚرتھ۔ وِہتھ چھےٚ پرٛتھ وِزِ اکھ نوٚو زنٛم لِوان۔ اگرچہ اَتھ منٛز کٔشیرِ ہُنٛدسہٕ ثقافتی وِرٲثہٕ وابستہٕ چھُ۔ وِہتھ چھےٚ اَندری گرٛزان تہٕ پرٛتھ اَکِس صوٗفس چھُ اَتھ وِہتھ منٛز غوطہٕ دِتھ پنٕن پان سرٛ کرُن پیوان، پتہٕ کُس تریامرِشہٕ چھُ تسٕنٛدین بٲوِ ہتین خیالن منٛز ٹاکارٕ نَنان۔

بمِلا رینہٕ سٕنٛزِ شٲعری ہٕنٛز چھےٚ اکھ خاص اہمیت زِ اَتھ منٛز چھےٚ اَندرونی تہٕ بیرونی وِہتھِ ہٕنٛز کتھ اِشارن تہٕ کنایَن منٛز وَننہٕ آمٕژ۔ اگرچہ واکھہٕ شٲعری چھےٚ لل دید برونٛہہ تہٕ کرنہٕ آمٕژ مگر تمہٕ پتہٕ چھےٚ بمِلا رینہٕ اکھ واحد ذات یمیٚ اَتھ فنس لول بوٚر۔ زبٲنی ہٕنٛدِ اعتبارٕ چھُ کٲشرِ شٲعری منٛز اکھ نوٚو خیال تہٕ لفظ سادٕ ستی معنی لبوٗرت کائنات پیٚرن وٲلِس جمالیٲتی تسکین عطا کران۔ اَتھ شٲعری منٛز چھنہٕ بےبسی بلکہ چھےٚ اَکِس قٲری سٕنٛز دُنیا ہکِن حسین ترین احساس کُن آلو دِوان۔

अर्पण

माजि कॅशीरि
हुँदि नावुॅ

बिमला रैणा

اِنتساب

ماجہِ کٔشیرِ ہِندِ ناو

بِملا ریٖنہ

फि'हरिस्त

فہرست

किताबि हुंद नाव	:	व्यथ मा छे' शो'न्गिथ
शायिरा	:	बिमला रैणा
छापन वॅरी	:	2003 ई॰
कम्प्यूटर मॉहिर	:	रिंकू कौल (2595136)
ख्वशनॅवीस (नस्तालीक)	:	मुहम्मद यूसुफ मिसगर
टायटिल	:	जी. अहमद
म्वल	:	200/– रवपयि
छाप खानुँ	:	जे.के. आफसट परनर्टज़, नयु दहलल–6
पबलिशर	:	फनकार कलचिरल आरगिनज़ेशन, सिरीनगर

किताब मेलनुक पता :

1. फनकार कलचिरल आरगिनज़ेशन, सिरीनगर, पोसट बोकस न॰ 1112, सिरीनगर–190001
2. किताब गर, मोलाना आज़ाद रोड़, सिरीनगर
3. किताब गर, कनाल रोड़, जो'म–190001
4. 11-B/B, गांदी नगर, जो'म–180004
5. पीरपंचाल कलचिरल आरगिनज़ेशन, 40, सुबाश नगर, जो'म

کِتاب ہُنٛد ناو :- وٕتھ ماچھے شونٛگِتھ

مُصنِف :- بِملا رینہ

مضمون :- شٲعری (واکھ)

خوشنویس :- محمد یوسف مسگر

موٗل :- ۲۰۰ رو پیہ

چھاپ خانہ :- جے. کے آفسیٹ پرنٹرز نیو دہلی ۶

ناشر :- فنکار کلچرل آرگنائزیشن، سرینگر

کِتاب میلنُک پتہ :-

۱- فنکار کلچرل آرگنائزیشن

پوسٹ بکس نمبر ۱۱۱۲ - سرینگر ۱۹۰۰۰۱

۲- کِتاب گھر :- مولانا آزاد روڈ، سرینگر

۳- کِتاب گھر :- کنال روڈ، جموں ۱۹۰۰۰۱

۴- B/B-11 گاندھی نگر جموں - ۱۸۰۰۰۴

۵- پیر پنچال کلچرل آرگنائزیشن - ۴۰ سبھاش نگر جموں

۶- کمپیوٹرائزیشن (دیوناگری) رِنکو کول

۷- چھاپن سنہ :- ۲۰۰۳ء

۸- ٹائٹل :- جی احمد

व्यथ मा छे' शो'न्गिथ

बिमला रैणा

फनकार कलचरल आरगनाईज़ेशन
श्रीनगर, कश्मीर

وہتھ ماچھے شوٗنگِتھ

(واکھہٕ سۆمبرٕت)

بِملا رینہ

यि किताब छुस बु पनुनिस

नेचुविस भूषन लाल त्रियस

गायि द्वात
यितानर्ड मङावान करिन यिमन

पनुने अनुग्रह

विमला रैना

11th october 2004 — Tatti's Shradha

London Bridge, Thames, London, U.K.
THE JA
Augus

وبتھ ما چھےٚ شوٚنگِتھ

व्यथ मा छे' शो'गिथ

کملا رینہ